

LAS Goričko 2020

LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA

Vodilni partner: BISTRA HIŠA Martjanci – SMART HOUSE Martjanci

Martjanci 36 - 9221 Martjanci

+386 (0)2 538 16 64

info@las-goricko.si

www.las-goricko.si

Operacija: Pametne vasi za jutri

Model 1: Trajnostna mobilnost na podeželju

Dokument Model trajnostne mobilnosti je nastala v okviru operacije Pametne vasi za jutri, prijavljenega na 3. javni razpis za podukrep 19.3 Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine, ob finančni pomoči sklada EKSRR. Za vsebino dokumenta je odgovoren vodilni partner LAS Goričko 2020. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

KAZALO VSEBINE

1. KAJ SO "PAMETNE VASI" ?	5
1.1. PAMETNE VASI ZA JUTRI NA OBMOČJU LAS GORIČKO 2020	6
2. LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA "LAS GORIČKO 2020"	10
2.1. SPLOŠNI PODATKI O OBMOČJU LAS GORIČKO 2020	10
2.1.1. SPLOŠNE GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS GORIČKO 2020	11
2.1.2. PROMETNA INFRASTRUKTURA	13
2.1.2.1. Cestna infrastruktura	13
2.1.2.2. Železniška infrastruktura	18
2.2. SPLOŠNI PODATKI O PREBIVALSTVU OBMOČJA LAS GORIČKO 2020	25
2.2.1. STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALCEV, INDEKS STARANJA, DRUGI KAZALNIKI	25
2.2.2. BREZPOSELNOST NA OBMOČJU LAS GORIČKO 2020	29
2.2.3. SOCIALNE IN BIVANJSKE RAZMERE UPOKOJENCEV OBMOČJU LAS GORIČKO 2020	33
2.2.3.1. Socialno stanje upokojencev	33
2.2.3.2. Bivanjske razmere upokojencev	35
2.3. MREŽA SOCIALNO VARSTVENIH STORTIEV NA OBMOČJU LAS GORIČKO 2020	36
2.3.1. INSTITUCIONALNO VARSTVO	36
2.3.1.1. Dom starejših Rakičan	39
2.3.1.2. Dom Kuzma, d.o.o.	40
2.3.1.3. Center starejših Hodoš	41
2.3.1.4. Dom Brigita, Nastanitvene in druge storitve, Brigita Bezec s.p.	41
2.3.2. OSKRBOVANA STANOVANJA	42
2.3.2.1. Primer dobre prakse: Oskrbovana stanovanja Murska Sobota	42
2.3.3. CENTER DNEVNIH AKTIVNOSTI	43
2.3.4. POMOČ NA DOMU	44
2.3.4.1. Kaj je pomoč na domu, kaj vključuje?	44
2.3.4.2. Kdo je upravičen do pomoči na domu?	45
2.3.4.3. Kdo zagotavlja pomoč na domu?	47
2.3.4.4. Izvajalci storitve Pomoč na domu	48
2.3.5. DEJAVNOST PATRONAŽNE SLUŽBE	52
2.3.5.1. Priprava in razvoz hrane na dom	55
2.3.5.2. Dostava osnovnih življenjskih potrebščin na dom	58
2.3.5.3. Prevozi starejših	58
2.3.5.4. Dejavnost humanitarnih društev in organizacij	59
2.4. TRAJNOSTNA MOBILNOST NA OBMOČJU LAS GORIČKO 2020	60
2.4.1. ZAKAJ SPODBUJATI TRAJNOSTNO MOBILNOST NA PODEŽELJU?	61
2.4.2. PRIMERI DOBRIH PRAKS TRAJNOSTNE MOBILNOSTI	62
2.4.2.1. Souporaba avtomobilov	62
2.4.2.2. Primer dobre prakse: Sistem souporabe električnih avtomobilov v Murski Soboti	63
2.4.2.3. Skupinski prevozi	66
2.4.2.4. Primer dobre prakse skupinskih prevozov: Platforma www.prevoz.org	67
2.4.2.5. Primer dobre prakse skupinskih prevozov: Easy Drive prevozi	70
2.4.2.6. Sistem za izposajo koles Soboški biciklin	71
2.4.2.7. Trajnostna mobilnost in turizem na kolesih	75
2.4.2.8. Turistični vlaki	76
2.4.2.9. S kolesi na vlak (kombiniranje različnih oblik prevozov)	76

2.4.2.10. Sistem Parkiraj in vozi (Park&Ride)	77
2.4.3. PRIMERI DOBRIH PRAKS TRAJNOSTNE MOBILNOSTI ZA STAROSTNIKE	79
2.4.3.1. Primer dobre prakse 1: Projekt SOPOTNIK.....	79
2.4.3.2. Primer dobre prakse 2: Projekt PROSTOFER	81
2.4.3.3. Primer dobre prakse 3: Brezplačni prevozi starostnikov v Občini Šmarje pri Jelšah.....	84
2.4.3.4. Primer dobre prakse 4: Brezplačni prevozi starostnikov v Občini Polzela	85
2.4.4. PREDNOSTI IN KORISTI IMPLEMENTACIJE MODELA TRAJNOSTNA MOBILNOST NA PODEŽELJU	86
2.5. IMPLEMENTACIJA MODELA 1 V PRAKSI	87
2.5.1. PRIPRAVA AKCIJSKEGA NAČRTA	88
2.5.2. PREDLOG CILJEV AKCIJSKEGA NAČRTA IN UKREPOV ZA NJIHOVO URESNIČEVANJE.....	90
2.5.3. FINANČNI NAČRT IZVEDBE UKREPOV	92
3.5.4. TERMINSKI NAČRT IZVEDBE UKREPOV.....	93
3.5.5. MONITORING IN EVALVACIJA.....	93
3.5.6. NAKUP ELEKTRIČNEGA AVTOMOBILA ZA IZVAJANJE BREZPLAČNIH PREVOZOV.....	94
3. ZAKLJUČEK	95
4. VIRI.....	96

KAZALO TABEL

Tabela 1: Velikost območja LAS Goričko 2020 po občinah na dan 27.11.2019	11
Tabela 2: Gostota cestnega omrežja na območju LAS Goričko 2020 za leto 2017	15
Tabela 3: Dolžine občinskih cest (v metrih) na območju občin LAS Goričko 2020 na dan 21.12.2018	16
Tabela 4: Število registriranih osebnih vozil po občinah LAS Goričko 2020 za leto 2018	17
Tabela 5: Emisije CO2 osebnih vozil po občinah območja LAS Goričko 2020 za leto 2018	18
Tabela 6: Dolžine železniških prog v Sloveniji	19
Tabela 7: Tehnični podatki o omrežju Slovenskih železnic na območju LAS Goričko 2020 za leto 2019.....	22
Tabela 8: Splošni kazalniki o prebivalstvu območja LAS Goričko 2020 za leto 2016	27
Tabela 9: Število prebivalcev na območju LAS Goričko 2020 na dan 1.7.2019.....	28
Tabela 10: Starostna struktura prebivalcev območja LAS Goričko, 1. polletje 2019	29
Tabela 11: Število registriranih brezposelnih oseb na območju LAS Goričko 2020, po spolu, oktober 2019	30
Tabela 12: Število registriranih brezposelnih oseb na območju LAS Goričko 2020, po starosti, oktober 2019	31
Tabela 13: Število registriranih brezposelnih oseb na območju LAS Goričko, po ravni izobrazbe, oktober 2019	31
Tabela 14: Število registriranih brezposelnih oseb na območju LAS Goričko, po trajanju brezposelnosti, oktober 2019	32
Tabela 15: Višina pokojnin po občinah območja LAS Goričko 2020 na dan 28.12.2015	34
Tabela 16: Podatki o oskrbi starejših po občinah območja LAS Goričko 2020, leto 2016.....	38
Tabela 17: Pregled prošelj in prostih mest v domovih za starejše in posebnih socialno varstvenih zavodih na območju OE ZZZS Murska Sobota na dan 17.3.2020.....	39
Tabela 18: Pomoč na domu po občinah območja LAS Goričko 2020 za leto 2018	46
Tabela 19: Podatki o izvajalcih in ceni storitve pomoč na domu po občinah območja LAS Goričko 2020 za leto 2018.....	51
Tabela 20: Preventivni obiski v dejavnosti patronažnega varstva po varovancih, leto 2017	53
Tabela 21: Vrste strokovnih storitev pri kurativnih obiskih v dejavnosti patronažnega varstva, leto 2017	54
Tabela 22: Finančni načrt izvedbe aktivnosti oziroma ukrepov (predlog)	92
Tabela 23: Terminski načrt izvedbe aktivnosti oziroma ukrepov (predlog)	93

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Območje LAS Goričko 2020 v letu 2019</i>	12
<i>Slika 2: Pregledna karta cestnega omrežja v Pomurju, 2018</i>	14
<i>Slika 3: Glavne in regionalne železniške proge v Sloveniji</i>	20
<i>Slika 4: Vrste železniških prog v Sloveniji po številu tirov</i>	21
<i>Slika 5: Vozni red Slovenskih Železnic za progo Ormož - Hodoš, velja od 15.12.2019 - 29.8.2020</i>	23
<i>Slika 6: Vozni red za vlak na relaciji Murska Sobota – Hodoš na dan 11.03.</i>	24
<i>Slika 7: Vozni red za vlak na relaciji Murska Sobota - Šalovci na dan 6.1.2020</i>	24
<i>Slika 8: Delež oseb starih 65+, ki prejema Pomoč na domu po slovenskih občinah, 2018</i>	47
<i>Slika 9: Zemljevid ponudnikov storitve Pomoč družini na domu v Pomurju, leto 2016</i>	50
<i>Slika 10: Občine glede na status izvajalca Pomoči na domu na dan 31.12.2018</i>	52
<i>Slika 11: Dom starejših Rakičan – Dostava kosil na dom</i>	57
<i>Slika 12: Sistem souporabe avtomobila</i>	63
<i>Slika 13: Sistem souporabe vozil Avant2Go pri BTC v Murski Soboti</i>	65
<i>Slika 14: Sistem souporabe vozil Avant2Go pri TC Maximus v Murski Soboti</i>	66
<i>Slika 15: Shematski prikaz sistema Prevoz.org</i>	69
<i>Slika 16: Prevozi EasyDrive – primer dobre prakse skupinskih prevozov</i>	71
<i>Slika 17: Postaja za skupno rabo koles, Murska Sobota</i>	72
<i>Slika 18: Postajališča Soboškega bicikla</i>	74
<i>Slika 19: Turistični vlak v občini Murska Sobota</i>	76
<i>Slika 20: Sopotniki - brezplačni prevoz za starejše</i>	80
<i>Slika 21: PROSTOFER prevozi za starejše</i>	82

1. KAJ SO “PAMETNE VASI” ?

Termin »pametna vas« je definiran kot podeželska skupnost, ki za izboljšanje gospodarskih, socialnih in okoljskih izzivov uporablja inovativne rešitve in digitalne tehnologije. Pametne vasi tvorijo ljudje, ki prevzemajo pobude in aktivirajo lokalne potenciale za reševanje izzivov na podeželju.

Koncept »Pametnih vasi« predstavlja nov koncept na področju oblikovanja politik EU, ki je nastal z namenom krepitev podeželja z uporabo digitalnih tehnologij in inovacij. Gre za različne aktivnosti v korist prebivalcev in podjetij, ki opravljajo kmetijsko dejavnost na podeželju.

V okviru pobude »Podeželje prihodnosti – Pametne vasi« potekajo številne aktivnosti, ki pokrivajo sledeča področja:

- Izgradnja infrastruktura, ohranitev kmetijske in gozdne krajine, ohranjanje vaške arhitekture, podeželske naravne in kulturne dediščine ter običajev;
- Gradnja širokopasovne povezave naslednje generacije;
- »pametno kmetijstvo« (avtomatizacija, senzorji, robotizacija, podatkovni blogi, umetna inteligenca, itd);
- digitalne platforme, ki lahko nadomestijo osnovne storitve: e-učenje, e-upravljanje, socialne storitve, promet, turizem, gastronomija, transport, sledljivost pridelave hrane, itd);
- zdravstvena oskrba
- zdravstvena oskrba (ambulanta na domu, e-zdravje);
- socialne inovacije (storitve starejših, spodbujanje socialne vključenosti na podeželskih območjih, oskrba starejših, onemoglih, ustvarjanje prijaznega okolja za invalide, pomoč osebam s posebnimi potrebami, projekti socialnega kmetijstva, ki uporabljajo kmetijstvo kot podlago za zagotavljanje različnih vrst zdravstvenih in izobraževalnih terapij, pravno varstvo in info točke ipd.);
- kulturno in družbeno življenje na podeželju (ureditev skupnih prostorov in aktivnosti za starejše, mlade, za žene na podeželju, lokacije za oddih in rekreacijo, prireditve, potujoča knjižnica, povezovanje v skupno glasbeno šolo, gledališče);
- varovanje okolja, ekološka osveščenost, krožno gospodarstvo (odpadki, varovanje voda in tal, zmanjševanje gnojil in fitofarmacevtskih sredstev);
- mobilnost v podeželskem okolju (dobavitelji, brezplačni prevozi za starejše, lokalni potniški in primestni prevoz, železniški prevoz, vključevanje različnih načinov prevoza v integrirano vozlišče);

- samooskrba s prehrano in oskrba bližnjih mest in zgoščenih naselij (neposredna prodaja kmet - potrošnik, oskrba turističnih kompleksov);
- samooskrba z obnovljivimi viri energije (trajnostni viri: biomasa, les, prst, sonce, voda, veter; povezovanje vasi v energetske zadrage, inteligentna omrežja za zbiranje in distribucijo);
- turizem (razpršeni hoteli, butični turizem, kmečki turizem, rekreacijski turizem, kulturna dediščina in običaji v povezavi s podeželskim turizmom);
- inovativno podjetništvo (delovna mesta na domu, oživitev podeželskih storitev, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, podeželski servisi ...), spodbujanje podjetništva za mlade, ženske, starejše generacije, ki so izgubili zaposlitev, za invalide, za osebe s posebnimi potrebami, ustvarjanje dodatnih delovnih mest, dodatne dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih, centri dela na daljavo;
- vzpodbujanje delitvene ekonomije na podeželju (skupna uporaba kmetijskih strojev, avtomobilov, storitev ipd.);
- prehod na zeleno gospodarstvo na podeželskih območjih, krožno gospodarstvo, gospodarstvo na biološki osnovi.

1.1. Pametne vasi za jutri na območju LAS Goričko 2020

Skupni izziv operacije sodelovanja »Pametne vasi za jutri« je ohranitev slovenskega podeželja, da ostane in postane vitalno, razvito, poseljeno ter omogoča kakovostno bivanje za danes in za jutri. Gre za projekt sodelovanja, ki vključuje LAS Goričko 2020, LAS Pri dobrih ljudeh 2020, LAS Prlekija, LAS Posavje ter LAS Obsotelje in Kozjansko. Projekt sodelovanja temelji na razvoju novih pilotov, ustvarja pogoje, da postane podeželje kraj, kjer si ljudje zares želijo bivati ter in spodbuja prebivalce, da ostanejo na podeželju. To je mogoče doseči z inovativnimi pristopi, ki se nanašajo na razvoj srebrnih vasi, kot gospodinske skupnosti na vasi, aktivacijo turističnih kmetij, razvojem pogojev za nova delovna mesta, vzpostavitvi ponudbe prevozov za starejše, ki povezujejo mesta in vasi, digitalnim opismenjevanjem in vzpostavitvijo ustrezne digitalne tehnologije, ureditvijo prostorov za druženje na vasi in oblikovanjem priložnosti dejavnosti na vasi. Skozi projekt bomo LAS - i izvedli skupno analizo demografske projekcije staranja slovenskega podeželja in raziskali možnosti nadaljnjega razvoja pametnih rešitev na celotnem območju vključenih LAS-ov. Vsi LAS – i bomo razvili različne modele oz. programe (vsak LAS 1 model, ki pokriva specifično področje: model trajnostne mobilnosti na podeželju, model srebrne vasi in gospodinskih skupnosti, model digitalna tehnologija na podeželju, model povezovanja podeželskih ponudnikov in model druženja na vasi), ki jih bomo pilotno izvedli in evalvirali ter jih združeno predstavili v skupnem elektronsko prosto dostopnem

dokumentu – Pametne vasi za jutri. Da bo prenos znanj in izkušenj čimbolj uporaben in praktičen, bomo izvedli ogleda primerov dobrih praks, ki so jih vzpostavili LAS-i (2 ogleda).

Na območju LAS ugotavljamo, da obstaja nizka stopnja tržene usmerjenosti med pridelovalci, da so le ti nepovezani pri trženju in premalo skupno nastopajo na trgu. Prav tako obstaja nizka ozaveščenost ljudi o pomenu lokalno pridelane in predelane hrane. Izgublja se tudi prenos znanj med generacijami (tradicionalna znanja in izkušnje iz starejših na mlajše, znanja za kvalitetno življenje v sodobnem času iz mlajših na starejša). Tako želimo z v okviru operacije izdelanim modelom lokalnega povezovanja ponudnikov z poudarkom na tradicionalnih znanjih ter izvedbenim pilotom povezovanja in razvoja novega produkta izboljšati tržno organiziranost podjetniškega kakor tudi kmetijskega sektorja. Spodbuditi želimo vlaganja v predelavo, razvoj in trženje lokalnih proizvodov in storitev ter spodbuditi prenos tradicionalnega znanja iz starejših generacij. Za te namene bomo organizirali tudi ustrezna usposabljanja, prenose znanj.

Ravno tako ugotavljamo, da je na območju LAS veliko večnamenskih objektov v lasti občin in krajevnih skupnosti, ki so neizkoriščena, v slabem stanju. Ti obstoječi objekti so brez ustrezne vsebine in propadajo. Tako želimo z v okviru operacije izdelanim modelom srebrnih vasi ter izvedbenim pilotom večgeneracijskega prostora Martjanci izboljšati stanje teh objektov, jim dati nove vsebine ter tako izboljšati možnosti za preživljanje prostega časa na podeželju.

Velik izziv na območju LAS Goričko 2020 predstavlja tudi premik v smeri znižanja rabe energije v vseh sektorjih in razvoj inovativnih pristopov. Pri blaženju podnebnih sprememb ima ključno vlogo tudi spodbujanje trajnostne mobilnosti, tudi v podeželskih območjih. Vse več je izseljevanja s podeželja v urbana območja. Odhajajo predvsem mlajša generacija, starejša populacija pa ostaja osamljena na podeželju. Eden izmed zaskrbljujočih problemov je tudi otežen dostop do socialnih, zdravstvenih, upravnih, izobraževalnih in kulturnih storitev. Zato je potrebno več aktivnosti nameniti ozaveščanju in izobraževanju o pozitivnih učinkih trajnostne mobilnosti v vsakdanjem življenju. Z izdelanim modelom trajnostne mobilnosti ter izvedbenim pilotom implementacije enega od možnih načinov prevozov za ranljive skupine / nakup e-avtomobila želimo spodbujati trajnostno rabo razpoložljivih virov območja ter spodbujati učinkovito rabo energije ter povečati ozaveščenost glede okolju prijaznih praks, predvsem trajnostne mobilnosti. Ob enem pa bomo za starejše generacije izboljšali dostop do socialnih, zdravstvenih, upravnih, izobraževalnih in kulturnih storitev. Za te namene bodo organizirana ustrezna usposabljanja.

Aktivnosti operacije so enakomerno porazdeljene med partnerji, prav tako pa vsaka posamezna aktivnost vključuje tudi skupne aktivnosti. Ključne aktivnosti so:

1. Vodenje in koordinacija projekta
2. Analiza obstoječih možnosti za vzpostavitev koncepta »Pametnih vasi«
3. Oblikovanje pilotnih modelov
4. Izvedba pilotnih modelov oz. programov na podeželju
5. Ogled in prenos dobrih praks
6. Usposabljanje za boljšo uporabo pametnih rešitev na podeželju
7. Promocijske aktivnosti

LAS Goričko 2020 je edini LAS izmed petih sodelujočih LASov, ki bo v okviru te operacije, na območju Goriškega, izvajal kar 3 pilote in sicer:

- **PILOT 1: TRAJNOSTNA MOBILNOST NA PODEŽELJU**

Pri Pilotu 1 bo na podlagi modela trajnostne mobilnosti po vzgledu obstoječe rešitve Sopotnika, izveden testni pilot na temo prevoza ciljnih skupin. S tem želimo preprečiti osamljenost starejših ljudi ki živijo na bolj oddaljenih krajih in imajo zaradi oddaljenosti od urbanih središč omejen dostop do vseh storitev (zdravnik, trgovina, pošta, zdravilišče, prireditve, drugo), ki jih ponujajo omenjeni kraji.

Z brezplačnimi prevozi bomo starejšim ljudem, ljudem ranljivih ciljnih skupin omogočali, da se lahko udeležujejo dogodkov, ki jih lahko izpolnjujejo v družabnem življenju ali opravijo opravke, ki so potrebni za dvig kvalitete življenja (zdravnik, lekarna, pošta, samopostrežna trgovina, banka, upravna enota, obisk sorodnikov, ipd.).

- **PILOT 2: SREBRNE VASI**

LAS Goričko 2020 se zaveda svojega območja, ki je v celoti ruralno-podeželsko, razen enega središča in to je Mestna občina Murska Sobota, ki je središče regijskega pomena, da se podeželja naredijo čim bolj »pametna« in zasledujejo regijska središča, je potrebno vasi pripravljati in jim omogočati razvoj. Kar bomo naredili z vzpostavitvijo večgeneracijsko-družinskega centra, kjer bo možno prosti čas kvalitetno preživljati in na podlagi pripravljenega lokalnega programa uporabe centra se zagotavlja njegova trajnost in kvalitetna izvedba vsebin.

- **PILOT 3: POVEZOVANJE PODEŽELSKIH PONUDNIKOV.**

na podlagi pripravljenega modela Povezovanje podeželskih ponudnikov, bomo izvedli pilot, ki bo izpolnjeval cilje kakovostnega izdelka na podlagi trajnostne rabe naravnih in kulturnih virov območja. Mlajše prebivalstvo, ki običajno predstavlja potencial za nastanek novih podjetniških pobud, se izseljuje. Oživljanje tradicije in tradicionalnih skupnostnih vrednot torej predstavlja ustrezno podlago za oblikovanje ponudbe izdelkov in storitev, ki bodo zadovoljile te novo nastajajoče oblike povpraševanja.

Operacija temelji na izmenjavi izkušenj in pridobivanju novih znanj ter predvideva njihovo implementacijo na območju LAS. Prenos znanj in izkušenj bo čimbolj uporaben in praktičen, z izvedenimi ogledi primerov dobrih praks, ki so jih vzpostavili LAS-i (2 ogleda). Ogled dobre prakse v LAS Posavje, kateri že ima vzpostavljen model prevozov za starejše ter na podlagi izmenjanih izkušenj in pridobivanju novih znanj, njegovo implementacijo na območju drugih LAS. Ogled dobre prakse v LAS Prlekija in LAS Goričko 2020 bo potekal po vzpostavljenih modelih pametnih rešitev, in sicer LAS Posavje prenos dobre prakse po vzpostavljenem modelu – prenos dobre prakse po vzpostavljenem pilotu na Goričkem – prevozi za starejše z e-avtomobilom, ki zagotavlja okoljsko trajnost) in predstavitev modela digitalne tehnologije na podeželju – LAS Prlekija.

Na območju LAS Goričko 2020 bodo v okviru operacije »Pametne vasi« izvedena tudi sledeča usposabljanja:

- **Tradicionalne vrednote v sodobnem času:** usposabljanje se bo izvedlo 1-krat. Usposabljanje kjer se bodo tradicionalna znanja po vzoru medgeneracijskega sodelovanja prenašala na mlade. LAS Goričko je območje, ki je znano po različnih tradicionalnih obrteh ter izdelkih iz različnih naravnih material. Prav ta znanja želimo s tem usposabljanjem prenesti iz starejših generacij na mlajše in tako zagotavljati tradicionalnosti trajnostni razvoj.
- **Povezovanje in trženje produkta preko spletnega, direktnega trženja ter skupni nastop ponudnikov na trgu:** usposabljanje se bo izvedlo 1-krat. Na usposabljanju bomo udeležence naučili kako pristopiti k spletnemu marketingu, da bo le ta uspešen. Udeleženci bodo dobili praktično znanje s področja priprave učinkovitih oglasov in naprednih tehnik spletnega oglaševanja. Pri skupnem nastopu na trgu bomo udeležence (točno določeno ciljnih skupino) usposobili, kako se lotiti skupnega nastopa na trgu, kaj je potrebno za začetek, kako ugotoviti skupne interese ter jih uresničiti, kako pričeti s skupno blagovno znamko, da je potrebno podpisati pogodbe o skupnem nastopu in skupnem sodelovanju, ipd. Cilj usposabljanja je predstaviti podeželskim ponudnikom, da lahko z združenimi močmi osvojijo več trga, kot pa posamično ter osvojijo praktično pripravo učinkovitih kampanj digitalnega marketinga.
- **OVE in URE kot priložnost »pametnih vasi«:** usposabljanje se bo izvedlo 1-krat. Usposabljanje bo temeljilo na praktičnih prikazih primerov dobrih in slabih praks, predstavitev možnosti so-financiranja projektov OVE in URE, predstavitev možnosti varčevanja energije v gospodinjstvih ter predstavitev skritih požiralcev energije. Podrobnejša vsebina usposabljanja bo natančneje opredeljena na podlagi zainteresiranih in prijavljenih ciljnih skupin.

2. LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA “LAS GORIČKO 2020”

2.1. Splošni podatki o območju LAS Goričko 2020

V programskem obdobju 2014-2020 je LAS Goričko 2020 organizirano kot pogodbeno partnerstvo javnih in zasebnih subjektov, v skladu z Uredbo o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS št. 41/15). LAS se je oblikoval na območju, na katerem ima lokalno prebivalstvo skupne lokalne potrebe in izzive, s skupnim ciljem uresničevanja lokalnih razvojnih potreb in doseganja zastavljenih ciljev. LAS GORIČKO 2020 je bil ustanovljen 22. oktobra 2015 s podpisom Partnerske pogodbe o ustanovitvi in delovanju LAS Goričko 2020 s strani 37 članov. Partnerstvo LAS sestavlja 18 predstavnikov javnih institucij, 9 predstavnikov ekonomskega ter 10 predstavnikov socialnega sektorja. Pri razvojnih odločitvah gradi na trajnostno naravnani rabi endogenih razvojnih potencialov. Območje LAS zajema 11 občin: Cankova, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kuzma, Moravske Toplice, Murska Sobota, Puconci, Rogašovci, Šalovci in Tišina, obsega 629,5 km², kjer živi 47.690 prebivalcev. Na osnovi analize stanja in SWOT -a, opredeljenih potreb ter ob upoštevanju nacionalnih strateških dokumentov, bo LAS v obdobju 2014-2020 zasledovala vsa štiri tematska področja ukrepanja, ki so nujne za lokalni razvoj območja. V okviru tega smo opredelili štiri splošne cilje razvoja območja in sicer: Aktivirati endogene potencialne območja in z njimi vzpostaviti nova delovna mesta oziroma omogočiti dodatni vir dohodka; Izboljšati življenjske pogoje lokalnega prebivalstva za večjo kakovost bivanja; Varovanje in razvoj naravnega okolja in kulturne dediščine ter trajnostna raba razpoložljivih virov ter izboljšati družbeno povezanost in socialno vključenost ranljivih ciljnih skupin na urbanih območjih LAS. SLR LAS Goričko 2020 se bo v obdobju 2014–2020 financirala iz dveh skladov in sicer iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (kratica: EKSRP) in Evropskega sklada za regionalni razvoj (kratica: ESRR). V okviru SLR LAS Goričko 2020 bo EKSRP pokrival naslednja tematska področja: Ustvarjenje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev ter varstvo okolja in ohranjanje narave. Finančni okvir za EKSRP je v skupni vrednosti 1,650.255,00 EUR, sredstva pa se bodo uporabila na podeželskem območju. Naselje z več kot 10.000 prebivalci (mesto Murska Sobota) ni upravičena do sofinanciranja iz sredstev EKSRP. ESRR bo v okviru SLR pokrival naslednja tematska področja: Ustvarjenje delovnih mest, varstvo okolja in ohranjanje narave ter večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. Sredstva ESRR se bodo porabila na urbanih območjih, v okviru LAS Goričko 2020 so to naslednja naselja: Cankova, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kuzma, Moravske Toplice, Puconci, Šalovci, Sveti Jurij, Tišina, Bakovci, Krog in Rakičan v skupni vrednosti 949.400,00 EUR.

2.1.1. Splošne geografske značilnosti območja LAS Goričko 2020

LAS Goričko 2020 spada v Pomursko statistično regijo, ki je sestavljena iz 27 občin, meri 1.337 km² ter ima skupaj 117.005 prebivalcev. Po velikosti zajema LAS Goričko 47,08 % celotnega ozemlja Pomurja ter 40,76 % prebivalstva, ki živi na ozemlju Pomurske statistične regije (vir: Republika Slovenija, Statistični urad RS, 01.07.2014 in Slovenske regije v številkah, Ljubljana 1.7.2014.).¹

Območje LAS Goričko 2020 meji na SZ na Avstrijo, na SV na Madžarsko, na jugu pa na reko Muro in ravninski del Pomurja, katerega območje spada pod LAS Pri dobrih ljudeh 2020. Sestavlja ga 11 občin, ki se med seboj precej razlikujejo. Razlikujejo se po velikosti območja, po številu prebivalcev, po gospodarski in infrastrukturni razvitosti, po stopni brezposelnosti ter številnih drugih kazalnikih. Zaradi hribovitega in razgibanega terena, je večina naselij na območju LAS Goričko 2020 razpotegnjenih ali celo razloženih po različnih hribih. To pomeni da ni koncentriranih naselij in vasi, kot so značilne za ravninski del, ampak prevladuje poselitveni model zaselkov z le nekaj hišami na posameznem hribu. Najvišji vrh predstavlja Sotinski breg, ki je visok 418 metrov in v jasnem vremenu nudi razgled vse do Boča in Donačke gore.

Območje LAS Goričko 2020 meri skupno 629,5 km². Na območju LAS Goričko se nahajajo sledeče občine: Cankova, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kuzma, Moravske Toplice, Murska Sobota, Puconci, Rogašovci, Šalovci in Tišina. Skupaj torej 11 občin, največja po površini je občina Moravske Toplice ki meri 144,5 km², najmanjša pa občina Hodoš ki meri 18,1 km².

Tabela 1: Velikost območja LAS Goričko 2020 po občinah na dan 27.11.2019

Občina	Površina občine v km ²	Število naselij
Cankova	30,6	8
Gornji Petrovci	66,8	14
Grad	37,4	7
Hodoš	18,1	2
Kuzma	22,9	5
Moravske Toplice	144,5	28
Murska Sobota	64,3	11
Puconci	107,7	23

¹ Sprememba strategije lokalnega razvoja LAS Goričko 2020 za programsko obdobje 2014-2020, z dne 12.06.2018

Rogašovci	40,1	11
Šalovci	58,2	6
Tišina	38,8	12
Skupaj	629,4	127

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/statweb>, dostop 26.11.2019

Tabela prikazuje, da se občine območja LAS Goričko 2020 med seboj geografsko zelo razlikujejo, tako po velikosti kot po številu naselij in geografskih značilnostih. Po velikosti močno odstopa Občina Moravske Toplice, druga največja je Občina Puconci, tretja po velikosti pa Občina Gornji Petrovci. Ostale občine območja spadajo po velikosti, številu naselij in prebivalcev med manjše občine.

Slika 1: Območje LAS Goričko 2020 v letu 2019

Vir: arhiv Bistra hiše Martjanci

Največje in najpomembnejše mesto, ki se nahaja na območju LAS Goričko 2020 je zagotovo mesto Murska Sobota (19.000 prebivalcev), ki je hkrati tudi prometno, gospodarsko, finančno, upravno, kulturno, izobraževalno in trgovsko središče regije Pomurje. Prometna oddaljenost od Murske Sobote in drugih večjih mest, je precejšnja, kar je vplivalo tudi na razdrobljeno poselitev in dejstvo, da so kmetijske površine na območju Goriškega že od nekdaj zelo razdrobljene, kmetije pa majhne.

Območje LAS Goričko 2020 je v primerjavi z drugimi območji morda res v slabšem položaju kar se tiče razvitosti, odstotku brezposelnosti in drugih kazalnikov, vendar pa je po drugi strani zelo bogato s tradicijo, naravno in kulturno dediščino ter drugimi specifikami, ki jih druga območja nimajo. Nobeno drugo območje v Sloveniji se ne more ujemati s takšno raznolikostjo narečja, kulinarike, kulture in navad. Dinamična pokrajina, s številnimi naravnimi lepotami in urejenimi stezami, je idealna za kolesarjenje in pohodništvo. Naravne prednosti območja ponujajo ugodne pogoje za trajnostni razvoj in napredek. Raznolika pokrajina in edinstven kraj so oblikovali okolje, ki ponuja veliko možnosti za različnih oblik turizma (zdraviliški turizem, kolesarjenje, pohodništvo, kulinarični turizem, športni turizem, drugo).

2.1.2. Prometna infrastruktura

Pomurska regija ima ugoden prometni položaj, saj leži na vseevropskem cestnem in železniškem koridorju. Nahaja se na petem evropskem prometnem koridorju, ki povezuje Barcelono in Kijev, na železniški povezavi med Slovenijo in Madžarsko ter avtocestni povezavi Lendava-Ljubljana-Koper.

2.1.2.1. Cestna infrastruktura

Na državni ravni ima Pomurje 70 km avtocest z dvema glavnima cestama II. proga in ena glavna železniška proga. 28 je kategoriziranih regionalnih cest (štiri I. zapovedi, šesti red, sedemnajsti red III) in dve regionalni železnici. Skupna dolžina ostalih cest v Pomurju je 3.120 km. S pomočjo sredstev EU je bila zgrajena hitra cesta v skupni dolžini 70 km in posodobitev železniške proge Pragersko-Hodoš, kar je prispevalo k odpravi močno obremenjujočih učinkov hitro rastočega težkega tranzitnega prometa v stanovanjska in delovna okolja v naseljih.

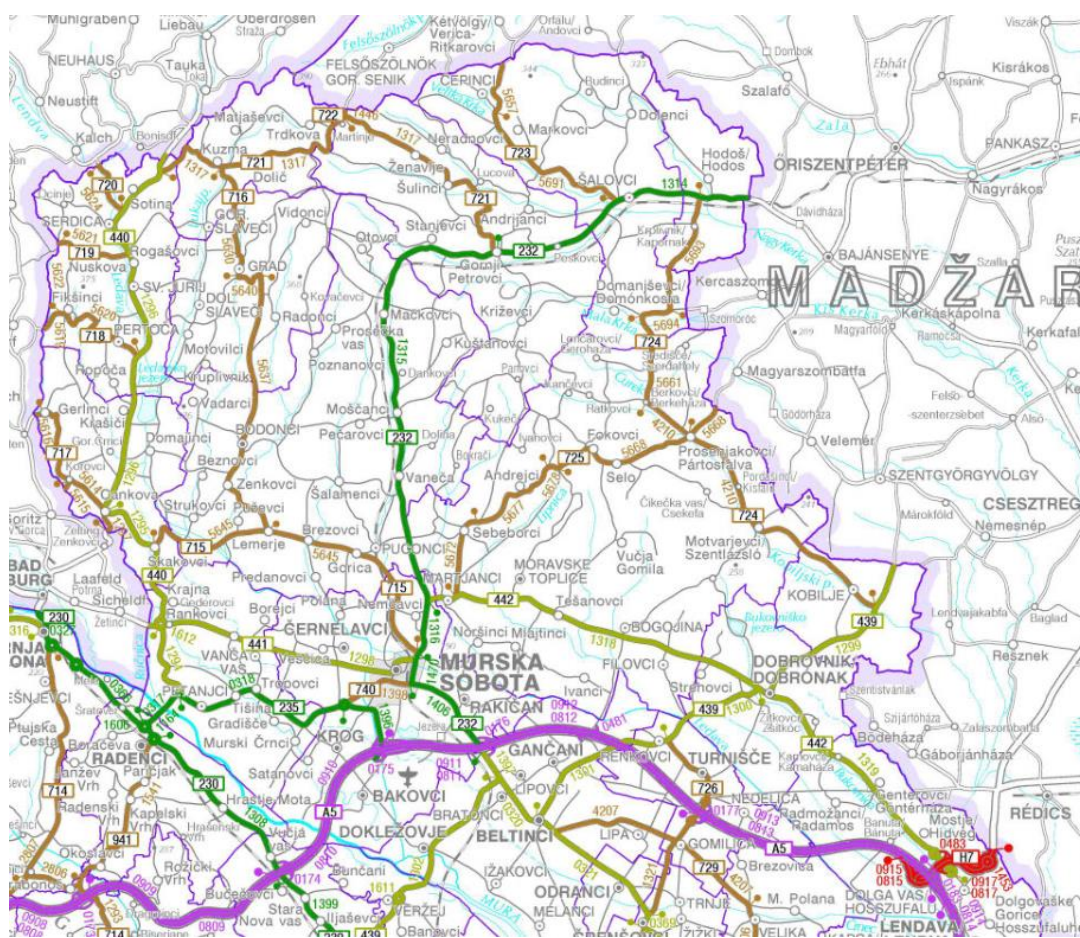
Cestna infrastruktura, ki povezuje območje LAS Goričko 2020, je zelo dobra, vendar so prometne povezave med podeželskimi območji in mesti slabo razvite. Večina majhnih odročnih vasi je prikrajšanih za redne prometne povezave z večjimi mesti Pomurja in zdraviliščem Moravske toplice. Tako lokalno prebivalstvo kot turisti so odvisni predvsem od svojih osebnih avtomobilov. Vendar pa vedno bolj intenziven promet povzroča onesnaženje, hrup, zastoje in nesreče.

Urejena prometna infrastruktura je ključnega pomena za boljšo kakovost bivanja in razvoj gospodarstva na določenem območju. Urejena prometna infrastruktura, urejena oskrba z pitno vodo ter komunalna opremljenost določenega območja so ključni predpogoj za uspešen razvoj določene družbe in območja. Seveda pa je za kvaliteto bivanja in življenja pomembna predvsem družbena infrastruktura, kot so to na primer: dostopnost zdravstvenih storitev, storitev vrtca, šole, športno-rekreativna infrastruktura, večnamenski objekti, kulturni domovi, itd.

Regija Pomurje ima ugodno prometno pozicijo, ki pa je žal premalo izkoriščena. Prometno, gospodarsko, kulturno, izobraževalno in zaposlitveno središče Pomurja predstavlja mesto Murska Sobota. Cestna infrastruktura predstavlja najpomembnejši del prometne infrastrukture na območju in vključuje del Pomurske avtoceste (10,5 km), 221 km državnih cest in 1.235,1 km občinskih cest.²

Slika 2: Pregledna karta cestnega omrežja v Pomurju, 2018

² Sprememba strategije lokalnega razvoja LAS Goričko 2020 za programsko obdobje 2014-2020, z dne 12.06.2018

LEGENDA

Vir: Ministrstvo za infrastrukturo, Direkcija RS za infrastrukturo, Pregledna karta cestnega omrežja Slovenije, https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/DRSI/Fotografije/Splosno/8c8cb096a7/DRSI-Pregledna_karta_cestnega_omrezja.jpg, dostop: 27.1.2020

Javni potniški promet je relativno slabo razvit, kar otežuje dnevne migracije. Zaradi redke poseljenosti določenih delov Goriškega, so avtobusne povezave zaradi nerentabilnosti zelo slabe, posledica tega pa je povečanje osebnega prometa in povečanje negativnih vplivov na okolje.

Tabela 2: Gostota cestnega omrežja na območju LAS Goričko 2020 za leto 2017

Občina	Gostota cestnega omrežja (km/km ²)
Cankova	2,13
Gornji Petrovci	2,2
Grad	2,96
Hodoš	1,67
Kuzma	2,84
Moravske Toplice	1,81
Murska Sobota	2,83
Puconci	2,44
Rogašovci	3,45
Šalovci	1,54
Tišina	1,75

Vir: Lokalni semafor podnebnih aktivnosti, spletni vir: <https://semafor.podnebnapot2050.si/>, dostop: 24.1.2020

Gostota cestnega prometa v Pomurju je 2,35 km/km², kar je nad slovenskim povprečjem, ki znaša 1,9 km/km². Na območju LAS Goričko 2020 je bila ponovno vzpostavljena železniška proga Murska Sobota - Hodoš - Madžarska, ki je sicer bila po drugi svetovni vojni ukinjena in ponovno zgrajena leta 2001 na praktično istem koridorju. Proga je primarno namenjena tovornemu prometu iz Višegrajskih držav in Madžarske do Luke Koper. Poleg tovornega prometa vozijo po progi tudi mednarodni potniški in domači vlaki. Proga je zgrajena kot enotirna, trenutno se gradi elektrifikacija proge. Postajališča vlakov so v Murski Soboti, Puconcih, Mačkovcih, Gornjih Petrovcih, Šalovcih in na Hodošu. Pri Murski Soboti je tudi športno letališče Rakičan, kateremu bi moral biti v prihodnosti dan večji poudarek za turistične in športne namene. Dobra osnova za razvoj rekreacijskega turizma so že obstoječe kolesarske in pohodne poti, ki jih je potrebno še nadgraditi, povezovati v sklope, predvsem pa bolje opremiti. Kot najnujnejši ukrep za hitrejši razvoj prevladujočega turizma se kaže potreba po preplastitvi cest, povezavi posameznih turističnih točk in ponudnikov turističnih storitev.³

Tabela nazorno prikazuje vrste in dolžine občinskih cest na območju LAS Goričko 2020 po posameznih občinah. Po skupni dolžini občinskih cest izstopata Puconci (236.439 m) in Moravske Toplice (221.128 m), sledijo pa Murska Sobota (146.638 m), Gornji Petrovci (126.770 m) in Rogašovci (123.671 m). Občine Grad, Šalovci, Kuzma, Tišina, Cankova in Hodoš imajo manj kot 100.000 metrov cest. Najmanj metrov občinskih cest ima Občina Hodoš, kar pa je tudi logično in razumljivo saj je najmanjša občina na območju.

Tabela 3: Dolžine občinskih cest (v metrih) na območju občin LAS Goričko 2020 na dan 21.12.2018

Kratice občinskih cest: LC lokalne ceste LG glavne mestne ceste LZ zbirne mestne ceste LK mestne (krajevne) ceste JP javne poti KJ javne poti za kolesarje

	LC - Lokalne ceste	LG – glavne mestne ceste	LZ – zbirne mestne ceste	LK – mestne (krajevne) ceste	JP – krajevne poti	KJ – javne poti za kolesarje	Skupaj
Cankova	22.971	0	0	0	25.183	0	48.154

³ Sprememba strategije lokalnega razvoja LAS Goričko 2020 za programsko obdobje 2014-2020, z dne 12.06.2018

Gornji Petrovci	61.024	0	0	0	62.788	2.958	126.770
Grad	44.947	0	0	0	53.895	0	98.842
Hodoš	12.335	0	0	0	12.059	0	24.394
Kuzma	17.796	0	0	0	38.781	0	56.577
Moravske Toplice	92.525	0	0	3.177	125.426	0	221.128
Murska Sobota	43.583	2.515	7.887	9.557	71.191	11.905	146.638
Puconci	105.215	0	0	0	131.224	0	236.439
Rogašovci	35.683	0	0	0	87.988	0	123.671
Šalovci	33.748	0	0	0	38.316	0	72.064
Tišina	16.325	0	0	0	33.315	0	49.640

Vir: Ministrstvo za infrastrukturo, Direkcija RS za infrastrukturo, <https://podatki.gov.si/dataset/78f6fe18-7580-4787-8d05-9720c5b22bd2/resource/210fa4aa-42db-4a1c-920e-651367412986/download/2018dolzinecestpoobcinah.pdf>, dostop dne 4.12.2019

Če primerjamo občine po številu registriranih osebnih vozil na 1000 prebivalcev, spadajo v sam vrh občine Cankova, Gornji Petrovci, Tišina in Grad, medtem ko so občine ki beležijo najmanj osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev občina Hodoš, Murska Sobota in Šalovci.

Tabela 4: Število registriranih osebnih vozil po občinah LAS Goričko 2020 za leto 2018

Občina	Število registriranih osebnih vozil na 1.000 prebivalcev
Cankova	621,85
Gornji Petrovci	600,6
Grad	594,84
Hodoš	423,4
Kuzma	582,48
Moravske Toplice	583,0
Murska Sobota	555,94
Puconci	582,22
Rogašovci	584,75

Šalovci	570,71
Tišina	595,3

Vir: Lokalni semafor podnebnih aktivnosti, spletni vir: <https://semafor.podnebnapot2050.si/>, dostop: 24.1.2020

Tabela v nadaljevanju prikazuje statistiko CO₂ emisij osebnih vozil po občinah območja LAS Goričko 2020. Razlike med občinami so sicer majhne, a vseeno so. Med občine z najnižjimi vrednostmi CO₂ emisij osebnih vozil spadajo občine Moravske Toplice, Kuzma, Puconci, Grad in Rogašovci, medtem ko med občine z nekoliko višjimi vrednostmi CO₂ emisij osebnih vozil spadajo občine Hodoš, Gornji Petrovci in Šalovci.

Tabela 5: Emisije CO₂ osebnih vozil po občinah območja LAS Goričko 2020 za leto 2018

Občina	Emisije CO ₂ osebnih vozil (gCO ₂ /km)
Cankova	124,25
Gornji Petrovci	122,38
Grad	120,08
Hodoš	122,57
Kuzma	119,11
Moravske Toplice	119,7
Murska Sobota	120,79
Puconci	119,89
Rogašovci	120,88
Šalovci	122,48
Tišina	120,5

Vir: Lokalni semafor podnebnih aktivnosti, spletni vir: <https://semafor.podnebnapot2050.si/>, dostop: 24.1.2020

2.1.2.2. Železniška infrastruktura

Glede na obseg prometa, gospodarski pomen in povezovalno vlogo železniškega prometa v prostoru delimo proge na glavne in na regionalne proge.

Po podatkih Slovenskih železnic imamo v Sloveniji 874.162 km enotirnih železniških prog in 333.539 km dvotirnih železniških prog, kar kaže na to, da se z železniško infrastrukturo težko primerjamo z drugimi železniškimi družbami po Evropi. Prej lahko rečemo da krepko zaostajamo za sodobno železniško infrastrukturo drugih držav.

Tabela 6: Dolžine železniških prog v Sloveniji

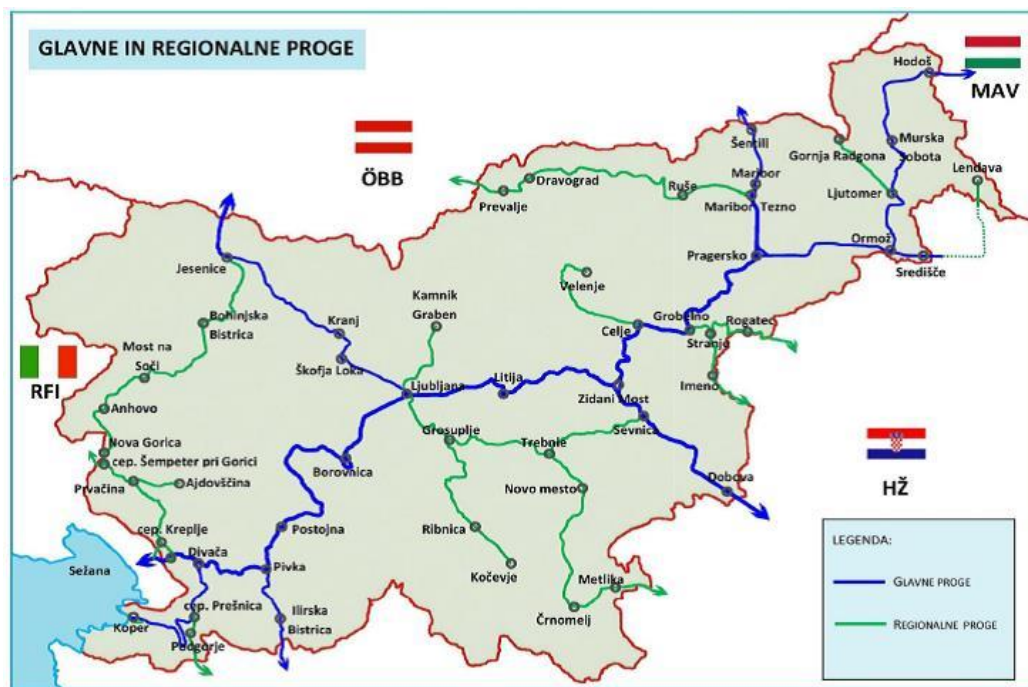
Dolžina prog	km
Skupna dolžina prog:	1.207,701 km
Dolžina dvotirnih prog	333,539 km
Dolžina enotirnih prog	874,162 km
Dolžina tirov	1.541,240 km

Vir: Slovenske železnice, <https://www.slo-zeleznice.si/sl/infrastruktura/javna-zelezniska-infrastruktura/zelezniske-proge>, dostop, 5.12.2019

Slika v nadaljevanju prikazuje glavne in regionalne železniške proge v Sloveniji kar dodatno potrjuje ugotovitev, da Slovenija z razvitostjo in dolžino železniških prog zaostaja za drugimi evropskimi državami. Dejstvo je da enotirne proge niso konkurenčne in nujno potrebujemo drugi tir, poleg tega pa je velik problem slovenskih železnic tudi zastarelost vlakov in železniške infrastrukture, kar dodatno povečuje nekonkurenčnost slovenskega železniškega prometa.

Slika 3: Glavne in regionalne železniške proge v Sloveniji

Vir: Slovenske železnice, <https://www.slo-zeleznice.si/sl/infrastruktura/javna-zelezniska-infrastruktura/zelezniske-proge>, dostop, 5.12.2019

Slika 4: Vrste železniških prog v Sloveniji po številu tirov

Vir: Slovenske železnice, <https://www.slo-zeleznice.si/sl/infrastruktura/javna-zelezniska-infrastruktura/zelezniske-proge>, dostop, 5.12.2019

Tabela 7: Tehnični podatki o omrežju Slovenskih železnic na območju LAS Goričko 2020 za leto 2019

Odsek proge	Mednarodna oznaka proge	Število tirov	Oznaka km od	Oznaka km do	Razdalja med odseki v km	Sistem vleke
Proga 41: Ormož – Hodoš – D.M.						
M. Sobota - Dankovci	T 69 V. koridor RFC 6	1	38,5	51,5	13,0	3 kV
Dankovci - Hodoš	T 69 V. koridor RFC 6	1	51,5	67,1	15,6	3 kV
Hodoš – D.M.	T 69 V. koridor RFC 6	1	67,1	69,2	2,1	25 kV

Vir: Slovenske železnice, d.d., [https://www.slo-](https://www.slo-zeleznice.si/images/infrastruktura/Program_omrezja_2019/s_4/PO_2019_4_Priloga_3A_Tehnicni_podatki_o_progah.pdf)

[zeleznice.si/images/infrastruktura/Program_omrezja_2019/s_4/PO_2019_4_Priloga_3A_Tehnicni_podatki_o_progah.pdf](https://www.slo-zeleznice.si/images/infrastruktura/Program_omrezja_2019/s_4/PO_2019_4_Priloga_3A_Tehnicni_podatki_o_progah.pdf), dostop: 5.12.2019

Po podatkih Slovenskih železnic je na območju LAS Goričko 2020, na razdalji od Murske Sobote do Hodoša, vsega skupaj 29 kilometrov železniške proge. Proga poteka po ozemlju občin Murska Sobota (glavna železniška povezava), Puconci, Gornji Petrovci, Šalovci in Hodoš.

Slika 5: Vozni red Slovenskih Železnic za progo Ormož - Hodoš, velja od 15.12.2019 - 29.8.2020

ORMOŽ- HODOŠ

Velja od 15.12.2019 do 29.8.2020

ORMOŽ

Murska Sobota HODOŠ

	LJUBLJANA	1 0 20			6 58	9 01	9 23		10 00			13 12		15 15	17 35				
	MARIBOR					9 21					13 20		14 30	15 30				18 35	
	PRAGERSKO	1 2 25				9 51	11 34				13 20				17 26	19 34			
	SREDIŠČE			4 33		9 45					13 49			15 29	16 14	17 10			
	ORMOŽ			4 44	8 09	9 56	11 59			14 05	14 05			15 48	16 34	17 52	19 59		19 42
3, 4		1247 2.	LP 4110 2.		4100 2.	3852 2.	RG 640 2. R	MV 247 1.2. R	LP 4102 2.		3854 2.	LP 3862 2.	LP 4108 2.	LP 3858 2.	LP 3860 2.	RG 620 2.	IC 502	LP 3862 2.	
km																			
0	ORMOŽ				5 52	8 10		10 19	12 00		14 06	14 06		15 50	16 35	17 54	20 00		20 06
1	Puščenci				5 55	8 13					14 10	14 10		15 53	16 39				20 09
5	Pavlovci				5 58	8 16					14 13	14 13		15 56	16 42				20 12
9	Vanjkovci				6 04	8 21		10 26	12 06	14	14 18	14 18		16 01	16 47	18 01			20 17
14	Mekotinjak				6 08	8 26					14 23	14 23		16 08	16 52				20 22
20	Ljutomer mesto				6 15	8 32		10 36	12 15	14	14 29	14 29		16 10	16 58	18 11	20 14		20 28
21	LJUTOMER				6 20	8 35					14 09	14 32	14 32		16 15	17 03			20 31
24	Grčava				6 24	8 39					14 13	14 36	14 36		16 20	17 08			20 35
27	Veržej				6 27	8 42					14 16	14 39	14 39		16 23	17 10			20 38
33	Lipovci				6 34	8 49		10 46	12 25		14 22	14 45	14 45		16 29	17 16	18 22		20 45
39	Murska Sobota				6 38	8 53	10 50	12 29	14 27		14 50	14 50		16 34	17 21	18 26	20 27		20 50
39	Murska Sobota							12 30			14 28								20 52
44	Puconci	1 3 19	RG 621 2.	3 30									15 37			18 33			20 57
53	Mačkovci			3 42									15 49			18 41			21 05
59	Gornji Petrovci			3 48									15 55			18 47			21 11
65	Salovci			3 52									15 59			18 51			21 16
68	HODOŠ	1 3 36	RG 623 2.	3 56				12 47		14 54			16 03			18 55	20 46		21 20
	HODOŠ	1 3 53						13 01											
	ORISZENTPETER	3 59						13 06											
	Zaluzegrozec	4 31						13 07											
	Budapest Deli	8 59						16 59											

Murska Sobota

ORMOŽ

	Budapest Deli	1 20 35									9 00								
	Zaluzegrozec	0 12									12 10								
	ORISZENTPETER	0 41									12 52								
	HODOŠ	0 46									12 59								
4, 3		MV 1246 2.	RG 621 2.	RG 643 2.	5 03 1.2. R		LP 4101 2.	LP 3859 2.	LP 3861 2.		LP 4107 2.	LP 3815 2.	LP 3891 2.	LP 4109 2.	RG 1541 2. R	LP 4111 2.	RG 1643 2.	LP 3821 2.	LP 4113
km																			
0	HODOŠ	1 1 03	RG 624 2.	4 20	5 50		6 15			13 14				15 02	16 15	16 17			19 22
1	Salovci			4 24			6 19							15 06	16 19	16 21			19 26
9	Gornji Petrovci			4 30			6 24							15 11	16 25	16 26			19 31
14	Mačkovci			4 36			6 30			13 24				15 17	16 31	16 32			19 37
24	Puconci			4 43			6 36							15 23	16 38	16 38			19 44
29	Murska Sobota	1 1 21	447	6 07	6 40					13 33				15 28	16 43	16 43			19 48
29	Murska Sobota		4 48	5 32	6 08		6 41	9 25	12 38	13 34	13 42	15 09	15 09		16 44			18 15	19 01
41	Lipovci		4 53	5 37			6 46	9 30	12 44	13 39	13 47	15 14	15 14		16 49			18 21	19 06
44	Veržej			5 42			6 51	9 35	12 49		13 52	15 19	15 19		16 55			19 12	
44	Grčava			5 45			6 54	9 37	12 52		13 54	15 21	15 21		16 57			19 15	
47	LJUTOMER			5 50			6 58	9 41	12 56		13 58	15 23	15 23		17 02			18 30	19 20
48	Ljutomer mesto		5 03	5 53	6 21		7 02	9 43	12 58	13 49	13 59	15 27	15 27		17 05			18 32	19 22
53	Mekotinjak			5 59			7 08	9 49	13 04		pr	15 33	15 33		17 11			18 39	19 29
59	Vanjkovci			5 12	0 04		7 13	9 54	13 09	13 58		15 38	15 38		17 16			18 42	19 34
63	Puščenci			6 08			7 17	9 58	13 13			15 42	15 42		17 20			18 49	19 39
65	Puconci			6 11			7 19	10 01	13 16			15 44	15 44		17 23			18 52	19 42
68	ORMOŽ		5 15	9 14	6 34		7 22	10 03	13 18	14 04		15 47	15 47		17 25			18 48	19 44
ORMOŽ		5 20	15	6 35			7 23	10 04	13 19	14 06		15 49	15 49		17 27			18 49	19 45
SREDIŠČE				6 25				10 50		15 18		16 06			18 09			19 20	
PRAGERSKO		5 48		7 02					14 27	14 31		16 31	16 31		18 12			19 21	21 06
MARIBOR	1 2 26			7 47	7 45	9 06	8 26	11 10	13 59	16 06	16 40		17 03	17 03		19 07			
LJUBLJANA																			

Murska Sobota

ORMOŽ

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

Voz iz d. 28. 6. 2020

V

Vir: Slovenske železnice, spletni vir: <https://www.slo->

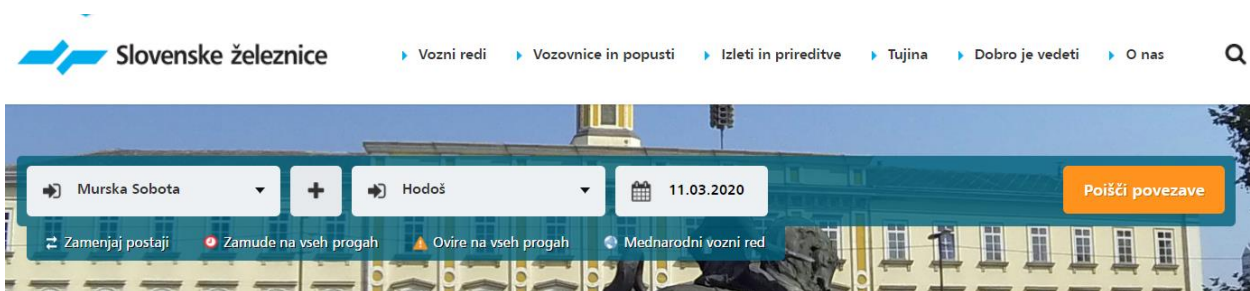
[zeleznice.si/images/Potniski fotografije/potniski_pdf/relacijski-vozni-red-17-8-2019/192_ormoz_hodos3_3.pdf](https://zeleznice.si/images/Potniski_fotografije/potniski_pdf/relacijski-vozni-red-17-8-2019/192_ormoz_hodos3_3.pdf)

dostop 19.12.2019

Slika v nadaljevanju prikazuje vozni red vlaka na relaciji Murska Sobota - Hodoš, na dan 11.3.2020. Vlak pelje iz Murske Sobote v smeri Hodoša 7x na dan.

Slika 6: Vozni red za vlak na relaciji Murska Sobota – Hodoš na dan 11.03.

Murska Sobota ⇄ Hodoš

11.03.2020

Natisnite

Odhod	Vlak	Prestopi / vmesne postaje	Prihod	Vlak	Čas	Opombe
03:30 Murska Sobota	LP 4110	Vmesne postaje	03:56 Hodoš	LP 4110	00:26	Cene
12:30 Murska Sobota	MV 247	Vmesne postaje	12:47 Hodoš	MV 247	00:17	Cene
14:28 Murska Sobota	LP 4102	Vmesne postaje	14:54 Hodoš	LP 4102	00:26	Cene
15:37 Murska Sobota	LP 4108	Vmesne postaje	16:03 Hodoš	LP 4108	00:26	Cene
18:28 Murska Sobota	RG 620	Vmesne postaje	18:55 Hodoš	RG 620	00:27	Cene
20:29 Murska Sobota	LP 502	Vmesne postaje	20:46 Hodoš	LP 502	00:17	Cene
20:52 Murska Sobota	LP 3862	Vmesne postaje	21:20 Hodoš	LP 3862	00:28	Cene

Vir: Slovenske železnice, spletni vir: , <https://www.slo-zeleznice.si/sl/potniki/vozni-redi>, dostop: 11.3.2020

Slika 7: Vozni red za vlak na relaciji Murska Sobota - Šalovci na dan 6.1.2020

6. 1. 2020

Slovenske železnice - Slovenske železnice

Slovenske železnice

Murska Sobota → Šalovci

06.01.2020

Odhod	Vlak	Prestopi / vmesne postaje	Prihod	Vlak	Čas
03:30 Murska Sobota	LP 4110	Vmesne postaje	03:52 Šalovci	LP 4110	00:22
14:28 Murska Sobota	LP 4102	Vmesne postaje	14:49 Šalovci	LP 4102	00:21
15:37 Murska Sobota	LP 4108	Vmesne postaje	15:59 Šalovci	LP 4108	00:22
18:28 Murska Sobota	RG 620	Vmesne postaje	18:51 Šalovci	RG 620	00:23
20:52 Murska Sobota	LP 3862	Vmesne postaje	21:16 Šalovci	LP 3862	00:24

Vir: Slovenske železnice, spletni vir: , <https://www.slo-zeleznice.si/sl/potniki/vozni-redi>, dostop: 6.1.2020

Slika 6 prikazuje vozni red Slovenskih železnic na relaciji Murska Sobota – Šalovci na dan 6.1.2020. Od Murske Sobote do Šalovca zapelje vlak 5x na dan, kar je za majhno goričko občino zadovoljivo pogosto. Problem pa se pojavi, ker potniki ki potujejo z vlakom nimajo zagotovljenega prevoza od železniške postaje v Šalovcih do svojega doma. Pri posameznikih ki imajo svoj avto to ne predstavlja težav, pri starejših osebah, pri gibalno oviranih osebah ali drugih predstavnikih ranljivih skupin, ki nimajo lastnega prevoznega sredstva, niti sorodnikov in znancev, ki bi jim zagotovili prevoz, pa predstavlja to veliko težavo. Še posebej zato, ker v bližini ni taksi službe ali podobnih prevozov, ki bi pomagali odpraviti to težavo.

2.2. Splošni podatki o prebivalstvu območja LAS Goričko 2020

Območje LAS Goričko 2020 velja v primerjavi z območji drugih LAS-ov, zaradi hribovitega terena in poselitvene redkosti za demografsko zelo ogroženo območje. Hiše mnogih naselij niso strnjene, ampak so raztresene po različnih hribih, številne hiše so zaradi odseljevanja mladih po smrti staršev ostale prazne. Intenzivne migracije znotraj meja Slovenije so posledica visoke brezposelnosti, ki je na odmaknjenih podeželskih območjih še višja in bolj izrazita. Problematika staranja prebivalstva je vedno bolj aktualna tema, ki kliče po odločnem in učinkovitem ukrepanju v večini občin, ki se nahajajo na območju LAS Goričko 2020.

Največje odstopanje v razvojnem zaostanku se kaže na območju vzhodnega dela Goriškega, ob madžarski meji. Posebna pozornost je zato namenjena narodnostno mešanemu območju ter območjem, kjer živijo pripadniki romov.

2.2.1. Starostna struktura prebivalcev, indeks staranja, drugi kazalniki

1.7.2015 je bilo v Sloveniji 2.064.632 prebivalcev, od tega starejših od 65 let kar 18,2%. V naši državi se iz leta v leto povečuje število starejših. Starostna struktura nad 65 let se bo v naslednjih letih še povečevala, na kar pa naša država ni v celoti pripravljena z različnimi oblikami pomoči predvsem na domu in delno tudi

v inštitucijah. Leta 2015 je živel v Pomurju skupaj 118.573 občanov in to v 27 občinah in štirih upravnih enotah. Število starejših od 65 let je 22.741, kar pomeni 19,2 %. Odročna lega pokrajine neugodno vpliva na gospodarski položaj regije, to se odraža potem v nizkem BDP na prebivalca in najvišji stopnji registrirane brezposelnosti v državi, ki je bila v letu 2012 dvakrat višja kot v regiji z najnižjo brezposelnostjo v Sloveniji. Slabše gospodarske razmere spremlja tudi neugodno gibanje prebivalstva, v letu 2012 je bil v regiji negativni (skupni) prirast. Upadanje števila prebivalstva je v veliki meri odvisno od nizke rodnosti in visoke umrljivosti, pa tudi zaradi odseljevanja v druge kraje Slovenije ali v tujino.⁴

Na podlagi podatkov Statističnega urada Republike Slovenije za leto 2016 smo za obravnavano območje analizirali tudi podatke, ki prikazujejo gostoto prebivalstva na km², skupni prirast na 1000 prebivalcev, povprečno starost prebivalcev, indeks staranja ter stopnjo registrirane brezposelnosti.

Najgostejše poseljena je, po pričakovanjih, Murska Sobota, kot osrednje in največje mesto, tako regije Pomurje kot območja LAS Goričko 2020 (294 prebivalcev na km²). Sledi Občina Rogašovci (77 prebivalcev na km²) ter Občina Kuzma (69 prebivalcev na km²).

Skupni prirast (naravni + selitveni) je bil pozitiven edino v občini Gornji Petrovci (0,5%), medtem ko je bil v vseh ostalih občinah obravnavanega območja skupni prirast negativen. Najbolj kritični so podatki za Občino Grad, kjer je znašal naravni prirast kar -26,2%.

Indeks staranja je najvišji v občinah Hodoš (274,4) in Šalovci (252,2), najnižji pa v Občini Rogašovci (121,5).

Stopnja registrirane brezposelnosti je bila v letu 2016 najvišja v Občini Rogašovci (24,1%), najnižja pa v Občini Gornji Petrovci.

⁴ Ponudba storitev za oskrbo starejših v Pomurju, Bertalanč, 2016, spletni vir: http://www.zdus-zveza.si/docs/NAZDRAVJE/Ponudba_storitev_za_oskrbo_starejsih_v_Pomurju.pdf, dostop: 17.3.2020

Tabela 8: Splošni kazalniki o prebivalstvu območja LAS Goričko 2020 za leto 2016

Občina	Gostota prebivalstva (preb/km ²)	Skupni prirast ⁵ (na 1000 prebivalcev)	Povprečna starost prebivalcev (leta)	Indeks staranja	Stopnja registrirane brezposelnosti (%)
Slovenija	102	0,8	42,9	125,4	11,2
Cankova	59	-10,6	44,2	151,0	21,4
Gornji Petrovci	31	0,5	47,1	215,3	15,9
Grad	57	-26,2	45,4	194,3	16,7
Hodoš	21	-21,5	49,3	274,4	19,1
Kuzma	69	-3,2	43,5	139,9	21,5
Moravske Toplice	40	-2,7	45,2	165,6	16,0
Murska Sobota	294	-2,9	45,4	169,5	19,2
Puconci	55	-7,0	44,3	147,5	18,6
Rogašovci	77	-14,9	42,5	121,5	24,1
Šalovci	25	-5,6	47,8	252,2	17,0
Tišina	104	-7,0	43,4	128,3	18,1

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/statweb>, dostop 26.11.2019

Kot je razvidno iz spodnje tabele je v obdobju od 1.7.2014 do 1.7.2019 (5 let) število prebivalcev najbolj upadlo v občinah Cankova (6,97%), Šalovci (6,46%), Gornji Petrovci (5,48%), Grad (5,47%) in Hodoš (4,84%). Pri tako majhnem številu prebivalcev kot jih v primerjavi z drugimi (večjimi občinami) te občine imajo, je takšen odstotek zmanjšanja zaskrbljujoč.

⁵ Skupni prirast = naravni + selitveni prirast

Tabela 9: Število prebivalcev na območju LAS Goričko 2020 na dan 1.7.2019

Občina	Število prebivalcev na dan 1.7.2014	Število prebivalcev na dan 1.7.2019	Upad števila prebivalcev v obdobju 1.7.2014 - 1.7.2019 (60 mesecev = 5 let)	Upad števila prebivalcev v obdobju 1.7.2014 – 1.7.2019 v %
Cankova	1.845	1.735	-110	6,97 %
Gornji Petrovci	2.100	1.985	-115	5,48 %
Grad	2.196	2.076	-120	5,47 %
Hodoš	372	354	-18	4,84 %
Kuzma	1.606	1.573	-33	2,06 %
Moravske Toplice	5.860	5.812	-48	0,82 %
Murska Sobota	18.935	18.730	-205	1,09 %
Puconci	6.033	5.881	-152	2,52 %
Rogašovci	3.153	3.060	-93	2,95 %
Šalovci	1.488	1.392	-96	6,46 %
Tišina	4.102	3.952	-150	3,66 %
Skupaj	47.690	46.550	-1140	2,39 %

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/statweb>, dostop 26.11.2019

Tabela v nadaljevanju prikazuje starostno strukturo prebivalcev območja LAS Goričko za 1. polletje leta 2019. Iz nje je razvidno, da je kar v petih od enajstih občin, ki se nahajajo na območju LAS Goričko, največ prebivalcev starih od 60 do 64 let in sicer: v občinah Gornji Petrovci, Moravske Toplice, Murska Sobota, Puconci in Šalovci. V občinah Hodoš in Rogašovci spada največ prebivalcev v starostno skupino od 55 do 59 let, medtem ko je večina prebivalcev v občinah Cankova in Tišina starih od 50 do 54 let. V občini Grad je večina prebivalcev starih med 45 in 49 let, Občina Kuzma pa je edina občina, kjer je večina prebivalcev starih med 40 in 44 let, kar pomeni da je občina z najmlajšo populacijo. K temu je zagotovo bistveno pripomogel ukrep, s katerim je občina pred nekaj leti ugodno prodajala stavbna zemljišča, z namenom reševanja problematike mladih družin in ohranjanja poseljenosti. S tem ukrepom so uspeli k zidanju in selitvi v občino Kuzma tudi mlade družine od drugod.

Tabela 10: Starostna struktura prebivalcev območja LAS Goričko, 1. polletje 2019

Št. let	Cankova	G. Petrovci	Grad	Hodoš	Kuzma	M. Toplice	M. Sobota	Puconci	Rogašovci	Šalovci	Tišina	Skupaj
0-4	63	69	81	15	85	293	769	239	155	53	156	1978
5-9	72	90	93	8	73	230	841	295	157	37	186	2082
10-14	63	69	66	13	75	249	838	263	132	39	186	1993
15-19	85	67	86	12	66	235	714	230	132	56	194	1877
20-24	79	63	89	10	61	223	619	219	141	55	153	1712
25-29	90	86	101	11	84	296	896	321	189	68	197	2339
30-34	128	131	128	25	91	338	1160	340	191	85	218	2835
35-39	121	136	147	17	102	405	1292	435	232	90	265	3242
40-44	127	136	163	22	138	419	1448	473	226	106	331	3589
45-49	123	143	164	14	131	455	1404	438	217	101	335	3525
50-54	158	140	162	28	115	433	1394	426	257	109	339	3561
55-59	157	136	151	41	110	448	1355	435	259	97	312	3501
60-64	152	223	148	31	79	478	1483	495	228	137	290	3744
65-69	125	185	162	33	118	444	1441	446	166	134	276	3530
70-74	56	112	117	24	94	314	1111	277	133	73	180	2491
75-79	46	88	96	19	66	244	882	242	107	76	147	2013
80-84	49	50	66	18	36	175	573	144	68	43	97	1319
85+	41	61	56	13	49	133	510	163	70	33	90	1219
Skupaj	1.735	1.985	2.076	354	1.573	5.812	18.730	5.881	3.060	1.392	3.952	46.550

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/statweb>, dostop 26.11.2019

2.2.2. Brezposelnost na območju LAS Goričko 2020

Brezposelnost na podeželju, postaja zaradi odseljevanja mladih in staranja prebivalstva iz leta v leto večji problem. Ključno težavo predstavljajo starejši brezposelni in dolgotrajno brezposelne osebe.

Po podatkih ZRSZ je bilo oktobra 2019 med brezposelnimi več žensk kot moških, kar je lepo razvidno iz tabele v nadaljevanju. Razen v občinah Gornji Petrovci in Hodoš, je v ostalih devetih občinah območja LAS Goričko, med brezposelnimi več žensk kot moških. To kaže na manj ugoden in ponekod celo

diskriminatoren položaj žensk na trgu dela, ki je v obrobni, manj razvitih občinah še bolj izrazit kot v urbanih središčih.

Tabela 11: Število registriranih brezposelnih oseb na območju LAS Goričko 2020, po spolu, oktober 2019

Občina	Moški	Ženske	Skupaj
Cankova	46	52	98
Gornji Petrovci	46	34	80
Grad	36	37	73
Hodoš	10	9	19
Kuzma	29	36	65
Moravske Toplice	102	152	254
Murska Sobota	498	580	1078
Puconci	139	164	303
Rogašovci	94	92	186
Šalovci	34	34	68
Tišina	110	134	244
Skupaj	1.144	1.324	2.468
Pomurje	2629	3118	5747

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, oktober 2019

Iz naslednje tabele je razvidno, da je v vseh 11 občinah, ki se nahajajo na območju LAS Goričko 2020, največ brezposelnih oseb starih 55 let ali več. Običajno gre za dolgotrajno brezposelne ali težje zaposljive osebe. V skoraj vseh obravnavanih občinah je najmanj brezposelnih oseb starih med 15 in 30 let. To jasno kaže na to, da so mladi ljudje bistveno bolj zanimivi za potencialne delodajalce, predvsem zato ker so v večini primerov bolj izobraženi, bolj fleksibilni, bolj mobilni, bolj zainteresirani za delo, itd. Mnogi starejši pa so, za razliko od mladih, manj mobilni, manj izobraženi, manj fleksibilni, imajo več bolniških odsotnosti, itd. in so zato za potencialne delodajalce v večini primerov manj zanimivi.

Tabela 12: Število registriranih brezposelnih oseb na območju LAS Goričko 2020, po starosti, oktober 2019

Občina	15 do 24 let	25 do 29 let	30 do 39 let	40 do 49 let	50 do 54 let	55 let ali več	Skupaj
Cankova	16	8	13	17	13	31	98
Gornji Petrovci	7	10	9	13	11	30	80
Grad	8	2	12	14	18	19	73
Hodoš	5	2	2	2	1	7	19
Kuzma	11	8	14	9	8	15	65
Moravske Toplice	23	26	39	48	31	87	254
Murska Sobota	120	118	222	196	128	294	1078
Puconci	40	33	48	60	43	79	303
Rogašovci	27	22	30	31	31	45	186
Šalovci	11	5	15	13	5	19	68
Tišina	40	27	32	46	36	63	244
Skupaj	308	261	436	449	325	689	2.468

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, oktober 2019

Komentar, npr. primerjava na Pomurje in SLO!

Tabela 13: Število registriranih brezposelnih oseb na območju LAS Goričko, po ravni izobrazbe, oktober 2019

Občina	1+2 OŠ ali manj	3+4 - Nižje, srednje poklicno izobraževanje	5 – srednje tehniško, strokovno, splošno izobraževanje	6+7+8 – visokošolsko izobraževanje prve, druge, tretje stopnje	Skupaj
Cankova	16	8	13	17	98
Gornji Petrovci	7	10	9	13	80
Grad	8	2	12	14	73
Hodoš	5	2	2	2	19

Kuzma	11	8	14	9	65
Moravske Toplice	23	26	39	48	254
Murska Sobota	120	118	222	196	1078
Puconci	40	33	48	60	303
Rogašovci	27	22	30	31	186
Šalovci	11	5	15	13	68
Tišina	40	27	32	46	244
Skupaj	308	261	436	449	2.468
Pomurje	2.174	1.585	1.241	747	5.747

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, <https://www.ess.gov.si/>, 20.11.2019

V kar sedmih občinah je bilo oktobra 2019 med brezposelnimi največ oseb z visokošolsko stopnjo izobrazbe, na Kuzmi, v Murski Soboti in v Šalovcih je imelo največ brezposelnih peto stopnjo izobrazbe, medtem ko je Hodoš edina občina na območju LAS Goričko 2020, kjer je bilo med brezposelnimi največ tistih, ki imajo le osnovno šolo ali manj.

Komentar, npr. primerjava na Pomurje in SLO!

Tabela 14: Število registriranih brezposelnih oseb na območju LAS Goričko, po trajanju brezposelnosti, oktober 2019

Trajanje brezposelnosti								
Občina	Do 2 mesecev	3 do 5 mesecev	6 do 8 mesecev	9 do 11 mesecev	12 do 23 mesecev	24 do 35 mesecev	36 mesecev ali več	Skupaj
Cankova	21	6	9	6	16	7	33	98
Gornji Petrovci	15	4	6	12	13	8	22	80
Grad	16	7	6	7	13	4	20	73
Hodoš	5	0	0	5	5	0	4	19
Kuzma	15	4	2	8	13	3	20	65
Moravske Toplice	63	22	12	22	43	17	75	254

Murska Sobota	202	115	59	82	187	91	342	1078
Puconci	46	30	16	18	38	26	129	303
Rogašovci	26	16	8	16	26	21	73	186
Šalovci	15	8	5	1	9	6	24	68
Tišina	46	31	14	22	43	18	70	244
Skupaj	470	243	137	199	406	201	812	2468

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, <https://www.ess.gov.si/>, 20.11.2019

Tabela 9 prikazuje, da je bil oktobra 2019 v vseh občinah z območja LAS Goričko 2020 (razen v Občini Hodoš) najvišji delež tistih oseb, ki so brezposelne že 36 mesecev ali več.

Komentar, npr. primerjava na Pomurje in SLO!

2.2.3. Socialne in bivanjske razmere upokojencev območju LAS Goričko 2020

2.2.3.1. Socialno stanje upokojencev

V Pomurju so dohodki na prebivalca nižji kot drugje po Sloveniji, temu primerno se potem to odraža tudi v višini pokojnin upokojencev v regiji. V Sloveniji je bilo konec leta 2015 613.746 upokojencev, v Pomurju pa 30.183. Od tega je kar 11.453 mlajših od 65 let, kar je 38 % vseh upokojencev v regiji, kar kaže na to, da so se upokojevali sorazmerno mladi, veliko je tudi invalidskih upokojencev in temu sledijo potem tudi višine pokojnin. V Sloveniji je bilo v decembru 2015 uživalcev starostnih do 500 € 106.540 (28,8%), nad 500 € do 1000 € jih je bilo 220.073 (59,5 %) nad 1000 € do 1500 € pa 31.918€ (8,,6%), nad 1500 € pa je prejelo 11.491 upokojencev (3,1%). V slovenskem merilu je bila izplačana povprečna neto pokojnina (zajete starostne, invalidske, družinske ali vdovske in del vdovske) 561,59 €, medtem, ko je bila povprečna neto pokojnina v Pomurju 495,40€. Pri starostnih pokojninah(tisti, ki so ob upokojitvi izpolnjevali oba pogoja za upokojitev) je razlika v višini med Slovenijo in Pomurjem 612,40 proti 541,61 € kar pomeni 12 % pod povprečjem. 4 Podatki se razlikujejo tudi občinah v samem Pomurju kjer se povprečja pokojnin gibljejo od največ v Mestni občini Murska Sobota (povprečje 636,42€) in najmanj v Občini Grad (306,33€) in Občini Kuzma (308,70€). Podatki o pokojninah v ostalih občinah v regiji so razvidni iz priložene tabele. Zaradi tega, ker je Pomurje pretežno kmetijsko in je bil na kmetijah navadno zavarovan le en družinski član, je precej starejših brez

stalnega vira dohodka, še posebej od takrat, ko so bile pred leti črtane državne pokojnine. Ob spremembi zakonodaje, ko varstveni dodatek več ni izplačevan s strani SPIZ, temveč oblika pomoči, ki se knjiži kot breme na nepremičnine prejemnika, se je večina starejših tudi odločila in se odpovedala prejemanju varstvenega dodatka, samo da ne bi obremenila premoženja, katerega zapuščajo svojcem. Pred spremembo zakonodaje je v regiji prejelo varstveni dodatek 4600 upravičencev, sedaj pa le cca. 600. Tako veliko starejših živi v skromnih ali celo težkih socialnih razmerah in si težko privoščijo osnovne dobrine za preživetje. Ker je v regiji veliko mladih brez zaposlitve, tudi otroci težko pomagajo staršem pri preživetju, celo obratno velikokrat morajo starejši pomagati mladim družinam. Prav zaradi tega so pomembne različne oblike brezplačnih pomoči starejšim s strani različnih nevladnih organizacij in še posebej s strani samih starejših drug drugemu. Nekaj starejših v regiji prejema tudi pokojnine iz tujine, vendar podatkov o višini le teh nimamo, poleg tega pa precej mlajših upokojenk in upokojencev hodi občasno delat v sosednjo Avstrijo, da dobijo dodatni zaslužek za preživetje sebe in svojcev.⁶

Tabela 15: Višina pokojnin po občinah območja LAS Goričko 2020 na dan 28.12.2015

Občina	Starostni		Invalidski		Družinski		Vdovski		Skupaj	
	Število uživalcev pokojnine	Povprečna višina pokojnine (v evrih)	Število uživalcev pokojnine	Povprečna višina pokojnine (v evrih)	Število uživalcev pokojnine	Povprečna višina pokojnine (v evrih)	Število uživalcev pokojnine	Povprečna višina pokojnine (v evrih)	Število uživalcev pokojnine	Povprečna višina pokojnine (v evrih)
Cankova	258	447	63	352,31	65	328,04	41	364,51	427	407
Gornji Petrovci	369	404,36	86	338,67	99	263,14	64	361,87	618	368,19
Grad	287	314,01	60	322,12	81	268,38	55	313,73	483	306,33
Hodoš	56	368,04	12	378,28	14	240,38	3	358,05	85	348,11
Kuzma	172	333,45	35	310,65	53	272,56	33	235,63	293	308,70
M. Toplice	1.100	492,78	231	453,13	169	283,24	152	381,93	1.652	455,60
M. Sobota	4.263	684,44	901	523,63	283	399,36	269	502,52	5.716	636,42
Puconci	943	487,54	231	408,82	181	303,77	158	366,70	1.513	440,92
Rogašovci	361	379,89	82	322,56	111	287,10	73	320,57	627	349,66
Šalovci	210	383,66	38	357,61	53	287,77	36	324,40	337	359,31

⁶ Ponudba storitev za oskrbo starejših v Pomurju, Bertalančič, 2016, spletni vir: http://www.zdus-zveza.si/docs/NAZDRAVJE/Ponudba_storitev_za_oskrbo_starejsih_v_Pomurju.pdf, dostop: 17.3.2020

Tišina	687	532,06	193	465,66	88	339,04	80	374,13	1.048	491,57
Skupaj										

Vir: Ponudba storitev za oskrbo starejših v Pomurju, Bertalanič, 2016, spletni vir: http://www.zdus-zveza.si/docs/NAZDRAVJE/Ponudba_storitev_za_oskrbo_starejsih_v_Pomurju.pdf, dostop: 17.3.2020

2.2.3.2. Bivanjske razmere upokojencev

Številni upokojenci na območju LAS Goričko 2020 živijo, tako kot drugje v Pomurju, sami. In kar je še huje, živijo v prevelikih, energetske potratnih hišah. Že stroški življenja v takšnih hišah so za posamezne upokojence z nizkimi prihodki mnogokrat prevelik strošek, kaj šele da bi bili sposobni renoviranja (izolacija fasade, zamenjava oken, strešne kritine, itd). Že osnovno vzdrževanje hiše (čiščenje, kuhanje, pospravljanje, majhna vsakodnevna opravila in popravila) predstavlja mnogokrat problem, kaj šele urejanje okolice. Problem odseljevanja mladih je najbolj izrazit na območju SV dela Goriškega, zato mnogo hiš po smrti starostnikov propada. Kljub bivanju bolnega in ostarelega posameznika v hiši, je okolica takšnih hiš neurejena, zaraščena, kot da že leta tam ne bi bival nihče.

Mlade družine se odseljujejo iz podeželja v mesta in ne obratno, zato je povpraševanja po nepremičninah na podeželju zelo majhno ali ga pa sploh ni. Upokojenci, ki živijo v starih dotrajanih ali velikih potratnih hišah in bi želeli le-te prodati in se preseliti v dom starejših, žal tega v večini primerov ne morejo storiti, ker ni zanimanja.

Upokojenci, ki živijo v stanovanjskih blokih so sicer na boljšem, kar se stroškov vzdrževanja tiče, jim pa v večini primerov predstavljajo največji problem stopnice. Na območju LAS Goričko 2020 sicer ni veliko stanovanjskih blokov. V večini primerov gre za manjše bloke starejših letnikov, z dvema ali tremi nadstropji, zato tudi večina izmed njih nima dvigal. Za bolne in ostarele upokojence, ki živijo sami, to pomeni da postanejo ujetniki svojih stanovanj, saj sami z leti vedno težje pridejo iz stanovanja in nazaj. Odvisni postanejo od pomoči sorodnikov, znancev, prijateljev, sosedov ali drugih prostovoljcev, ki jim dostavljajo živila in druge naročene artikle iz trgovine, zdravila iz lekarne in pomagajo z drugimi manjšimi uslugami.

Ravno zaradi takšne in podobne problematike, ki se iz leta v leto zaradi staranja prebivalstva le še stopnjuje, je nujno razmišljati o ukrepih za izboljšanje stanja na področju oskrbe starostnikov. Številke so zaskrbljujoče. Povpraševanje za večkrat presega ponudbo. Kapacitete obstoječih domov za starejše so daleč pod potrebami, ki jih izkazuje povpraševanje po praznih posteljah ter dolžina čakalnih vrst na le-te.

Vlada že več kot 10 let ni zgradila nobenega doma za starejše, namesto tega raje podeljuje koncesije, kar pomeni da se zavzema za to, da bi bili domovi za starejše v zasebni lasti. Žal to pomeni, da ne bo nadzora nad cenami storitev in bodo zasebniki dosti dražji. To se je za resnico v praksi pokazalo že zdaj, kar pa ne pomeni, da je tudi oskrba starejših bistveno boljša.

Starostniki na odročnih delih podeželja, ki nimajo sorodnikov, so tako več ali manj prepuščeni sami sebi in pomoči pristojnih institucij (občine, Centra za socialno delo, Patronažne službe, itd), prostovoljcev in drugih dobrih ljudi, ki jim v določenih situacijah priskočijo na pomoč ter tako pomagajo podaljšati možnost bivanja v lastnih domovih. Najpogostejše oblike pomoči so: dostava hrane, zdravstvena oskrba, dostava stvari iz trgovine, pomoč pri pripravi drv, drugo. Kadar pa kljub pomoči vseh navedenih institucij in prostovoljcev, upokojenci zaradi bolezni ali starosti več ne morejo bivati sami, doma, pa je žal nujna pomoč občine in CSD ter zagotovitev ustrezne oskrbe v domu starejših. Mnogokrat je dovolj že zagotovitev dnevnega varstva, torej osebe, ki pride podnevi za nekaj ur, pospravi, skuha, umije starostnika in mu pomaga pri drugih opravilih na njegovem domu. V številnih primerih je ta oblika pomoči dovolj, da se podaljša bivanje na domu, v izogib dodatnemu obremenjevanju domov za starejših, v katerih že tako ali tako primanjkuje postelj za pomoči potrebne starostnike.

V zadnjih letih pa se v Pomurju vedno bolj uveljavljajo tudi oskrbovana stanovanja, kot oblika socialnega varstva za starostnike. Lahko bi rekli, da oskrbovana stanovanja predstavljajo vmesni člen med bivanjem doma (v velikokrat prevelikih in za vzdrževanje predragih hišah) ter odhodom v dom za starejše. Prilagojena so starejšim ljudem z lastnim gospodinjstvom. Namenjena so starejšim od 65 let, ki jim zdravstvene razmere dopuščajo samostojno bivanje.

2.3. Mreža socialno varstvenih storitev na območju LAS Goričko 2020

2.3.1. Institucionalno varstvo

Institucionalno varstvo je oblika obravnave v zavodu ali drugi organizirani obliki, ki upravičencem nadomešča, dopolnjuje ali zagotavlja funkcijo doma ali lastne družine. Obsega osnovno oskrbo in socialno oskrbo ter zdravstveno oskrbo in zdravstveno nego po predpisih o zdravstvenem varstvu. Najpogostejša oblika institucionalnega varstva so domovi za starejše.

Osnovna naloga in poslanstvo domov za starejše je izvajanje kvalitetnega institucionalnega varstva za starejše. Pojem institucionalno varstvo starejših pri tem zajema odpravljanje osebnih stisk in težav starejših od 65 let ter drugih oseb, ki zaradi bolezni, starosti ali drugih razlogov ne morejo živeti doma. Domovi za starejše tako mnogim posameznikom nadomeščajo oziroma dopolnjujejo funkcije doma in družine s tem da jim zagotavljajo bivanje, prehrano, varstvo ter potrebne zdravstvene storitve.

Do storitev v domu starejših so upravičeni državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in tujci z dovoljenjem za stalno bivanje. Sprejem, premestitev oziroma odpust iz doma poteka v soglasju z oskrbovanci ali njihovimi zastopniki in domovi. Ob sprejemu v oskrbo stanovalec ali njegov zastopnik in dom skleneta dogovor, v katerem določita obseg in vrsto storitev oskrbe ter posebnosti pri izvajanju le-te. Pri tem velja opozoriti, da se kategorije oskrbe v domu se razlikujejo glede na zdravstveno stanje obravnavane osebe ter posledično potrebo po pomoči in nadzoru:

- **oskrba I** za osebe, ki zaradi starosti ali drugih razlogov, ki spremljajo starost, niso sposobne za popolnoma samostojno življenje in potrebujejo manjši obseg neposredne osebne pomoči,
- **oskrba II** za osebe z zmernimi starostnimi in zdravstvenimi težavami, ki potrebujejo večji obseg neposredne osebne pomoči,
- **oskrba III** za osebe z najzahtevnejšimi starostnimi in zdravstvenimi težavami, ki v celoti potrebujejo neposredno osebno pomoč, in sicer:
 - a. za osebe, ki potrebujejo neposredno osebno pomoč za opravljanje vseh osnovnih življenjskih potreb,
 - b. za najtežje prizadete osebe,
- **oskrba IV** za osebe z zahtevnejšimi dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju, ki zaradi starostne demence ali sorodnih stanj potrebujejo delno ali popolno osebno pomoč in nadzor (oskrba oseb z demenco).⁷

Potrebe po institucionalnem varstvu starostnikov na območju LAS Goričko 2020 iz leta v leto naraščajo. Povpraševanje presega ponudbo, starostnikov ki potrebujejo 24 urno nego in skrb je več kot je razpoložljivih postelj v domovih za starejše na območju LAS Goričko 2020, kjer se nahaja 6 domov za starejše. Najdemo jih na sledečih lokacijah: Murska Sobota, Rakičan, Rogašovci, Hodoš, Kuzma in Puconci. Za primerjavo, kot zanimivost, morda le informacija, da je bilo konec leta 2018 po podatkih Skupnosti

⁷ Skupnost socialnih zavodov Slovenije, spletni vir: <http://www.ssz-slo.si/splosno-o-domovih-in-posebnih-zavodih/>, dostop: 18.3.2020

socialnih zavodov Slovenije v Sloveniji na voljo 21.063 mest v 59 javnih zavodih ter 43 izvajalcih s koncesijo. Od tega v javnih domovih za starejše 13.206 mest, v zasebnih domovih za starejše 5361 mest ter v posebnih zavodih za odrasle 2496 mest.

Tabela 16: Podatki o oskrbi starejših po občinah območja LAS Goričko 2020, leto 2016

Občina	Delež oseb starih 65+ v %	Indeks staranja v %	Število domov za starejše	Delež oseb vključenih v institucionalno varstvo v %	Delež uporabnikov pomoči na domu v %
Cankova	17,7	155,4	0	3	5,28
Gornji Petrovci	23,4	214,5	0	0,7	4,42
Grad	22,1	207,6	0	3	3,16
Hodoš	28,8	345,5	1	0	3,29
Kuzma	20,6	155,6	1	1	3,78
Moravske Toplice	21,4	170,4	0	1,4	3,04
Murska Sobota	22,2	180,6	2	0,8	4,6
Puconci	19,2	156,1	1	1,4	3,15
Rogašovci	16,5	123,6	1	2	6,06
Šalovci	23,9	271,8	0	4,5	4,11
Tišina	18,1	145,6	0	1	2,18

Vir: Inštitut RS za socialno varstvo, spletni vir: <http://65plus.irssv.si/obcine>, dostop: 16.1.2020

Tabela 17: Pregled prošenj in prostih mest v domovih za starejše in posebnih socialno varstvenih zavodih na območju OE ZZS Murska Sobota na dan 17.3.2020

OE ZZS M.Sobota	Zap. Št.	Tip	Izvajalec	Kapaciteta	Prosta mesta	Evidentirane prošnje (aktivne)	Aktualne prošnje
	1	Z	Zavod Sv. Cirila in Metoda Beltinci	85	0	0	0
	2	Z	Dom starejših občanov Gornja Radgona	150	0	146	89
	3	Z	Dom Kuzma d.o.o.	64	0	27	25
	4	J	Dom starejših Lendava	172	0	91	56
	5		Dom starejših občanov Ljutomer	176	0	88	69
	5/1	J	- Enota Ljutomer	152	Skupno vodenje prošenj		
	5/2	J	- Enota Stročja vas	24	Skupno vodenje prošenj		
	6		Dom starejših Rakičan, Murska Sobota	372	0	290	270
	6/1	J	- Enota Rakičan	271	Skupno vodenje prošenj		
	6/2	J	- Enota SV. Elizabeta	35	Skupno vodenje prošenj		
	6/3	J	- Enota Murska Sobota	66	Skupno vodenje prošenj		
	7	Z	Dom starejših občanov Radenci	178	0	136	127
	8	Z	Zavod Karion, Dom Velika Polana	66	0	0	0
	9	P	Dom Lukavci, Križevci pri Ljutomeru	309	0	46	33
Skupaj				1.572	0	824	669

Legenda: * Tipi izvajalcev: ° P - posebni zavod oz. enota za varstvo odraslih s posebnimi potrebami ° J - javni zavod – dom za starejše ° Z - zasebni dom za starejše s koncesijo

Vir: spletni vir: <https://servis.ssz-slo.si/porocilo.pdf>, dostop: 18.3.2020

2.3.1.1. Dom starejših Rakičan⁸

Dom starejših Rakičan je javni socialno varstveni zavod s skupno kapaciteto 372 postelj. Dom ima tri enote in sicer matično enoto v Rakičanu (kapaciteta 271 postelj), enota Center za starejše v Murski Soboti (kapaciteta 66 postelj) in enoto Elizabeta v Svetem Juriju (kapaciteta 35 postelj).

⁸ Dom starejših Rakičan, spletni vir: <http://www.ds-rakican.com/>, dostop: 17.1.2020

Lokacija matične enote doma je v Rakičanu, v neposredni bližini mesta Murska Sobota, bolnišnice, srednje zdravstvene šole, kmetijske šole in vrtca. **Dom starejših v Rakičanu** ima 271 postelj. Služba Zdravstvene nege in oskrbe, ki deluje tako v okviru matične enote Doma Rakičan kot v okviru ostalih dislociranih enot Doma Rakičan zajema:

- Zdravstveno negovalno službo
- Fizioterapijo
- Delovno terapijo.

Dom starejših Rakičan izvaja v okviru svoje osnovne dejavnosti, v okviru vseh (matične in dislociranih) enot Doma starejših tudi storitev Pomoči na domu, ki je namenjena:

- osebam, starim nad 65 let,
- osebam s statusom invalida,
- kronično bolnim osebam z dolgotrajnimi okvarami zdravja,
- družinam s hudo bolnim otrokom.

V Svetem Juriju, občina Rogašovci, deluje dislocirana enota Doma Rakičan, ki se imenuje **enota Elizabeta**. Ima kapaciteto 35 postelj. Dom je v zasebni lasti g. Ficka. Sodelovanje z domom poteka po principu javno zasebnega partnerstva. Za socialno oskrbo in zdravstveno nego skrbi matični dom v Rakičanu, medtem ko za prehrano, pranje perila in vzdrževanje doma skrbi lastnik objekta g. Ficko. V okviru enote Elizabeta v Rogašovcih bo letos začel delovati tudi dnevni center in skupina za obravnavo stanovalcev z demenco.

Center za starejše v Murski Soboti ima kapaciteto 66 postelj. Poleg celodnevne institucionalnega varstva ponujajo tudi storitev dnevnega varstva v dnevnem centru, ki se nahaja v pritličju objekta. V pritličju se nahajajo še ambulanta, prostor za fizioterapijo, delovno terapijo ter prostori službe pomoči na domu.

2.3.1.2. Dom Kuzma, d.o.o.⁹

Dom starejših Kuzma je zasebni socialno varstveni zavod in ima na voljo 64 postelj. V sklopu osnovne dejavnosti zagotavljajo sledeče storitve:

- redno preskrbo z dietno prehrano,

⁹ Dom Kuzma, spletni vir: <http://www.dom-kuzma.si/kontakti>, dostop: 17.1.2020

- osebno pomoč, socialno oskrbo in varstvo,
- zdravstveno nego in osnovno ter specialistično psihiatrično ambulantno,
- delovno terapevtske in fizioterapevtske storitve.

Poleg osnovne dejavnosti zagotavlja Dom Kuzma tudi storitev Socialne oskrbe na domu. Namenjena je upravičencem, ki za samostojno življenje v svojem domu potrebujejo občasno organizirano pomoč.

2.3.1.3. Center starejših Hodoš¹⁰

Center starejših Hodoš je namenjen ostarelim osebam iz lokalne skupnosti in starejšim osebam s posebnimi potrebami iz lokalne skupnosti – osebam s težavami v duševnem zdravju in motnjami v duševnem razvoju. Je prvi center v Sloveniji, ki je namenjen pretežno starejšim osebam s posebnimi potrebami.

V Centru starejših Hodoš bivajo starostniki in starostniki s posebnimi potrebami, ki potrebujejo pomoč in oskrbo pri vseh življenjskih aktivnostih. V Centru starejših Hodoš so ustvarjeni takšni pogoji bivanja, ki stanovalcem omogočajo optimalno vključenost, medsebojno druženje in krepitev socialnih interakcij. Posamezniku v centru je omogočeno, da kljub fizičnim ali duševnim omejitvam lahko opravljajo zanj pomembne naloge z najvišjo možno mero neodvisnosti in samostojnosti.

2.3.1.4. Dom Brigita, Nastanitvene in druge storitve, Brigita Beznec s.p.

Dom Brigita se nahaja v Puconcih, je v zasebni lasti in ima na voljo 19 postelj. Dom za ostarele Brigita nudi sledeče storitve:

- 24 urno nego,
- varstvo,
- socialno in varstveno nego,
- prostočasne dejavnosti ter
- zobozdravstvene storitve.

¹⁰ Center starejših Hodoš, spletni vir: <https://www.hrastovec.org/index.php/cs-hodos>, dostop: 17.1.2020

2.3.2. Oskrbovana stanovanja

V zadnjih letih se v Pomurju vedno bolj uveljavljajo tudi oskrbovana stanovanja, kot oblika socialnega varstva za starostnike. Večinoma se nahajajo v bližini domov za starejše, ki v njih izvajajo socialnovarstvene storitve. Prilagojena so starejšim ljudem z lastnim gospodinjstvom, namenjena predvsem starejšim od 65 let, ki jim zdravstvene razmere dopuščajo samostojno bivanje. Oskrbovana stanovanja pa morajo imeti tudi oskrbnika (pravna ali fizična oseba), ki skrbi za 24-urno dnevno pomoč stanovalcem oskrbovanih stanovanj.

V Pomurju so trenutno na razpolago stanovanja v Murski Soboti ob Centru za starejše, kjer je na razpolago 21 različno velikih stanovanj. V Ljutomeru je na lokaciji ob Domu starejših Ljutomer 7 stanovanj. Stanovanja v Ljutomeru in Murski Soboti so last Nepremičninskega sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja d. o. o. Ljubljana. V obeh primerih nudijo v primeru potrebe 24. urno pomoč bližji domovi za starejše, kjer stanovalci teh stanovanj dobijo tudi hrano in druge storitve, če jih želijo. V stanovanjih se plačuje najemnina in ostali stroški, ki so vezani na najem. Za vsa oskrbovana stanovanja v regiji je čakalna vrsta za najem.¹¹

2.3.2.1. Primer dobre prakse: Oskrbovana stanovanja Murska Sobota ¹²

Lokacija in opis:

- Objekt z oskrbovanimi najemnimi stanovanji je ob Centru za starejše Murska Sobota na Ulici Staneta Rozmana 23 v Murski Soboti.
- Objekt obsega pritličje in dve nadstropji (P + 2 ND), v njem je 21 stanovanj:
 - 6 stanovanj, površine 30-38 m²,
 - 11 stanovanj, površine 42 m², in
 - 4 stanovanja, površine 56–61 m².
- Stanovanja so zgrajena tako, da omogočajo bivanje tudi gibalno oviranim osebam (dvigalo, širši prehodi, prilagojena oprema).
- Vsa stanovanja imajo kopalnico, balkon in shrambo v pritličju.

¹¹ Ponudba storitev za oskrbo starejših v Pomurju, Bertalančič, 2016, spletni vir: http://www.zdus-zveza.si/docs/NAZDRAVJE/Ponudba_storitev_za_oskrbo_starejsih_v_Pomurju.pdf, dostop: 17.3.2020

¹² <https://www.ns-piz.si/si/oskrbovana-najemna-stanovanja/murska-sobota/>

- Opremljeni sta kuhinja (leseni del, hladilnik z ločenim zamrzovalnikom, električna kuhalna plošča) in kopalnica (arhitekturno prilagojena, s prho in držali). V stanovanju je že predpriprava za klimatsko napravo. Ostale prostore v stanovanju si boste uredili po svojem okusu.
- V stanovanju je predpriprava za klic v sili 24 ur na dan, tako boste lahko dobili pomoč, če jo boste potrebovali.
- Opremljen je skupni prostor za druženje v pritličju.
- Pred objektom je za najemnike in njihove obiskovalce 17 parkirnih mest, ki so varovana z zapornico.
- Možnost uporabe storitev sosednjega Centra za starejše Murska Sobota.
- Za objekt je izdelana energetska izkaznica, iz katere je razvidno, da objekt spada v energetski razred C (38 kWh/m²a).

Pogoji najema in čas trajanja najemne pogodbe:

- starost več kot 65 let,
- primerno zdravstveno stanje - sposobnost samostojnega bivanja,
- prosilec ni v osebnem stečaju in
- sposobnost plačevanja najemnine ter ostalih stroškov, ki so vezani na najem.

Stanovanja se oddajajo v skladu s Pravili za oddajanje oskrbovanih stanovanj v najem. Najemna pogodba se sklene za nedoločen čas.

Ostale storitve:

Najemnik lahko ob plačilu uporablja storitve sosednjega Centra za starejše Murska Sobota po svojih željah in potrebah. Za vrsto in obseg posameznih storitev se najemnik individualno dogovori z domom.

Najpogostejše storitve so:

- dnevno prinašanje obrokov hrane, vzdrževanje, osebne higiene, gospodinjska pomoč, čiščenje, pranje, likanje ...
- zdravstveno varstvo in zdravstvena nega po predpisih o zdravstvenem varstvu,
- pomoč pri ohranjanju družabnih stikov.

2.3.3. Center dnevnih aktivnosti

Center dnevnih aktivnosti za starejše je namenjen krepitvi in ohranjanju samostojnosti ter krepitvi telesnega in duševnega zdravja starejših. Starejšim omogoča, da s pomočjo dnevnega varstva čim dlje

ostanejo v domačem okolju, jim nudi podporo pri samostojnem odločanju o lastnem načinu življenja, pospešuje socialne stike, ohranja njihovo integracijo v družbeno dogajanje ter preprečuje osamljenost ter izključenost.

2.3.4. Pomoč na domu

2.3.3.1 Kaj je pomoč na domu, kaj vključuje?

Večina starejših, ki živijo na podeželju območja LAS Goričko 2020 skrbi zase s pomočjo svojcev in znancev, medtem ko mnogi nimajo več nikogar in postanejo odvisni od pomoči ustreznih služb. Kadar zaradi bolezni ali starosti niso več sposobni skrbeti zase, postane pomoč institucij za oskrbo starejših na domu ali v ustrezni instituciji nujna. Žal pa si tovrstne oskrbe zaradi prenizkih dohodkov, mnogokrat ne morejo plačati, zato je nujna pomoč lokalnih skupnosti.

Oblike in obseg pomoči na domu se od občine do občine razlikujejo. Odvisne so od potreb lokalnega okolja, od razpoložljivih sredstev občine, od aktualnih programov javnih del ter drugih dejavnikov, ki vplivajo na izvajanje le-teh.

Pomoč na domu obsega socialno oskrbo na domu in mobilno pomoč.

Socialna oskrba na domu vključuje:

- Pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih:
 - pomoč pri oblačenju, slačenju,
 - pomoč pri umivanju ali kopanju,
 - pomoč pri opravljanju osnovnih življenjskih potreb (hranjenje, menjava plenice, ...),
 - pomoč pri vzdrževanju in negi osebnih ortopedskih pripomočkov.
- Gospodinjsko pomoč:
 - prinašanje enega pripravljenega obroka hrane,
 - nakup živil in priprava enega obroka hrane,
 - pomivanje uporabljene posode,
 - osnovno čiščenje bivalnih prostorov z odnašanjem smeti,
 - postiljanje in osnovno čiščenje spalnega prostora.
- Pomoč pri ohranjanju socialnih stikov:

- vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci, sorodstvom,
- spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti,
- informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca,
- priprava upravičenca na institucionalno varstvo.

Mobilna pomoč pa je oblika strokovne pomoči na domu, s katero se osebam z motnjami v duševnem in telesnem razvoju zagotavlja strokovna obravnava na domu. Odvisna je od potreb obravnavanih oseb, usmerjena pa je tudi na njihove svojce. Obsega opravila in postopke za korekcijo motenj ter za svetovalno in terapevtsko delo. Namenjena je predvsem specialno pedagoški obravnavi, socialni in psihološki obravnavi ter zaposlitvi. Upravičenci do mobilne pomoči so otroci, mladostniki in odrasle osebe z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem in telesnem razvoju, katerim ta oblika storitve nadomešča vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji ali institucionalno varstvo in pri katerih je s to pomočjo mogoče pričakovati ublažitev stanja oziroma ohranitev pridobljenih znanj in sposobnosti.¹³

2.3.3.2. Kdo je upravičen do pomoči na domu?

Pomoč na domu je socialnovarstvena storitev (=socialna oskrba na domu), namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljen bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, žal pa zaradi starosti, invalidnosti ali bolezni ne morejo sami skrbeti zase, njihovi svojci pa jim ne zmorejo ali ne znajo zagotoviti ustrezne oskrbe in nege.

Upravičenci do pomoči na domu so:

- Osebe, starejše od 65 let
- Osebe s statusom invalida
- Kronični bolne osebe z dolgotrajnimi okvarami zdravja
- Družine s hudo bolnim otrokom.

¹³ Povezujemo domove za kakovostno življenje starejših, spletni vir: http://www.ssz-slo.si/wp-content/uploads/2017/05/SSZ-Slovenije_brosura_predstavitev-domov_2014.pdf, dostop: 19.3.2020

Število uporabnikov pomoči na domu iz leta v leto narašča, tako na območju LAS Goričko 2020 kot na ravni države. Razlog za to je staranje prebivalstva, ki je v določenih podeželskih regijah še izrazitejše. Največ uporabnikov je v storitev pomoči na domu vključenih zaradi starosti ali pojavov, ki spremljajo starost in so nezmožni za samostojno življenje.

Po podatkih Inštituta RS za socialno varstvo, podatki za leto 2018 kažejo, da med uporabniki pomoči na domu določen obseg potreb ostaja nezadovoljen. Med uporabniki storitve so namreč tudi takšni, ki bi potrebovali izvajanje v večjem obsegu.¹⁴

Tabela 18: Pomoč na domu po občinah območja LAS Goričko 2020 za leto 2018

Občina	Število prebivalcev starih 65 let in več	Število vključenih uporabnikov v Pomoč na domu (PND) zaradi starosti ali pojavov, ki spremljajo starost
Cankova	317	7
Gornji Petrovci	487	8
Grad	492	13
Hodoš	114	1
Kuzma	361	1
Moravske Toplice	1.302	15
Murska Sobota	4.431	37
Puconci	1.246	23
Rogašovci	545	13
Šalovci	356	8
Tišina	779	13

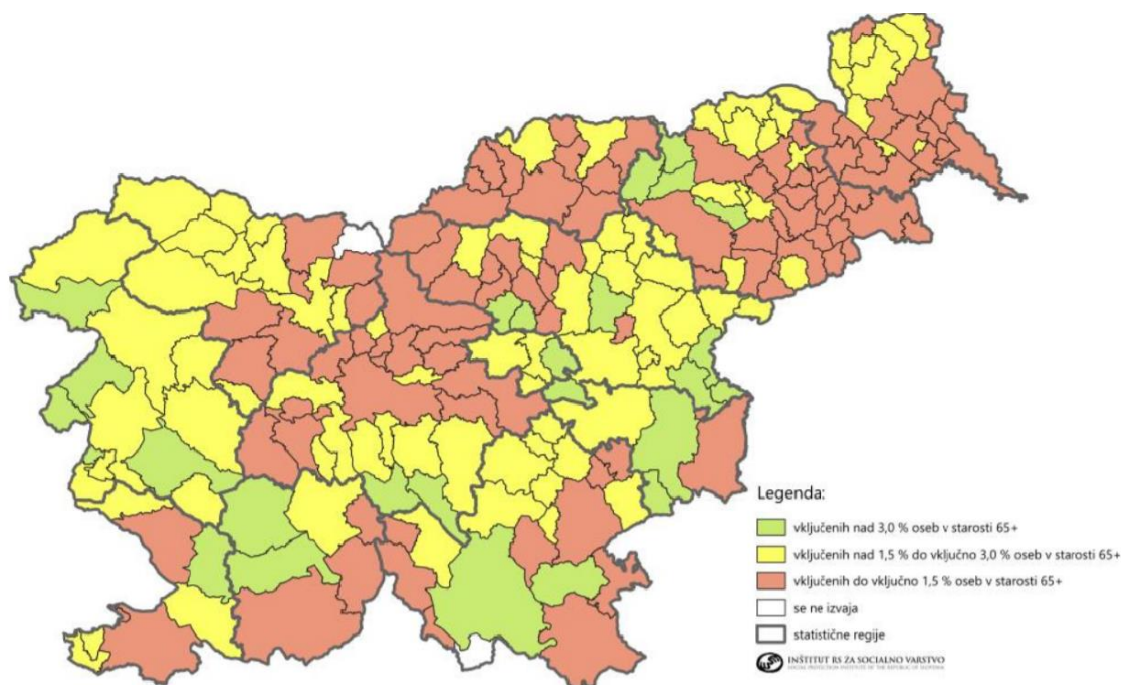
Vir: Inštitut RS za socialno varstvo, Analiza izvajanja PND za leto 2018, spletni vir:

https://www.irssv.si/upload2/Analiza%20izvajanja%20PND%20za%20leto%202018_29.8.2019_pop.pdf,
dostop: 21.1.2020

¹⁴ Inštitut RS za socialno varstvo, Analiza izvajanja PND za leto 2018, spletni vir:

https://www.irssv.si/upload2/Analiza%20izvajanja%20PND%20za%20leto%202018_29.8.2019_pop.pdf, dostop: 21.1.2020

Slika 8: Delež oseb starih 65+, ki prejemajo Pomoč na domu po slovenskih občinah, 2018

Vir: Inštitut RS za socialno varstvo, Analiza izvajanja pomoči na domu – Analiza stanja v letu 2018

Občine so tiste, ki so svojim občanom dolžne organizirati in zagotoviti socialno oskrbo na domu in sicer tako, da izbranemu izvajalcu socialne oskrbe oziroma pomoči na domu podelijo koncesijo oziroma z njim sklenejo pogodbo za izvajanje.

2.3.3.3. Kdo zagotavlja pomoč na domu?

Storitev pomoč na domu izvajajo v okviru mreže javne službe javni socialnovarstveni zavodi ter druge pravne in fizične osebe, ki pridobijo koncesijo na javnem razpisu. Koncesijo za storitev pomoč družini na domu podeljujejo občine, ki so tudi zadolžene za organizacijo, razvoj in financiranje te storitve v okviru mreže javne službe. Občina se torej lahko odloči, da bo storitev v okviru mreže javne službe izvajal javni izvajalec, lahko pa objavi javni razpis za podelitev koncesije za izvajanje pomoči na domu za druge pravne ali fizične osebe. Če se storitev izvaja v okviru mreže javne službe, bo del celotnih stroškov storitve (najmanj 50 %) financirala občina, preostali del pa uporabniki sami. Pomoč na domu lahko izvajajo domovi za starejše, centri za socialno delo, posebni javni zavodi, ustanovljeni v občinah prav za ta namen,

lahko pa tudi zasebni izvajalci na podlagi pridobljene koncesije, v vseh primerih del cene storitve subvencionira občina. V kolikor uporabnik zaradi slabega finančnega stanja ne zmore plačila storitve, lahko pri pristojnem centru za socialno delo vloži zahtevek za oprostitev plačila storitve. Če center za socialno delo odloči, da je vlagatelj oproščen plačila storitve, je zavezanec za plačilo storitve oseba, ki je vlagatelj dolžna preživljati na podlagi zakona ali sklenjene pogodbe. V kolikor takšnih oseb ni ali tudi te niso finančno zmožne plačevati storitve in pri centru za socialno delo vložijo zahtevek za oprostitev plačila, je zavezanec za plačilo občina. Zasebni izvajalci lahko pomoč na domu izvajajo tudi zunaj javne mreže na podlagi dovoljenja za delo. Ker gre za storitev izven javne mreže, izvajalec ne izvede ugotavljanja upravičenosti do storitve, uporabnik se lahko sam prostovoljno brez omejitev odloči za storitev, zanj pa plača polno ceno brez subvencije občine. Dovoljenje za delo izdaja Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki preveri in nadzoruje, ali izvajalec izpolnjuje vse predpisane pogoje. Izvajalec brez dovoljenja za delo na trgu ne sme opravljati socialnovarstvenih storitev.¹⁵

2.3.3.4. Izvajalci storitve Pomoč na domu

Pomoč na domu lahko izvajajo domovi za starejše, centri za socialno delo, posebni javni zavodi, ali zavodi ustanovljeni v občinah prav za ta namen. Seveda pa lahko pomoč na domu izvajajo tudi zasebni izvajalci na podlagi pridobljene koncesije. Ne glede na status izbranega izvajalca, del cene storitve vedno subvencionira občina. V kolikor pa uporabnik zaradi slabega finančnega stanja ne zmore plačila storitve, lahko pri pristojnem centru za socialno delo vloži zahtevek za oprostitev plačila storitve. Če center za socialno delo odloči, da je vlagatelj oproščen plačila storitve, je zavezanec za plačilo storitve oseba, ki je vlagatelja dolžna preživljati na podlagi zakona ali sklenjene pogodbe. V kolikor takšnih oseb ni ali tudi te niso finančno zmožne plačevati storitve in pri centru za socialno delo vložijo zahtevek za oprostitev plačila, je zavezanec za plačilo storitve matična občina.

V nadaljevanju navajamo seznam ponudnikov storitve Pomoč na domu na območju LAS Goričko 2020:

- Dom starejših Rakičan, Ulica dr. Vrbnjaka 1, 9000 Murska Sobota (pokriva območje občin Cankova, G. Petrovci, Grad, Moravske Toplice, Murska Sobota, Šalovci, Tišina),
- Socialno varstveni zavod Hrastovec, Hrastovec v Slovenskih goricah 22, 2230 Lenart (pokriva območje občine Hodoš),

¹⁵ Povezujemo domove za kakovostno življenje starejših, spletni vir: http://www.ssz-slo.si/wp-content/uploads/2017/05/SSZ-Slovenije_brosura_predstavitev-domov_2014.pdf, dostop: 19.3.2020

- Dom Kuzma d.o.o., Kuzma 60 I, 9263 Kuzma (pokriva območje občine Kuzma)
- DOMANIA, Zavod za dnevno varstvo starejših in pomoč na domu, Puconci 79, 9201 Puconci (pokriva območje občin Puconci, Rogašovci).

Poleg Doma starejših Rakičan (matične in dislociranih enot) ter Doma Kuzma izvajajo storitve Pomoči na domu tudi Socialno varstveni zavod Hrastovec ter zavod DOMANIA iz Puconec. Omenjene domove za starejše smo podrobneje predstavili že v prejšnjih poglavjih, zato nekaj besed še o zavodu DOMANIA.

DOMANIA, Zavod za dnevno varstvo starejših in pomoč na domu je zavod za dnevno varstvo starejših in pomoč na domu, ki pod svojim okriljem združuje tri storitve:

- Zdravstveno nego na domu,
- Pomoč na domu in
- Socialni servis.

Kot največji koncesionar v Pomurju, trenutno nudijo storitev pomoči na domu v štirih občinah: Puconci, Rogašovci, Apače in Radenci. V začetku leta 2015 so imeli 55 uporabnikov, vendar število uporabnikov iz leta v leto zelo niha. Predvsem v zadnjih letih pa število uporabnikov, zaradi staranja prebivalstva, narašča. Predvsem na podeželskem delu območja LAS Goričko 2020, je v veliki meri še vedno prisotna pomoč sorodnikov in sosedov, vendar ta počasi izgublja na pomenu. Drugi problem pa je, da ni dovolj obsežna, da bi zadovoljila potrebe uporabnikov po ustrezni oskrbi. Dejstvo namreč je, da lahko uporabniki, s pomočjo storitve pomoči na domu, dlje časa živijo v domačem okolju, namesto v institucionalnem varstvu, kar je eden izmed pomembnih ciljev in smernic strokovne javnosti na področju zagotavljanja kakovosti življenja starostnikov.¹⁶

Seveda pa se lahko uporabniki prostovoljno odločijo in izberejo izvajalce izven javne mreže. To pomeni, da za storitev izvajalcu plačajo polno ceno, brez subvencije občine, ker gre za storitev izven javne mreže. Pri tem je potrebno preveriti le, ali ima izbrani izvajalec dovoljenje za delo. Dovoljenja za delo izdaja Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki tudi preverja in nadzoruje, ali izvajalci izpolnjuje vse predpisane pogoje. Izvajalec brez dovoljenja za delo na trgu ne sme opravljati socialnovarstvenih storitev.

Seznam vseh izvajalcev pomoči na domu je objavljen na spletni strani Inštituta RS za socialno varstvo: <http://www.irssv.si/index.php/pomoc-na-domu>. Seznam izvajalcev pomoči na domu izven okvira javne

¹⁶ DOMANIA, spletni vir: <http://www.domania.si/o-zavodu>, dostop: 17.1.2020

službe (dovoljenje za delo) je objavljen na spletni strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/izvajalci/dovoljenje_sociala/.

Slika 9: Zemljevid ponudnikov storitve Pomoč družini na domu v Pomurju, leto 2016

Vir: Inštitut za socialno varstvo, spletni vir: <https://www.irssv.si/index.php/pomurska>, dostop: 16.1.2020

Tabela 19: Podatki o izvajalcih in ceni storitve pomoč na domu po občinah območja LAS Goričko 2020 za leto 2018

Občina	Izvajalec	Uporabniki na dan 31.12.2018	Cena za uporabnika na dan 31.12.2018 v EUR	Ekonomska cena v EUR
Cankova	Dom starejših Rakičan	7	7,52	17,29
G. Petrovci	Dom starejših Rakičan	8	7,52	17,29
Grad	Dom starejših Rakičan	15	7,52	17,29
Hodoš	SVZ Hrastovec	2	7,23	15,90
Kuzma	Dom Kuzma d.o.o.	2	6,78	16,00
M.Toplice	Dom starejših Rakičan	20	7,52	17,29
M.Sobota	Dom starejših Rakičan	55	6,02	17,29
Puconci	Domania, zavod za dnevno varstvo starejših in pomoč na domu	34	7,64	16,24
Rogašovci	Domania, zavod za dnevno varstvo starejših in pomoč na domu	18	6,00	14,88
Šalovci	Dom starejših Rakičan	10	7,52	17,29
Tišina	Dom starejših Rakičan	18	7,52	17,29
Skupaj		189		

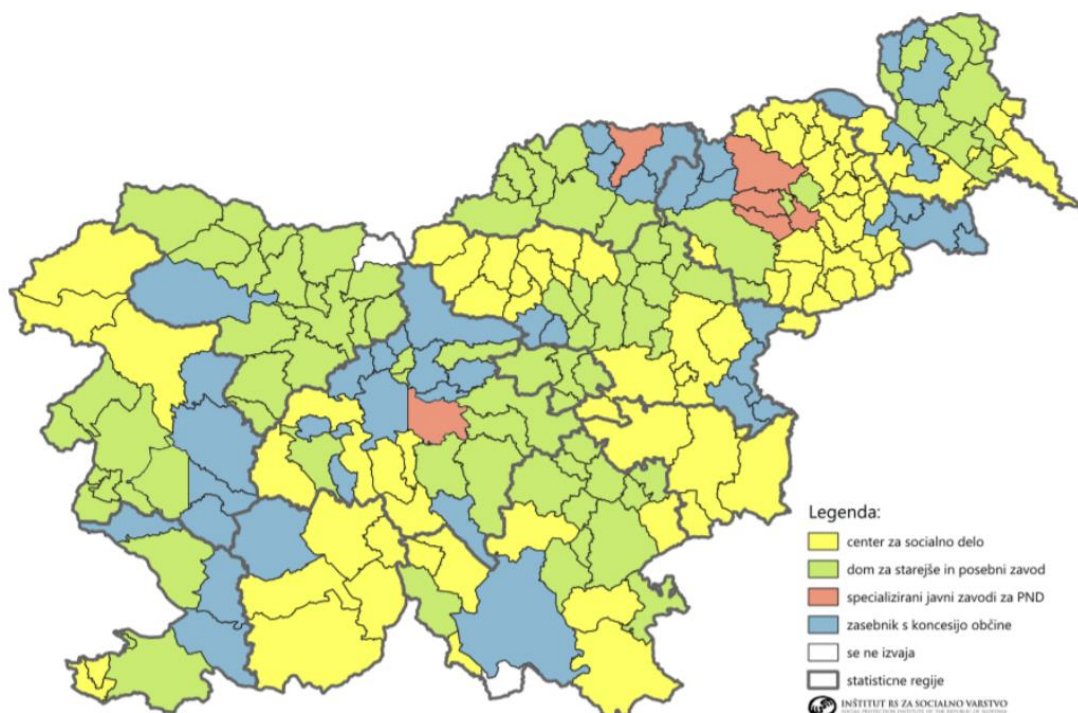
Vir: Inštitut RS za socialno varstvo, Analiza izvajanja PND za leto 2018, spletni vir:

https://www.irssv.si/upload2/Analiza%20izvajanja%20PND%20za%20leto%202018_29.8.2019_pop.pdf,

dostop: 21.1.2020

Slika 10: Občine glede na status izvajalca Pomoči na domu na dan 31.12.2018

Vir: Inštitut RS za socialno varstvo, Analiza izvajanja pomoči na domu – Analiza stanja v letu 2018

2.3.5. Dejavnost Patronažne službe

Območje LAS Goričko 2020 pokriva s svojim delovanjem Patronažna služba Murska Sobota, v okviru katere delujejo patronažne službe Gornji Petrovci, Rogašovci in Grad.

V preventivno dejavnost uvrščamo zdravstveno-socialno obravnavo posameznika, družine in skupnosti ter zdravstveno nego nosečnice, otročnice in novorojenčka na domu. Zdravstvena nega pacienta na domu pa je kurativna dejavnost in se izvaja na osnovi pisnega naročila, praviloma osebnega zdravnika.

Preventivno patronažno zdravstveno varstvo obsega:¹⁷

- šest patronažnih obiskov pri novorojenčku in dojenčku v prvem letu starosti in dva dodatna obiska pri slepih in invalidnih materah,
- dva patronažna obiska pri otročnici

¹⁷ <https://www.zd-ms.si/nase-enote/patronazna-in-babiska-sluzba>

- patronažni obisk pri nosečnici
- patronažni obisk pri otroku v drugem in tretjem letu starosti,
- dva patronažna obiska na leto pri slepih in slabovidnih z dodatnimi motnjami v starosti od 7 do 25 let, če so ti v domači oskrbi in se ne šolajo,
- obravnava pacienta zaradi sodelovanja v nacionalnih preventivnih programih - SVIT, ZORA, DORA (preventivni obisk opravimo pri osebah, ki se ne ali pa neustrezno odzovejo na vabilo),
- dva patronažna obiska na leto pri kronično bolnih osebah in težkih invalidih, ki so osameli in socialno ogroženi ter pri osebah z motnjami v razvoju.

Po podatkih Nacionalnega instituta za javno zdravje za leto 2017, izstopajo med preventivnimi obiski, ki so bili opravljeni po statističnih regijah, povsod izstopajo obiski novorojenčkov, otročnic in dojenčkov. V zasavski regiji znaša delež teh obiskov kar 84%.

Tabela 20: Preventivni obiski v dejavnosti patronažnega varstva po varovancih, leto 2017

Varovanci po skupinah	Pomurska regija	Slovenija
Novorojenčki	4.630	85.743
Dojenčki	266	16.606
Otroci 1-6 let	148	4.954
Šolarji	-	10
Nosečnice	127	3.872
Otročnice	1.753	35.103
Starostniki	209	3.912
Rakavi bolniki	117	3.382
TBC bolniki	-	16
Bolniki s kisikom	19	274
Duševni bolniki	30	1.036
Diabetiki	92	2.005
Invalidi	36	1.656
Kronični bolniki	467	26.479
Ostali varovanci	23	1.399
Skupaj	7.917	186.447

Vir: Zdravstveni statistični letopis Slovenije 2017, spletni vir:

<https://www.nijz.si/sl/publikacije/zdravstveni-statisticni-letopis-slovenije-2017>, dostop: 16.1.2020

V Pomurski regiji so v letu 2017 po skupinah varovancev prevladovali obiski novorojenčkov (4.630), otročnic (1.753), kroničnih bolnikov (467), dojenčkov (266), starostnikov (209), otrok 1-6 let (148), nosečnic (148) ter rakavih bolnikov. Vseh ostalih varovancev po skupinah je manj, kar je razvidno tudi iz spodnje tabele.

Tako v Pomurski, kot v drugih slovenskih regijah, so bili v letu 2017 med pacienti obravnavanimi v patronažni dejavnosti, starostna skupina 75 let in več. Največ prvih kurativnih obiskov na 1000 prebivalcev so opravili v pomurski, koroški in gorenjski regiji, najmanj pa v osrednjeslovenski in obalno-kraški regiji.

Tabela 21: Vrste strokovnih storitev pri kurativnih obiskih v dejavnosti patronažnega varstva, leto 2017

Vrste strokovnih storitev	Pomurska regija	Slovenija
Osebna higiena in urejanje	749	34.137
Kopanje	387	13.715
Nega umirajočega	2	1.683
Preprečevanje nastanka preležanin	606	22.845
Poučevanje	1.027	143.456
Nega stome	1.131	33.713
Ostali postopki	1.361	85.737
Aplikacija injekcije	8.553	90.691
Aplikacija infuzije	575	4.567
Preveza	59.956	623.865
Kateterizacija in menjava urinskega katetra pri ženskah	425	5.310
Odvzem laboratorijskega materiala	10.237	154.336
Merjenje venoznega krvnega pritiska	678	106.802
Razgibavanje	14	5.482
Aplikacije klizme	175	3.520
Ostali posegi	1.686	74.688
Skupaj	87.562	1.404.547

Vir: Zdravstveni statistični letopis Slovenije 2017, spletni vir:

<https://www.nijz.si/sl/publikacije/zdravstveni-statisticni-letopis-slovenije-2017>, dostop: 16.1.2020

Kot je razvidno iz zgornje tabele, so bili v letu 2017 v Pomurju največkrat opravljena storitev v patronažni dejavnosti v Pomurju bile preveze, odvzem laboratorijskega materiala ter aplikacija injekcije. Bistveno manj je bilo izvedenih ostalih posegov, kot so to na primer: nega stome, poučevanje, merjenje venoznega krvnega pritiska, preprečevanje nastanka preležanin, ostali posegi in storitve.

2.3.5.1. Priprava in razvoz hrane na dom

Priprava in razvoz hrane na dom je storitev, ki se je med starejšimi prebivalci v zadnjih letih že precej uveljavila. Statistični podatki kažejo, da se družba stara, delež starejšega prebivalstva se iz leta v leto povečuje. To pomeni, da je za čim daljšo ohranitev samostojnega bivanja starostnikov na lastnih domovih, v izogib potrebam po institucionalnem varstvu, kjer kapacitet tako ali tako primanjkuje, nujno zagotavlja različnih storitev. Ena izmed teh je tudi izvajanje stalne dostave hrane na dom. Ta oblika pomoči postaja za posameznike vedno bolj dobrodošla, za nekatere celo nujna, saj jim omogoča samostojno bivanje na lastnem domu, ko zaradi starosti ali bolezni ne zmorejo več kuhati sami. Storitve dostave hrane na dom je torej za odmaknjena podeželska območja zelo pomembna, saj pomembno prispeva k podaljšanju bivanja ostarelih posameznikov v domačem okolju.

Starejši, ki nimajo sorodnikov in sami zaradi bolezni ali starosti ne morejo kuhati, si proti plačilu naročijo hrano na dom. Hrano običajno pripravljajo in razvažajo gostinci. V mnogih primerih pa jo pripravijo v šolah, domovih za ostarele ali drugih podobnih institucijah, dostavijo pa jo zaposleni, delavke pomoči na domu, vključeni v javna dela ipd.

Mogoče kakšna analiza po občinah, ali intervju z občinami ipd!? Npr. kdo dostavlja, koliko ljudi to koristi

Zaenkrat imamo podatke o ponudnikih, ki dostavljajo hrano na območju Murske Sobote z okolico, nimamo pa podatkov o manjših ponudnikih, ki bi izvajali dostavo hrane na območju osrednjega in severnega dela območja LAS Goričko 2020. Iz javno dostopnih podatkov je razvidno le, da starostnikom, invalidom in drugim posameznikom, ki potrebujejo pomoč v obliki dostave hrane, le-to dostavljajo tudi domovi za ostarele, ki pokrivajo posamezna območja Goriškega. In sicer se domovi za ostarele nahajajo v Rakičanu, v Murski Soboti, na Hodošu, v Rogašovcih, manjši dom za ostarele pa je tudi v Puconcih.

Na območju Murske Sobotne z okolico dostavljajo hrano na dom sledeči ponudniki:

- Restavracija Zvezda, Murska Sobota
- Kratochwill, Murska Sobota,
- Bistro Tanja, Murska Sobota,
- Elvis, American bar, Murska Sobota,
- Nathalie Vital, Murska Sobota,
- Pizzerija Royal, Murska Sobota,
- Gostišče Car, Moravske Toplice
- Drugi manjši ponudniki.

Predvsem bolni in posamezniki se radi poslužujejo storitev hrane na dom, ki jo zagotavljajo Domovi za starejše. To pa iz razloga, ker le ti zagotavljajo možnost naročila in dostave dietne prehrane in hrane s spremenjeno konsistenco (sesekljana hrana, kašasta, ipd).

Domovi za starejše, ki ponujajo oziroma izvajajo dostavo hrane na območju LAS Goričko so:

- Dom starejših Rakičan (matična enota in dislocirane enote)

Dom starejših Rakičan poleg dejavnosti institucionalnega varstva opravlja tudi zunanje dejavnosti. Ena izmed teh, za lokalno okolje zelo pomembnih dejavnosti, je razvoz kosil na dom. Dostave kosil na dom se poslužujejo predvsem tisti, ki si iz zdravstvenih ali drugih razlogov ne zmorejo sami pripraviti kosila; posamezniki katerih najbližji ki skrbijo za njih so odsotni; in/ali posamezniki ki imajo predpisano dietno hrano, katere sami ne znajo pripraviti. Njihova ponudba zajema: dostavo zdrave, uravnotežene in starostniku primerne prehrane; možnost dostave dietne prehrane in hrane s spremenjeno konsistenco (sesekljana, kašasta ...), zagotovljeno dostavo kosil v termoizolacijskih posodah vsak dan v tednu, med 11.00 in 14.00 uro.

Slika 11: Dom starejših Rakičan – Dostava kosil na dom

Vir: Dom starejših Rakičan, Zloženka Dostava kosil na dom, spletni vir: <http://www.ds-rakican.com/wp-content/uploads/2014/05/jedilnik-dostava-kosil-zlozenka.pdf>, dostop: 17.3.2020

- Dom starejših v Rogašovcih, Enota Elizabeta

Podobno kot dom starejših Rakičan, tako v Rakičanu kot na dislociranih enotah, tudi Dom Elizabeta, Rogašovci ponuja možnost dostave hrane na dom. To je za območje Goriškega, kjer na oddaljenih podeželskih domovih osamljeni živijo številni bolni starostniki, zelo pomembna storitev.

Poleg vseh zgoraj naštetih podjetij in organizacij, ki izvajajo dostavo hrane na dom, ne smemo pozabiti, da izvajajo dostavo hrane ter podobne dobrodelne aktivnosti na območju LAS Goričko 2020 tudi številne druge humanitarne organizacije, kot so to na primer:

- EHO Podpornica

Eho podpornica dnevno razvozi skoraj 100 kosil tako v Mestni občini Murska Sobota kot tudi v vaseh od Hodoša navzdol proti Bogojini in naprej po vaseh Občine Puconci. Hrana se razvaža zastonj in to predvsem starejšim, ki nimajo svojcev oziroma živijo v slabem socialnem stanju. Kljub temu, da gre za evangeličansko humanitarne organizacijo, pri dostavi hrane ne gledajo na versko pripadnost ampak na potrebe starejših.

O tem kdo je upravičen do tega, da mu pripeljejo hrano na dom, odločajo v Eho podpornici, ne glede na socialno stanje prosilca.

- Škofijska karitas Murska Sobota

Škofijska Karitas Murska Sobota ima v Murski Soboti v t.i. Lazarjevem domu ob cerkvi Sv. Nikolaja organizirano ljudsko kuhinjo, ki deluje že od leta 2014. Obiskujejo jo starostniki in ostali pomoči potrebni posamezniki. Za vključitev v navedeno ljudsko kuhinjo mora biti podan predlog Centra za socialno delo. Leta 2018 je bilo tistih, ki so prihajali na topel obrok v Ljudsko kuhinjo okrog 80 na dan v povprečju. Večinoma gre za starejše posameznike, ki si sami ne zmorejo zagotoviti toplega obroka ali pa ljudi srednjih let, ki se borijo z različnimi odvisnostmi. Koordinatorji ljudske kuhinje iz izkušenj navajajo, da predstavlja največji problem posameznikov – predvsem na območju Goriškega, osamljenost, izoliranost od drugih.

2.3.5.2. Dostava osnovnih življenjskih potrebščin na dom

Starostnikom, bolnikom, invalidom in drugim posameznikom, ki iz takšnih ali drugačnih razlogov ne morejo sami v trgovino po živila in druge osnovne življenjske potrebščine, prinašajo stvari iz trgovine domov sorodniki, znanci ali drugi prostovoljci. Le redke trgovine imajo organizirano dostavo kupljenih dobrin domov. Predvsem na oddaljenih podeželskih območjih je to problem, ker starejši nimajo nikogar, ki bi jim prinesel živila in druge nujne življenjske potrebščine iz trgovine. Pri reševanju te problematike je zelo pomembna angažiranost posamezne občine ter podpora pristojnih institucij.

Mogoče dodati da na Goriškem tega še ni!?

2.3.5.3. Prevozi starejših

Prevozi starejših postajajo, predvsem na podeželju, vedno bolj iskana storitev oziroma oblika pomoči na domu. Starostniki, ki nimajo sorodnikov, znancev, prijateljev in zaradi bolezni ali starosti ne morejo sami voziti avta ali pa ga celo nimajo, ter v bližini ni avtobusne postaje oziroma vzpostavljenih rednih linij, potem so le-ti popolnoma odvisni od pomoči občine ali drugih ustreznih institucij. Če želijo k zdravniku, v trgovino ali po drugih opravkih, morajo vedno prositi za pomoč ustrezne institucije. Ponekod v drugih delih Slovenije so že vzpostavljene različne oblike brezplačnih prevozov za starostnike, zato bi bilo zelo dobrodošlo, da se mreža brezplačnih prevozov vzpostavi tudi na območju LAS Goričko 2020.

Na območju Občine Šalovci bo zato v okviru projekta sodelovanja »Pametne vasi za jutri« testiran Pilot Trajnostna mobilnost na podeželju, v okviru katerega bo kupljen električni avtomobil za namene brezplačnih prevozov predvsem starejših uporabnikov.

2.3.5.4. Dejavnost humanitarnih društev in organizacij¹⁸

Dejavnost humanitarnih društev in organizacij je zelo pomembna, ker vpliva na zmanjšanje socialne izključenosti posameznikov. Ključna razlika med običajnimi in humanitarnimi društvi je, da večina običajnih društev skrbi le za svoje člane, medtem ko druga – humanitarna društva in organizacije, izvajajo različne akcije in aktivnosti za vse pomoči potrebne občane, tudi za starejše. Člani društev obiskujejo svoje člane, jim prostovoljno pomagajo, opravljajo določena opravila, prinašajo izdelke iz trgovine ali jih včasih celo peljejo k zdravniku ali v trgovino. Člani takšnih društev opravijo čez leto ogromno ur prostovoljnega dela, medtem ko v nekaterih drugih društvih, člani ob koncu leta le raznašajo manjša priložnostna darila. Društva katerih člani so najbolj aktivni prostovoljci so:

- Rdeči križ Slovenije OE Murska Sobota,
- Društvo slepih in slabovidnih Murska Sobota,
- Društvo gluhih in naglušnih Murska Sobota,
- Društvo diabetikov Murska Sobota,
- Društvo bolnikov po možganski kapi Murska Sobota,
- Društvo vojnih invalidov Pomurja, druga društva.

Poleg navedenih nudijo različne oblike pomoči na domu tudi organizacije v nadaljevanju:

- Karitas
- Eho podpornica
- Skupine za samopomoč,
- Slovensko društvo Hospic,
- druga društva in organizacije.

¹⁸ Ponudba storitev za oskrbo starejših v Pomurju, 29.4.2016, Vijola Bertalanič, spletni vir: http://www.zdus-zveza.si/docs/NAZDRAVJE/Ponudba_storitev_za_oskrbo_starejsih_v_Pomurju.pdf

2.4. Trajnostna mobilnost na območju LAS Goričko 2020

Mobilnost je pomembna značilnost sodobne družbe in ključni predpogoj uspešnega vsestranskega razvoja. Učinkovit, varčen, fleksibilen in dobro strukturiran prometni sistem zagotavlja dinamičen pretok ljudi, materialnih dobrin, storitev in idej.

Eden glavnih ciljev trajnostne mobilnosti je zmanjšanje števila potovanj z osebnimi avtomobili ter in nadomestitev le-teh z bolj trajnostnimi oblikami mobilnosti. Načrtovanje prometa in mobilnosti morata postati prioriteta načrtovanja vsake občine. Glavno vodilo načrtovalcev razvoja mora biti zadovoljevanje potreb vseh prebivalcev območja po mobilnosti pod pogojem hkratnega zmanjšanja prometa in onesnaženosti zraka oziroma okolja. Prostorsko in prometno načrtovanje bo aktivno vplivalo na razvoj novih navad potovanja oziroma uporabe prevozov, s poudarkom na trajnostni mobilnosti. Vendar pa mora prizadevanje za uresničevanje načel in ukrepov trajnostne mobilnosti postati hkrati tudi obveza županov, s katero bodo zagotavljali socialno pravično in okoljsko sprejemljivo družbo, ter ustvarjali ugodne pogoje za razvoj gospodarstva.

Podatki kažejo, da se delež avtomobilskega prometa v občinah z območja LAS Goričko 2020 povečuje, zmanjšuje pa se delež javnega potniškega prometa. Glavni vzrok za to je v redki poseljenosti območja, visoki stopnji brezposelnosti, upadanju števila prebivalstva ter nerentabilnosti izvajanja javnega avtobusnega prometa. Slabe povezave javnega potniškega prometa pa posledično pomenijo omejevanje dostopnosti prebivalstva do zdravstvenih, izobraževalnih, bančnih, poštnih in številnih drugih storitev. Javni potniški promet (v nadaljevanju JPP) na območju LAS Goričko 2020 težko konkurira fleksibilnemu in udobnejšemu osebnemu prometu, še posebej zato, ker je območje Goriškega redko naseljeno in so avtobusne linije zaradi nerentabilnosti dosti bolj redke kot v urbanih središčih oziroma v gosteje naseljenih ravninskih predelih Pomurja.

Raziskave kažejo, da se načrti trajnostne mobilnosti trenutno osredotočajo predvsem na urbana središča, medtem ko je premalo pozornosti namenjeno odročnim podeželskim krajem, s slabše razvito prometno infrastrukturo, s slabimi povezavami javnega potniškega prometa in neatraktivnim mobilnostnim potencialom.

Predvsem urbani del območja LAS Goričko se v zadnjem desetletju srečuje s problemi neusklajenosti prostorskih rešitev. Stopnja motorizacije in mobilnost prebivalstva nenehno naraščata, kar posledično zahteva nenehno preoblikovanje prostora in prometne infrastrukture in večjo onesnaženost zraka. Občine si prizadevajo s prostorskim načrtovanjem in razvojem slediti načelom trajnostnega razvoja, vendar to poleg izvajanja določenih mobilnostnih ukrepov zahteva tudi ozaveščanje prebivalstva. Žal pa je na potovalne navade ljudi možno vplivati šele ob zagotovitvi ustreznih drugih alternativ.

V zadnjem desetletju je viden precejšen napredek na področju urejanja prometa in načrtovanja mobilnosti in na območju LAS Goričko 2020. Ključni mobilnostni ukrepi so medsebojno povezani in se dopolnjujejo na številnih ravneh.

2.4.1. Zakaj spodbujati trajnostno mobilnost na podeželju?

Slovenska podeželska območja se običajno srečujejo s podobnimi izzivi in problemi: poselitvena razpršenost, slabe prometne povezave, odseljevanje mladih v mesta, odvisnost od urbanih središč, pomanjkanje medgeneracijskega sodelovanja, drugo. Župani podeželskih občin si prizadevajo, da bi z različnimi ukrepi in projekti ustvarili boljše pogoje za bivanje na podeželju. Žal pa privlačnost bivanja na podeželju mnogokrat omejujejo slabe prometne povezave. Načrtovanje prometa in učinkovita mobilnost na podeželju sta zato pomembna dejavnika, ki lahko ključno prispevata k ustvarjanju tako imenovanih Pametnih vasi za jutri.

Načrtovanje prometa se je vedno osredotočalo na urbana središča, odmaknjena podeželska območja pa se je pri tem zanemarjalo. Mobilnost ljudi v mestih se je razvijala mnogo hitreje od mobilnosti ljudi na podeželju. Številni uspešno izvedeni ukrepi trajnostne mobilnosti v mestih kažejo vidne rezultate, medtem ko se ljudje na podeželju srečujejo s problemi, kot je to na primer: nedostopnost javnega prevoza.

Eden glavnih ciljev trajnostne mobilnosti je zmanjšanje števila potovanj z osebnimi avtomobili in nadomestitev le-teh z bolj trajnostnimi oblikami mobilnosti. Načrtovanje prometa in mobilnosti morata postati prioriteta načrtovanja vsake občine. Glavno vodilo načrtovalcev razvoja mora biti zadovoljevanje potreb vseh prebivalcev območja po mobilnosti pod pogojem hkratnega zmanjšanja prometa in onesnaženosti zraka oziroma okolja. Prostorsko in prometno načrtovanje bo aktivno vplivalo na razvoj

novih navad potovanja oziroma uporabe prevozov, s poudarkom na trajnostni mobilnosti. Vendar pa mora prizadevanje za uresničevanje načel in ukrepov trajnostne mobilnosti postati hkrati tudi obveza županov, s katero bodo zagotavljali socialno pravično in okoljsko sprejemljivo družbo, ter ustvarjali ugodne pogoje za razvoj gospodarstva.

S prenosom testiranega in preverjeno kvalitetnega pilotnega modela Mobilnosti na podeželju, se bodo druge primerljive občine lažje in hitreje spopadle s podobnimi problemi s področja mobilnosti, lažje premagale ovire, oblikovale in ponudile podobne mobilnostne storitve in pomembno prispevale k izboljšanju stanja na področju trajnostne mobilnosti v svoji občini, večji dostopnosti storitev ter boljši kakovosti življenja svojih občanov.

2.4.2. Primeri dobrih praks trajnostne mobilnosti

V zadnjem času se pojavljajo nove oblike prevozov, ki sledijo načelom in ciljem trajnostne mobilnosti.

Primeri takšnih oblik trajnostne mobilnosti so:

- a) Souporaba avtomobilov (Car-sharing),
- b) Skupinski prevozi
- c) E-mobilnost
- d) S kolesi na vlak
- e) Parkiraj + vozi (Park + ride)
- f) Druge oblike.

Nekaj izmed navedenih oblik, aktualnih za območje LAS Goričko 2020, bomo predstavili tudi v nadaljevanju.

2.4.2.1. Souporaba avtomobilov

Souporaba avtomobila pomeni delitev oziroma souporabo avtomobila z drugimi ljudmi. V bistvu gre za kratko izposajo avtomobila, ki ga voznik prevzame in pusti na določenem mestu. Glavna prednost souporabe je, da uporabnikom ni potrebno plačevati stroškov za zavarovanje, registracijo in vzdrževanje vozila. Glavni cilj torej ni najti sopotnikov in si z njimi deliti potnih stroškov, temveč udobno potovati in se izogniti stroškom nakupa in vzdrževanja lastnega vozila. Posameznik pri tem modelu v bistvu za krajše

obdobje najame avtomobil, ter tako uživa v udobju ki ga vožnja z avtomobilom nudi, pri tem pa se izogne stroškom lastništva avtomobila. Pri tem nikakor ne smemo pozabiti poudariti, da souporaba električnih avtomobilov pomembno znižuje raven škodljivih izpustov v okolje, zmanjšuje gostoto prometa in prispeva k čistejšemu zraku.

Takšna "souporaba avtomobilov" je primerna predvsem za območja z visoko gostoto poselitve in redkimi dnevnimi vožnjami. Primerna bi bila tudi za nekatere večje občine območja LAS Goričko 2020 ne pa tudi za tiste z manjšim številom prebivalcev in/ali večjo poselitveno razpršenostjo, ker sistema souporabe avtomobilov ne bi bil učinkovit.

Slika 12: Sistem souporabe avtomobila

Vir: http://ivancatalanodep.blogspot.com/2016/05/sharing-economy-e-trasporto-di-persone_16.html,
dostop: 9.12.2019

2.4.2.2. Primer dobre prakse: Sistem souporabe električnih avtomobilov v Murski Soboti

Souporaba vozil in električna mobilnost sta v globalnem svetu že pravi trend, s hitrimi koraki pa se uveljavljata tudi pri nas, tako v Sloveniji kot v Pomurju. Prvi ponudnik sistema souporabe vozil v Sloveniji je bil Avant2Go. Začeli so leta 2015 in se do leta 2019 razširili v 4 večja slovenska mesta: Ljubljano, Mursko Soboto, Maribor in Kranj. Pri tem velja omeniti, da je v sistem souporabe vozil Avant2Go vključenih že preko 200 električnih vozil znamk BMW, VW, Renault in Smart, ki jih uporabniki lahko prevzamejo na skoraj 100 različnih lokacijah po Sloveniji.

Sistem souporabe električnih vozil Avant2Go temelji na uporabniških vzorcih mobilnosti, ki kažejo, da lastniško vozilo v povprečju skoraj 90 % vsega časa stoji neuporabljeno, pri čemer ves ta čas lastniku povzroča stroške. Souporaba vozila ki nadomešča lastništvo, pa stroške mobilnosti posamezniku zniža tudi za več kot petdeset odstotno. To je več kot zadosten razlog, za vedno večjo uporabo sistema Avant2Go. Vsak izmed nas si prizadeva zmanjšati mesečne stroške na minimum in souporaba avtomobila je vsekakor ena izmed storitev, katere tržni delež se bo v prihodnjih letih zelo povečal. Vedno več lastnikov avtomobilov (predvsem v urbanih središčih) bo stroške nakupa in vzdrževanja le-teh zamenjala za bistveno manjše stroške najema oz. souporabe avtomobila. Povečala se bo uporaba električnih avtomobilov nasploh, ter zavedanje ljudi, da je zmanjšanje CO2 izpustov odgovornost in naloga vsakega izmed nas in ne le politike, stroke ali zainteresiranih posameznikov. Statistika pa kaže, da ponujeno storitev souporabe avtomobila vedno več uporabljajo tudi podjetja, saj s tem znižujejo stroške svoje mobilnosti.

Glavna prednost storitve Avant2Go namreč je, da plačaš le, kadar storitev uporabljaš, pri čemer ni treba skrbeti za stroške, ki sicer bremenijo lastnike vozil: nakup avtomobila, stroški registracije in zavarovanja, vzdrževanje, gorivo, gume, vinjeta, izguba vrednosti, drugo. Za uporabo električnega vozila na eni izmed Avant2Go lokacij se je potrebno najprej registrirati in plačati enkratni strošek registracije. Sledi izobraževanje o električnih vozilih, ki poteka v njihovi poslovalnici, po opravljenem izobraževanju pa je že možno vozilo rezervirati preko mobilne aplikacije. Uporaba je preprosta in hitra. Uporabnik torej na pametnem telefonu rezervira vozilo na želeni lokaciji, ga odklene in aktivira, po koncu vožnje pa preko aplikacije najem avtomobila tudi plača.

Murska Sobota je bilo drugo mesto v Sloveniji, kjer je bil vzpostavljen sistem souporabe električnih avtomobilov Avant 2Go. Postajališča in pametne polnilnice se nahajajo na sledečih lokacijah:

- Slovenska ulica v Murski Soboti,
- Parkirišče pri BTC Murska Sobota,
- Parkirišče pri trgovskem centru Maximus Murska Sobota,
- Parkirišče pred Pošto Slovenije in NLB v centru Murske Sobote.

Na vseh postajališčih so nameščene t.i. pametne polnilne postaje, ki omogočajo polnjenje vsem električnim vozilom in ne le tistim, ki so vključena v sistem Avant2Go. Parkirna mesta so opremljena s sodobnimi polnilnimi postajami, ki dovoljujejo hkratno polnjenje dveh vozil z močjo polnjenja do 22 kW. Pri tem velja omeniti, da lahko polnilno postajo pri BTC v Murski Soboti brezplačno uporabljajo vsi uporabniki električnih vozil in ne le uporabniki sistema Avant2Go. ¹⁹

¹⁹ <https://sobotainfo.com/novica/lokalno/tukaj-stojita-pametni-polnilnici-v-murski-soboti/130682>, dostop: 17.3.2020

Slika 13: Sistem souporabe vozil Avant2Go pri BTC v Murski Soboti

Vir: <https://sobotainfo.com/novica/lokalno/tukaj-stojita-pametni-polnilnici-v-murski-soboti/130682>,
dostop: 18.3.2020

Slika 14: Sistem souporabe vozil Avant2Go pri TC Maximus v Murski Soboti

Vir: <https://sobotainfo.com/novica/lokalno/tukaj-stojita-pametni-polnilnici-v-murski-soboti/130682>,
dostop: 18.3.2020

2.4.2.3. Skupinski prevozi

Pri konceptu skupinskih prevozov ne gre za delitev avtomobila, ampak za delitev prevoza. Pri tem imamo v mislih skupno uporabo vozila, ki ga upravlja voznik (običajno lastnik vozila) in ga delimo z enim ali več potniki. Skupinski prevozi pomenijo hiter in udoben način prevozov (večinoma po Sloveniji), po ugodnih cenah.

Skupni cilj vsem posameznikom, ki potujejo s skupinskimi prevozi je, da želijo potovati z nizkimi potnimi stroški in prispevati k zmanjšanju izpustov CO₂ ter varovanju okolja. Ker si ljudje delijo potne stroške in je za prevoz petih ljudi potreben le en avto, ne pa pet avtomobilov, je njihov cilj dejansko uresničen.

2.4.2.4. Primer dobre prakse skupinskih prevozov: Platforma www.prevoz.org²⁰

Prevoz.org je spletno orodje in mobilna aplikacija za posameznike, ki z avtomobilom potujejo na podobni relaciji. Gre za slovensko platformo, ki je bila vzpostavljena z namenom da poveže potnike med različnimi kraji v Sloveniji, vse bolj pa tudi na mednarodnih relacijah med Slovenijo in večjimi mesti po Evropi. Gre za povsem zasebno pobudo in izvedbo, ki je v desetih letih delovanja postala zelo priljubljena platforma za sopotništvo v Sloveniji.

Cilj spletne strani in aplikacije je omogočiti enostavnejšo in učinkovitejšo mobilnost. Prevoz.org je povsem samoiniciativna in neprofitna pobuda, brez skritega komercialnega namena. Motiv ustvarjalcev je bil oblikovati orodje, ki bi olajšalo dogovarjanje o prevozih znotraj njihove lastne skupnosti. Kasneje se je njegova uporaba razširila najprej med študenti in nato tudi med splošno javnostjo.

Od začetka motorizacije je bila v Sloveniji predvsem med študentsko populacijo, za katero je značilna tedenska mobilnost, zelo razširjena somobilnost z avtoštopom. Pri avtoštopu je šlo za uslugo naključnega voznika na določeni relaciji, ki ima v avtu prost sedež in ustavi neznancu na dogovorjen znak. Voznik ob tem dobi družbo na poti in občutek, da nekomu priskoči na pomoč, avtoštopar pa prevoz na izbrano lokacijo. Težava pri tem je negotovost za avtoštoparje, ki nikoli niso vedeli, kako dolgo bodo čakali na dobro voljo naključnega mimovozečega. Poleg tega je izbira lokacij za avtoštop in destinacij zelo omejena, ostane še del poti do lokacij za avtoštop, ki so navadno na robu kraja. Avtoštop je bil priljubljen tudi za daljša mednarodna potovanja.

S porastom lastništva avtomobilov med študenti je vse več tedenskih poti med domom in krajem študija potekalo dogovorno med znanci. Ta oblika sopotništva je za uporabnike bolj udobna in zanesljiva, z delitvijo stroškov pa tudi ugodnejša za voznika, po drugi strani pa je pri manjših krajih bistveno bolj omejena. Redno sopotništvo nima toliko potenciala v navezovanju novih naključnih stikov kot avtoštop, zato pa bistveno bolj utrjuje skupnost študentov iz določenega kraja ali območja.

Razvoj mobilne telefonije in internetnih komunikacijskih orodij je spremenil način komunikacije, tako se je spremenil tudi način dogovarjanja o sopotništvu. Portal [prevoz.org](http://www.prevoz.org) je ob pravem času zapolnil to nišo in omogočil lažje dogovarjanje za prevoze tudi med neznanci.

²⁰ Prevoz.org, Tadej Žaucer, Urban Jeriha, spletni vir: <http://prostorisodelovanja.si/prevoz-org-2/>, dostop: 23.3.2020

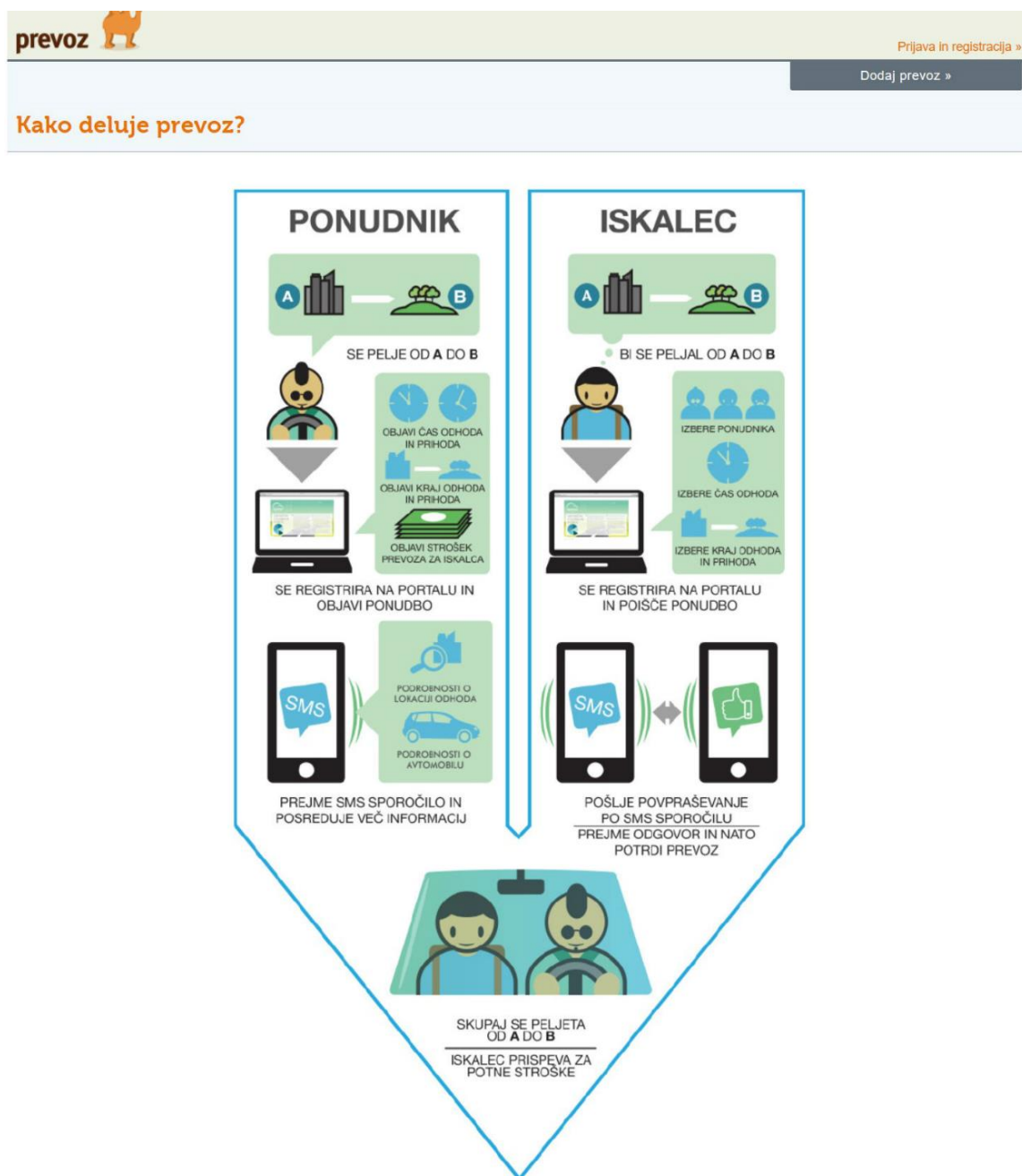
Tovrstne aplikacije združujejo večino prednosti obeh predhodnih načinov sopotništva. Omogočajo srečevanje novih ljudi, tako kot avtoštop, hkrati pa zaradi manjše anonimnosti vendarle nudijo boljši občutek varnosti pred neznanci, omogočajo tudi delitev stroškov in večjo fleksibilnost lokacij, podobno kot dogovor med znanci. Predvsem pa je lahko ponudba večja in pestrejša.

Spletna stran je enostavna in pregledna. Ponudniki in iskalci prevoza morajo biti registrirani na portalu. Ponudnik objavi relacijo in čas poti, iskalec pa izbere prevoz, ki mu ustreza in kontaktira ponudnika. Aplikacija omogoča iskanje ponudb s pomočjo filtrov, sicer pa stremi k čim preprostejši uporabi. Njen uspeh gre pripisati prav temu, da je v pravem trenutku nagovorila pravo ciljno skupino in da je neprofitna. Za uporabnike (tako ponudnike kot iskalce prevoza) je registracija sicer obvezna, vendar je preprosta in zahteva le osnovne podatke. Skupnost uporabnikov je sicer nepovezana, a trajno delujoča, saj njen obstoj ni odvisen od občutljivih medčloveških odnosov. Preprosta zasnova je tudi dovolj enostavna za vzdrževanje, da ne zahteva pretiranih vlaganj v infrastrukturo, kar dolgoročno omogoča neprofitno delovanje portala.

Prevoz.org ima svojo tržno nišo v ponudbi mobilnostnih opcij v Sloveniji. Portal ima potencial za povezovanje, navezovanje na javni promet, redne somobilnostne prakse in druge oblike souporabe ali širitev ponudbe, vendar je njegova največja prednost prav enostavnost. Vsaka nadgradnja je lahko hkrati grožnja preprosti uporabi, saj uporabniki iščejo prav to – enostavno opcijo za prevoz na določeni relaciji, posebej na območjih, kjer javni prevoz ni najbolj razvit. Dodana vrednost platforme je v dopolnitvi ponudbe, kjer javni prevoz niti ne more biti konkurenčen, in nadgradnja klasičnih oblik sopotništva v smislu večje fleksibilnosti ter hkrati zanesljivosti in varnosti.

Slika 15: Shematski prikaz sistema Prevoz.org

Vir: <https://prevoz.org/kakodeluje/>, dostop 9.12.2019

2.4.2.5. Primer dobre prakse skupinskih prevozov: Easy Drive prevozi

Po sistemu GoOpti, je bilo na območju LAS Goričko 2020 ustanovljeno podjetje DEPTA, Dejan Prasl s.p., Cankova 36b, 9261 Cankova na širšem območju Pomurje in Slovenije poznano kot podjetje Easy Drive. Pri njih lahko posamezniki, ki potujejo v isto smer, vstopijo v kombi na različnih lokacijah, ter si tako delijo stroške prevoza. Prav tako lahko prevoze naročijo manjše skupine ljudi, ki potujejo bodisi zasebno ali službeno.

Podjetje EasyDrive omoga več vrst prevozov²¹:

- Skupinski prevoz

Je najugodnejši tip prevoza. Pri teh prevozih združujemo naročila različnih naročnikov z enakimi relacijami in podobnimi urami. Zaradi tega lahko pride do čakanja ter postankov na posameznih lokacijah. Ura odhoda/prihoda se prilagaja potrebam naročnikov, ki so rezervirali prevoz. Vedno se trudimo prevoze združevati tako, da prihaja do čim manjših odstopanj od zelenih časov in s tem čim krajših čakalnih dob. Pri skupinskem prevozu so lokacije vstopanja in izstopanja točno določene. Za zeleni vstop na drugih lokacijah prosimo, da to navedete v opombah. Pri Skupinskem prevozu so na voljo samo destinacije, ki so objavljene na naši spletni strani. V kolikor bi vas zanimal skupinski prevoz v kakšen drug kraj, lahko oddate povpraševanje preko emaila.

- Zasebni prevoz

Namenjen je posameznikom in skupinam, ki si želijo prevoz ob točno določeni uri na točno določeno mesto. V tem primeru se ura prihoda ali odhoda ne prilagaja, ampak je po želji naročnika. Prav tako je vstopanje in izstopanje na lokaciji, ki jo želi naročnik. Pri Zasebnem prevozu omejitev glede destinacij ni.

²¹ <https://www.easydrive.si/go/647/Kako-deluje->, dostop: 19.3.2020

Slika 16: Prevozi EasyDrive – primer dobre prakse skupinskih prevozov

Vir: <https://www.easydrive.si/go/647/Kako-deluje->, dostop: 19.3.2020

2.4.2.6. Sistem za izposajo koles Soboški biciklin²²

»Soboški biciklin« je projekt Mestne občine Murska Sobota, ki je začel novembra 2015. Z njim so želeli prebivalce in obiskovalce Mestne občine Murske Sobota, namesto uporabe avtomobilov, spodbuditi k izposoji in uporabi koles za prevoze po mestu. S ciljem povečanja trajnostne mobilnosti ter zmanjšanja škodljivih CO₂ izpustov v okolje, so skupaj s partnerjem BTC Murska Sobota kupili 10 koles v skupni vrednosti 37.000 EUR z DDV. Od tega je Mestna občina Murska Sobota zagotovila 18.000 EUR (48,65%), BTC Murska Sobota pa 19.000 EUR (51,35%). Za najem kolesa morate imeti ustrezno kartico in biti registrirani. Z ustrezno kartico si sposodite kolo na enem od postajališč in ga oddate na istem ali drugem postanku. Pred prvo uporabo se je potrebno registrirati. Izpolniti morate prijavnico, ki jo dobite v Turistično informacijskem centru Murska Sobota. Izposoja koles je za imetnike kartice Sobočanec brezplačna. Vsi drugi uporabniki morajo uporabniško kartico kupiti ob registraciji v sistem, zanjo odšteti 10 evrov, kartica pa velja eno leto. S to kartico je nato izposoja koles brezplačna.²³

²² Soboški biciklin, spletni vir: <https://www.soboskibiciklin.si/sl/>, dostop: 30.3.2020

²³ Sustainable Regional Tourism Mobility Plan for Pomurje region

Slika 17: Postaja za skupno rabo koles, Murska Sobota

Vir: <http://www.murska-sobota.si/novice/po-soboti-odslej-tudi-z-izposojenim-kolesom-sobo%C5%A1ki-biciklin>, dostop 11.12.2019

Potek izposoje in vračila t.i., Soboškega biciklina je predstavljen v nadaljevanju.

Kako si izposodim kolo?

- Na postajališču Soboškega Biciklina izberite kolo, ki si ga želite izposoditi.
- Pred izposajo preverite, če je kolo brezhibno.
- Na računalniškemu terminalu (kiosku) z LCD zaslonom pritisnite na zaslon za začetek. Izberite želen jezik in sledite navodilom na zaslonu. Sistem Soboški BiciKlin lahko uporabljate le z uporabniškim imenom in geslom.
- Vpišite uporabniško ime in geslo.
- Za izposajo koles ali ostale storitve sledite navodilom na zaslonu.
- Če se odločite za izposajo kolesa, počakate da sistem preveri vse ključavnice in sporoči, katera kolesa so na voljo. Ponudil vam bo številke ključavnic s kolesi, ki so vam na voljo.
- Ko izberete eno od koles, počakate da sistem obdela vašo izbiro, in jo potrdite. Priporočamo vam, da pred izbiro najprej preverite, če so vsa kolesa brezhibna in nepoškodovana ter šele nato izberete kolo.
- Po potrditvi imate 20 sekund, da pristopite do ključavnice, v kateri je izbrano kolo.
- Za odklepanje ključavnice, pritisnite na gumb, ki utripa v **zeleni barvi**.
- Po pritisku na gumb, z eno roko primite kolo za sedež, z drugo za krmilo. Rahlo potisnite prvo kolo naprej, potem povlecite kolo nazaj in ga odstranite iz ključavnice.

- Če vam iz kakršnegakoli razloga ne uspe odstraniti kolesa iz ključavnice, močno potisnite kolo nazaj v ključavnico. Prepričajte se, da je zaklenjeno. Postopek izposoje ponovite od začetka.

Kako vrnem kolo?

- Po uspešni izposoji in opravljeni vožnji enostavno, samo močneje, potisnete kolo nazaj v ključavnico in ga s tem zaklenete.
- Pred odhodom obvezno vedno preverite, če je kolo dejansko zaklenjeno. V primeru, da ste kolo uspešno zaklenili, bo gumb na ključavnici zasvetil v **modri barvi**.
- Če gumb na ključavnici gori v rdeči barvi, je to opozorilo, da kolesa niste pravilno vstavili, zato morate postopek vrnitve še enkrat ponoviti.

Kaj storiti v primeru okvare ali polne zasedenosti koles?

- Če so ob vašem prihodu vse ključavnice zasedene ali na postaji ni prostih koles, vas prosimo, da počakate do prihoda vzdrževalne službe ali pa se odpravite do sosednje postaje.
- V primeru okvare sistema pokličite na +386 (0)40 814 818 / +386, (0)41 792 338 ali v primeru težav pri registraciji na +386 (02) 534 11 30.

Nadgradnja sistema za izposajo koles Soboški biciklin

V mesecu oktobru 2018 je bil sistem za izposajo koles SOBOŠKI BICIKLIN nadgrajen. Postavljene so bile tri nove postaje za izposajo in dobavljenih 15 dodatnih koles, od tega 6 e-koles. V sklopu aktivnosti nadgradnje sistema za avtomatizirano izposajo koles SOBOŠKI BICIKLIN so ob dveh obstoječih postajah (pri BTC Murska Sobota in na Trgu zmage) bile postavljene tri nove postaje za izposajo, in sicer ob paviljonu EXPANO pri Soboškem jezeru, pri dvorcu Rakičan in v Krogu ob športno-rekreacijskem objektu. Vsaka od postaj je opremljena s terminalom z LCD zaslonom ter ogradjem z desetimi zaklepnimi mesti, ki so obenem polnilnice za električna kolesa. V sklopu nadgradnje sistema je bilo nabavljenih 15 novih koles, od tega je 6 električnih koles. Tako bo odslej v sistemu na voljo 25 koles. Ob dodatnih postajah in novih kolesih je nadgrajen tudi sistem izposoje oziroma registracije v sistem, ki je odslej uporabnikom bistveno prijaznejši, saj poteka neposredno ob postajah, preko računalniškega terminala. Izposoja je možna z registracijo preko spletne strani <https://www.soboskibiciklin.si/sl/o-storitvi/navodila-za-uporabnike>. Znesek investicije v nadgradnjo s postavitvijo treh novih postaj, nabavo koles in storitvijo vzdrževanja in nadgradnje programskega dela sistema je znašal 63.524,79 EUR (z DDV).

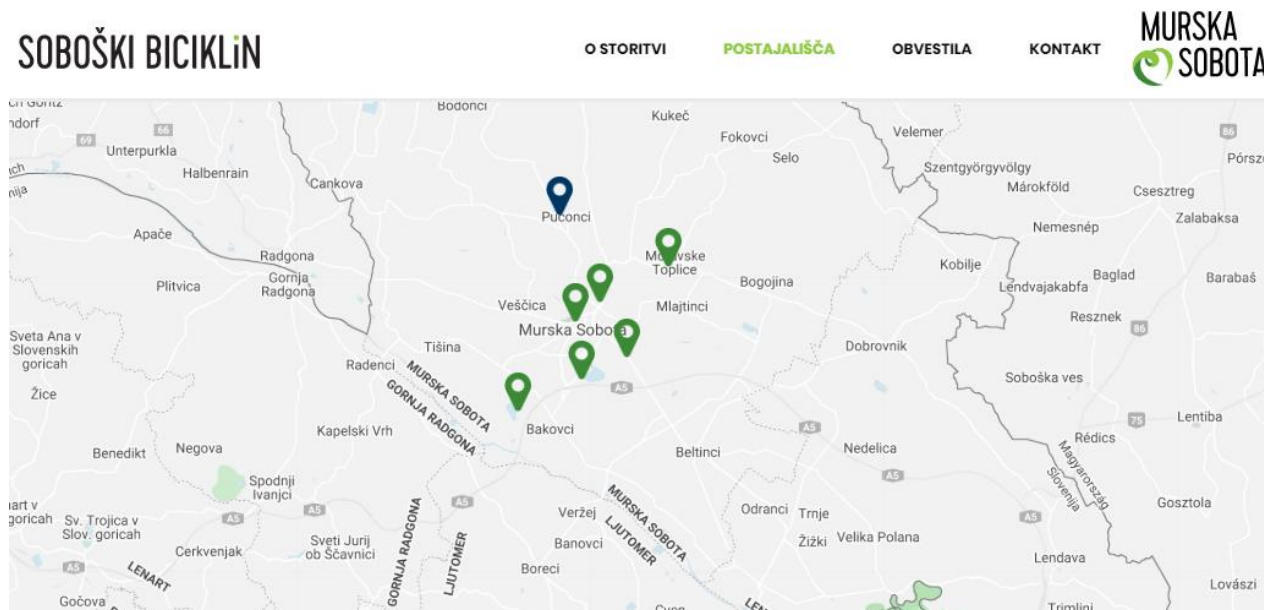

Nadgradnja se je izvedla v okviru projekta IronCurtainCycling, ki ga Zavod za kulturo, turizem in šport izvaja v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija – Madžarska v obdobju 2014-2020 in je delno financiran s strani Evropske unije, iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.²⁴

Seznam postajališč Soboškega biciklina:

- Trg zmage 6, 9000 Murska Sobota
- BTC Murska Sobota, Nemčavci 1d, 9000 Murska Sobota
- EXPANO, Bakovska ulica 39, 9000 Murska Sobota
- Kroška Kamenšnica, Brodarska ulica 62, 9000 Murska Sobota
- Dvorec Rakičan, Lendavska ulica 28, 9000 Murska Sobota
- Občina Puconci, Puconci, 80, 9201 Puconci
- Terme 3000 Moravske Toplice, Kranjčeva ulica 12, 9226 Moravske Toplice

Slika 18: Postajališča Soboškega biciklina

Vir: <https://www.soboskibiciklin.si/sl/postajalisca>, dostop: 28.3.2020

²⁴ Visit Murska Sobota, spletni vir: <https://www.visitmurskasobota.si/uporabno/soboski-biciklin/>, dostop: 27.3.2020

2.4.2.7. Trajnostna mobilnost in turizem na kolesih

Trajnostna mobilnost in turizem na kolesih je projekt sodelovanja, pri katerem sodelujejo sledeči partnerji: LAS Goričko 2020, LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline, LAS Mežiške doline, LAS Po poteh od Turjaka do Kolpe ter LEADER Partnerstvo okrožja Kilkenny. Projekt se osredotoča na področje trajnostne mobilnosti v povezavi z pripravo in implementacijo inovativnih turističnih paketov. Pri tem je v ospredju prenos dobre prakse izposoje mestnih koles iz Irske v Slovenijo. Irski partnerji z mesta Kilkenny bodo v svojem lokalnem okolju vzpostavili kolesarsko shemo kot pilotni projekt za preostalo Irsko in druga podobna okolja, slovenski partnerji pa bodo poskrbeli za uvedbo oziroma nadgradnjo sistema izposoje koles na območju slovenskih LASov. Preko strokovne ekskurzije v mesto Kilkenny na Irskem bodo slovenski LAS-i videli primere dobrih praks ter pridobili uporabno znanje s področja priprave inovativnih turističnih paketov. Le-to bo implementirano v nadaljevanju operacije, ko bo vsak LAS pripravil vsaj en inovativen turistični paket v navezavi na trajnostno mobilnost. Preko operacije bo poskrbljeno tudi za promocijo operacije same, predvsem preko skupne brošure, v kateri bo poleg opisa operacij tudi opis sistemov izposoje koles vseh sodelujočih, opis oblikovanih turističnih paketov in opis posameznih lokalnih akcijskih skupin. Tema operacije bo podprta tudi s strokovnimi delovnimi srečanji, na katere bodo povabljeni strokovnjaki s področja trajnostne mobilnosti in turizma.

Ključni cilj projekta Trajnostna mobilnost in turizem na kolesih je ozaveščanje in spodbujanje lokalnega prebivalstva k uporabi koles in drugih sredstev trajnostne mobilnosti bo prispevalo k zmanjšanju izpusta emisij v ozračje. Vsekakor pa tudi prenos uporabnih rešitev temelječih na dobri praksi iz Irske, ki bodo pripomogle k vzpostavitvi oziroma nadgradnji že obstoječih sistemov izposoje koles, k implementaciji novih turističnih paketov vezanih na trajnostno mobilnost.

Pričakovani rezultati operacije²⁵:

Vzpostavitev novih sistemov izposoje koles ter posodobitev in nadgradnja že vzpostavljenih sistemov izposoje koles.

- Oblikovani inovativno turistični paketi v navezavi na trajnostno mobilnost.
- Vključenost ranljivih skupin.
- Izdelan promocijski material.
- Vzpostavitev kulture kolesarstva.

²⁵ Trajnostna mobilnost in turizem na kolesih, spletni vir: <http://www.las-goricko.si/operacije/operacije-sodelovanja/trajnostna-mobilnost-in-turizem-na-kolesih/>, dostop: 28.3.2020

- Izmenjava izkušenj, pridobivanje novih znanj ter prenos dobre prakse med partnerskimi LAS-i, ter implementacija pridobljenega znanja.

2.4.2.8. Turistični vlaki

Turistični vlaki so oblika spodbujanja skupinskih prevozov, namesto, da bi posamezniki koristili za ogleda vsak svoj avtomobil in tako bistveno bolj onesnaževali zrak in okolico z CO₂ izpusti. Vsako nedeljo v poletni sezoni zapelje s Trga kulture v Murski Soboti turistični vlak in pelje do gradu Rakičan. Odhod vlaka iz gradu Rakičan je ob 18. uri. Vožnja s turističnim vlakom pa je brezplačna.

Slika 19: Turistični vlak v občini Murska Sobota

Vir:

https://www.pomurec.com/vsebina/30964/FOTO_Doživite_pustolovscino_med_Mursko_Soboto_in_Dvorcem_Rakičan_s_turističnim_vlakcem, dostop 10.12.2019

2.4.2.9. S kolesi na vlak (kombiniranje različnih oblik prevozov)

Uporaba koles v kombinaciji z uporabo železniškega potniškega prometa je možna tako pri domačih kot mednarodnih storitvah slovenskih Železnic in se vedno bolj uporablja. V porastu je predvsem v poletnih mesecih, največ pa jo uporabljajo študenti, športniki, avanturisti in drugi posamezniki. Vlaki, ki omogočajo prevoz koles, so v voznem redu označeni z uokvirjenim kolesarskim simbolom. Pri kombiniranju koles in vlaka se uporabljajo nekatere določbe:

- potniki morajo potovati z istim vlakom kot s svojim kolesom,
- potniki lahko prevažajo samo eno kolo
- potniki si kolo naložijo sami, med prevozom pazite na kolo in kolesa natovorite na končnem cilju,
- potniki, ki potujejo v tujino, kupijo vozovnico za kolesarski prevoz v Sloveniji,
- potniki, ki potujejo v Slovenijo iz tujine, kupujejo vozovnico za kolesarski prevoz v tujino.

Mednarodni vlaki, s katerimi je mogoče prepeljati kolo so²⁶:

- EC 150/151 Ljubljana-Wien-Ljubljana,
- EC 158/159 Zagreb-Wien-Zagreb,
- EC 212/213 Zagreb-Ljubljana-Villach-(München-Frankfurt)-Villach-Ljubljana-Zagreb,
- EC 246/247 Ljubljana-Budapest-Ljubljana (od 20. 6. do 25. 8. 2019),
- MV 314/315 Dobova-Ljubljana-Villach-Ljubljana-Dobova (od 18. 4. do 7. 10. 2019),
- MV 480/481 Rijeka-Ljubljana-Rijeka (od 19. 4. do 8. 10. 2019),
- MV 482/483 Rijeka-Ljubljana-Rijeka (od 7. 6. do 7. 9. 2019),
- MV 1246/1247 Budapest-Ljubljana-Koper-Ljubljana-Budapest (od 20. 6. do 25. 8. 2019),
- MV 1272/1273 Divača-Pula-Divača (od 22. 6. do 1. 9. 2019),
- MV 1274/1275 Ljubljana-Pula-Ljubljana (ob sobotah, nedeljah in praznikih od 20. 4. do 16. 6., ter vsak dan od 2. 9. do 29. 9. 2019).

Za območje LAS Goričko 2020 pride v poštev le povezava MV 1246/1247 Budapest-Ljubljana-Koper-Ljubljana-Budapest (od 20. 6. do 25. 8. 2019), saj le-ta poteka po območju LAS Goričko 2020, vse ostale železniške povezave potekajo po območjih drugih LASov. Pri tem velja omeniti, da je potrebno upoštevati označeni časovni interval možnih prevozov koles, ki velja za to progo od 20.6. do 25.8.. V praksi to pomeni, da lahko vsi potniki, lahko v času med 20.6. in 25.8. na železniških postajah, ki se nahajajo na območju LAS Goričko 2020 vstopijo in/ali izstopijo s kolesom, upoštevajoč navodila Slovenskih železnic.

2.4.2.10. Sistem Parkiraj in vozi (Park&Ride)

Namen Park&Ride (ang. P & R) parkirišč je spodbuditi uporabo javnega potniškega prometa (JPP), optimizirati stroške prevoza ter posledično zmanjšati uporabo in s tem število osebnih avtomobilov v

²⁶ Slovenske železnice, spletni vir: <https://www.slo-zeleznice.si/sl/potniki/tujina/izleti-in-prireditve-v-tujini/s-kolesom-na-vlak-v-tujini>, dostop: 30.3.2020

mestnih središčih. Parkiraj in pelji se sistem je eden pogostih elementov učinkovitejše trajnostne mobilnosti saj spodbuja kakovostnejši in fleksibilnejši potniški promet. Parkirišče na obrobju mesta postane vezna točka, kjer uporabniki osebnih avtomobilov le-tega parkirajo in se na pot v središče mesta odpravijo z mestno avtobusno linijo ali s kolesi iz servisa izposoje koles, pogosto omogočenim v (bližini) P+R parkirnih mest.²⁷

- Uvedba Parkiraj in se odpelji (Park&Ride) sistema v Mestni občini Murska Sobota²⁸

Murska Sobota želi postopoma do leta 2020 postati zeleno mesto, kar pa od nje zahteva, da sprejme ukrepe na več področjih. Eno od teh je promet. Prioriteta mesta je zagotavljanje čim 'lažjega' ogljičnega odtisa posameznega mesta. Mesto torej mora sprejeti ukrepe, ki vodijo do sledečih ciljev:

- izobraževanje in osveščanje prebivalstva in lokalnega gospodarstva,
- vzpostavitev meritve onesnaženosti zraka,
- sprejem aktivnosti, ki vodijo k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov.

Uvedba Sistem Parkiraj in se odpelji predstavlja tako enega izmed ukrepov prometne politike Mestne občine Murska Sobota, ki bo prispeval k zmanjševanju gneče v mestu oziroma na širšem območju mesta, kjer dan za dnem nastajajo prometni zamaški ob prometnih konicah. Glavni namen ukrepa je zmanjšati število prevoznih sredstev v mestu in s tem zmanjšati izpuste toplogrednih plinov in prašnih delcev PM10. Problem mesta predstavljajo prometne konice, ki so ob delovnih dneh zjutraj med 6.30 in 7.30, ko se ljudje vozijo v mesto Murska Sobota na delo, ter popoldne med 14.00 in 16.00, ko se isti ljudje vračajo z dela. Zaradi gostega prometa osebnih vozil prihaja do zastojev posledično pa obstane tudi javni potniški promet. Zelo obremenjena je vpadnica s strani Beltincev oz. Panonske ulice v mesto Murska Sobota. Logistično rešitev predstavlja sistem P&R Rakičan, ki ima več pozitivnih učinkov za uporabnike kakor tudi za mestno občino in sicer:

- zmanjša se promet od Rakičana do Murske Sobote in obratno in s tem sprosti dostop reševalnih vozil do bolnišnice,
- v Rakičanu se omogočijo prosta parkirna mesta za paciente bolnišnice, obiskovalce Doma starejših v Rakičanu, za obe šoli in ne na zadnje za domačine,
- uporabnikom sistema Parkiraj in se odpelji se hkrati omogoči varno parkiranje, PARK & RIDE (Parkiraj in se odpelji),

²⁷ <http://lendavainfo.com/foto-ob-bolnisnici-nastaja-krožno-krizisce-ter-park-ride-sistem/>, d ostop: 29.3.2020

²⁸ <https://www.murska-sobota.si/sites/default/files/upload/dokumenti/Urejanje%20mirujo%C4%8Dega%20prometa%20-%20Mestna%20ob%C4%8Dina%20Murska%20Sobota%20%28zlo%C5%BEenka%29.pdf>, dostop: 30.3.2020

- uporabnikom sistema Parkiraj in se odpelji se zagotovi brezplačen prevoz z javnim potniškim prometom v Mursko Soboto ali nadaljevanje poti v mesto s kolesom,
- pridobi se 237 parkirnih mest za osebna vozila in 15 parkirnih mest, namenjenih invalidom,
- postavitev kolesarnice s stojali za kolesa, kjer bo možna izposoja koles,
- parkirišče je v neposredni bližini postajališča za javni potniški promet.

Križišče pred Splošno bolnišnico Murska Sobota je predstavljalo že več let težavno cestno grlo, kjer je prihajalo do velikih prometnih zamaškov in posledično tudi številnih prometnih nesreč. Vrednost celotne investicije Urejanje mirujočega prometa Park & Ride sistema na parkirišču pri bolnišnici Rakičan je znašala po investicijskem programu 495.875,92 EUR. Operacijo je delno financirala Evropska unija iz Kohezijskega sklada, v višini do 340.229,65 EUR, kar predstavlja 85 % upravičenih stroškov. Investicija je bila zaključena v letu 2019.

2.4.3. Primeri dobrih praks trajnostne mobilnosti za starostnike

2.4.3.1. Primer dobre prakse 1: Projekt SOPOTNIK²⁹

Zavod Sopotniki, je zavod za medgeneracijsko sodelovanje in je nastal z namenom pomagati starostnikom pri vključevanju v aktivno družbeno življenje. Ključni namen je bil z medgeneracijskim sodelovanjem preprečiti ali prekiniti izoliranost in osamljenost starejših prebivalcev iz predvsem manjših, odročnejših krajev, ki zaradi oddaljenosti, odsotnosti avta ali slabih prometnih povezav skoraj ne zapuščajo doma.

Prostovoljni vozniki z brezplačnimi prevozi starostnikom omogočajo, da se udeležujejo kulturnih dogodkov, obiskujejo svoje prijatelje, gredo k zdravniku, v trgovino itd. Tako lahko opravijo nujna opravila, hkrati pa sklepajo nova poznanstva in prijateljstva ter ohranjajo družabne stike s širšo okolico, ki jim je sicer brez avta predalet in s tem nedosegljiva. Z Sopotniki se lahko starostniki zapeljejo po opravkih, na obisk, kulturno prireditev ali zgolj na izlet.

²⁹ Vir: <https://www.sopotniki.org/>, dostop 10.12.2019

Sopotniki so torej prostovoljni vozniki, različnih let in poklicev. Svoje študijske in delovne obveznosti ter prosti čas so razporedili na način, da lahko z izmeničnimi dežurstvi zagotavljajo redno izvajanje storitve, od jutra pa vse dokler zadnji potnik ne pride na cilj. Delujejo z namenom da:

- starostnikom nudijo brezplačne prevoze do želene lokacije in nazaj v namenskem osebnem vozilu
- starostnike spodbujajo k aktivnosti – zakaj bi čakali na pomoč drugih, če se po opravih lahko odpravijo sami
- sodelujejo – poleg prevoza starostnikom nudimo tudi druženje ob vožnji in pomoč pri opravih (pomoč pri prenašanju težjih stvari, spremstvo)
- povezujejo – ljudem, ki živijo izven mestnih središč in večjih krajev, omogočamo obisk kulturnih prireditev, razstav, prijateljev v mestu, tako da zaradi lokacije bivanja niso izključeni iz kulturnega dogajanja in družabnega življenja
- spreminjajo stanje, kjer pomoč starejšim zagotavljajo samo družinski člani – krepimo medsebojno povezovanje, zaupanje in sodelovanje.

Princip delovanja in koriščenja njihovih storitev je poenostavljen, glede na to, da so ciljna skupina predvsem starejši ljudje. Uporabnik, ki želi koristiti brezplačni prevoz enostavno pokliče na znano kontaktno številko Sopotnikov v svoji občini ter koordinatorju sporoči kdaj in kam želi potovati, kje in kdaj naj ga šofer pobere, če je potrebno da ga počaka ter kdaj je predviden povratek domov.

Slika 20: Sopotniki - brezplačni prevoz za starejše

Vir: <https://www.sopotniki.org/>, dostop 11.12.2019

Sopotniki s svojim prostovoljnim delovanjem pokrivajo manjše in večje kraje na območju sledečih občin:

- Hrpelje - Kozina,
- Divača,
- Sežana,
- Sevnica,
- Brežice,
- Krško,
- Kočevje,
- Postojna,
- Pivka,
- Ajdovščina,
- Ankaran,
- Litija,
- Šmartno pri Litiji,
- Slovenj Gradec in
- Cerknica.

Doslej se je delovanje Zavoda Sopotnik izkazalo kot dobra praksa delovanja. Njihova mreža prostovoljcev pa se iz leta v leto povečuje in širi v več občin Slovenije. Takšen način zagotavljanja prevozov starostnikom ima veliko prednosti za območja v katerih Sopotniki in podobne organizacije delujejo, ter skoraj nobene slabosti. Potencial širitve je zato velik, kar potrjuje tudi trend rasti in širitve delovanja.

2.4.3.2. Primer dobre prakse 2: Projekt PROSTOFER³⁰

PROSTOFER je projekt zavoda Zlata mreža. Beseda PROSTOFER je v bistvu skovanka iz besed prostovoljni šofer. Gre za trajnostni vseslovenski prostovoljski projekt za mobilnost starejših, ki povezuje starejše osebe, ki potrebujejo prevoz in ne zmorejo uporabljati javnih in plačljivih prevozov, s starejšimi aktivnimi vozniki, ki pa po drugi strani radi priskočijo na pomoč. Številni starejši imajo namreč velike težave s prevozi, sploh če so doma zunaj mestnih središč, kjer ni razvite avtobusne mreže. Tisti bolj oddaljeni se velikokrat ne morejo odpraviti po opravkih, kadar si želijo, temveč se prilagajajo možnostim oziroma času, ko jim

³⁰ Vir: <http://www.prostofer.si/>, dostop 10.12.2019

lahko pomagajo družinski člani ali prijatelji. Nekateri uporabljajo taksi, vendar pa to pomeni dodatne stroške, kar je za številne prevelik finančni zalogaj.

PROSTOFER je namenjen vsem tistim starejšim, ki ne vozijo sami, nimajo sorodnikov in imajo nižje mesečne dohodke, pa tudi slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi. Prostofer jim omogoča lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe, brezplačne prevoze do javnih ustanov, trgovinskih centrov ipd.

Uporabnik, ki potrebuje prevoz, pokliče na brezplačno številko 080 10 10. V komunikacijskem centru nato zabeležijo njegove podatke in lokacijo prevoza. Po najavi prevoza klicni center obvesti prostovoljnega voznika o prevozu in to sporoči uporabniku, za katerega se opravi prevoz. Vozilo je zagotovljeno s strani občine, prav tako je poskrbljeno za zavarovanje tako voznika kot tudi sopotnikov.

Slika 21: PROSTOFER prevozi za starejše

Vir: <http://www.prostofer.si/>, dostop 10.12.2019

Brezplačni Prostoferski prevozi starejšim omogočajo:

- večjo mobilnost,
- večjo socialno vključenost,
- medsebojno povezovanje,
- medsebojno pomoč,
- boljšo kvaliteto življenja v tretjem življenjskem obdobju,
- čim dlje lahko ostanejo doma (čim kasnejši odhod v dom za ostarele).

Prostoferji delujejo na območju sledečih občin:

- Slovenske Konjice
- Radlje ob Dravi
- Novo mesto
- Metlika
- Zreče
- Kranjska Gora
- Kostanjevica na Krki
- Dobropolje
- Oplotnica
- Izola
- Trebnje
- Komen
- Radovljica
- Šmarje pri Jelšah
- Ravne na Koroškem
- Vrhnika
- Logatec
- Ruše
- Sodražica
- Lovrenc na Pohorju
- Bohinj
- Šentjur
- Žalec in
- Moravče.

Potekajo pa tudi dogovarjanja, na podlagi katerih bo storitev PROSTOFER kmalu na voljo tudi v občinah: Ivančna Gorica, Škofja Loka, Žiri, Kanal ob Soči, Markovci, Jesenice, Loška Dolina, Žirovnica, Naklo, Tržič, Ribnica, Braslovče in Koper.

2.4.3.3. Primer dobre prakse 3: Brezplačni prevozi starostnikov v Občini Šmarje pri Jelšah

(telefonski razgovor z gospo Sergejo Javornik iz Občine Šmarje pri Jelšah, koordinatrico izvajanja brezplačnih prevozov za starejše, tel. pogovor dne 24.2.2020)

Občina Šmarje pri Jelšah velja za primer dobre prakse uspešnega izvajanja brezplačnih prevozov za starejše. V sodelovanju in po načelih Prostoferja so začeli z 16. septembrom 2019 na območju Občine Šmarje pri Jelšah izvajati brezplačne prevoze. Gre za projekt zavoda **Zlata mreža**, ki je trajnostni vseslovenski prostovoljski projekt za mobilnost starejših. Povezuje starejše osebe, ki potrebujejo prevoz in ne zmorejo uporabljati javnih in plačljivih prevozov, s starejšimi aktivnimi vozniki, ki radi priskočijo na pomoč.

Po tehtnem razmisleku so se odločili za poslovni najem električnega vozila Renault Zoe pri Petrolu. Strošek najema znaša 400 EUR/mesec in vključuje najem avtomobila, stroške vseh zavarovanj, menjavo pnevmatik, servisiranje vozila. Strošek občine je torej 400 EUR/mesec za najem vozila + strošek polnjenja električnega avtomobila. Električni avtomobil polnijo na občinski polnilnici, kjer svoje električne avtomobile polnijo tudi drugi občani, zato ga je težko definirati.

Poleg tega predstavlja strošek občine še sofinanciranje delovanja klicnega centra Zavoda Zlata mreža, ki sprejema prijavo potreb po brezplačnih prevozi, koordinira delo prostovoljcev ter izvajanje brezplačnih prevozov. Sofinanciranje delovanja klicnega centra znaša 200 EUR/mesec. Zavod Zlata mreža s tem zagotavlja občini Šmarje koordinacijo in izvajanje storitve brezplačnih prevozov za starejše, dostop do aplikacije v kateri s strani občine določen koordinator lahko spremlja podatke o izvedenih prevozi, o številu opravljenih kilometrov, ipd. ter določene podatke vpisuje tudi sam.

Do koriščenja brezplačnih prevozov so upravičeni starejši prebivalci, upokoјenci Občine Šmarje pri Jelšah, ki nimajo lastnih prevoznih sredstev ali svojcev, ki bi jih lahko peljali po opravkih. Pa tudi tistim ki imajo nižje mesečne dohodke, pa tudi slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi. Pogoј je da uporabniki živijo na območju Občine Šmarje pri Jelšah. Ni pa problem če prosijo za prevoz izven meja Občine Šmarje pri Jelšah, saj so imeli že kar nekaj prevozov v Ljubljano, Golnik in druge kraje. Pri razdaljah Občina Šmarje pri Jelšah ne komplicira, skušajo pa skupaj s prostovoljci – šoferji skrbeti da se brezplačnih prevozov ne zlorablja. To pomeni, da jih ne bi koristili tisti, ki imajo doma avtomobil ali svojce ki jih lahko zapeljejo po opravkih ali pa da bi prevoz želele osebe ki niso upokoјenci.

Prostovoljci ki brezplačne prevoze z najetim Renault Zoe-jem opravljajo v svojem prostem času, pa so večinoma mlajši upokojenci. Pogoj je da imajo veljavno vozniško dovoljenje B-kategorije, niso bili kaznovani, so družabni, prijazni, komunikativni, pripravljeni pomagati in žrtvovati svoj prosti čas za pomoč in druženje s starejšimi občani. Prostovoljci, ki izvajajo prevoze, skladno z navodili in koordinacijo klicnega centra Zavoda Zlata mreža, izpolnjujejo tudi tabelo z začetnim in končnim stanjem kilometrov, številom opravljenih prevozov, in drugimi podatki, namenjenimi statistiki in spremljanju uporabe/izvajanja brezplačnih prevozov.

Zavod Zlata mreža kot koordinator klicnega centra za izvajanje brezplačnih prevozov pripravi za vse šoferje prostovoljce tudi Izjavo, da se strinjajo z uporabo njihovih osebnih podatkov, itd. ravno tako podpišejo izjavo (pred prvo uporabo) tudi vsi uporabniki brezplačnih prevozov; izjavo da razumejo pogoje uporabe in da se z njimi strinjajo, da se strinjajo z uporabo njihovih osebnih podatkov, itd. Trenutno je prostovoljcev 8, različnih uporabnikov brezplačnih prevozov pa 30.

Prevoze prostovoljci izvajajo vsak delovni dan med 7. in 15. uro, med vikendi in prazniki pa ne. Povprečno imajo na dan prevozov za cca. 50 km, vmes pa tudi več, saj vozijo upokoјence v Ljubljano, na Golnik ali v druge večje kraje.

2.4.3.4. Primer dobre prakse 4: Brezplačni prevozi starostnikov v Občini Polzela

Občina Polzela od 1. oktobra 2019 izvaja storitev brezplačnih prevozov za starejše. Tako bodo imeli tisti, ki nimajo lastnega prevoza, na voljo brezplačni prevoz, npr. za obisk zdravnika, trgovine, javnih ustanov ... S tem želi občina zagotoviti večjo mobilnost in socialno vključenost starejših ter medsebojno povezovanje in boljšo kakovost življenja v tretjem življenjskem obdobju.

Brezplačni prevozi so namenjeni starejšim od 65 let, gibalno oviranim občankam in občanom Občine Polzela, ki nimajo drugih možnosti transporta.

Vsak posameznik lahko brezplačni prevoz koristi 2-krat na teden.

Prevozi se bodo izvajali na območju Spodnje Savinjske doline, in sicer:

- ob ponedeljkih, torkih in četrtek med 7. in 15. uro,
- ob sredah med 7. in 17. uro,
- ob petkih med 7. in 13. uro.

Ob vikendih in praznikih se prevozi ne izvajajo.

Vse prevoze je treba rezervirati 2 dni vnaprej, saj je treba uskladiti potrebe in želje občanov. Prevoze občani rezervirajo na telefonski številki 03/703 32 00, od ponedeljka do četrтка med 7. in 15. uro, ob petkih pa med 7. in 13. uro, pred tem pa se morajo vsi bodoči uporabniki registrirati v sprejemni pisarni Občine Polzela.

2.4.4. Prednosti in koristi implementacije modela Trajnostna mobilnost na podeželju

K vzpostavljanju pogojev za oblikovanje Pametnih vasi ter izvedbi modela trajnostna mobilnost na podeželju, po vzgledu Pilota 1, ki bo implementiran na območju Občine Šalovci, bi morala pristopiti vsaka podeželska občina. Seveda pa je potrebno pri tem splošno oblikovan pilotni model prilagoditi potrebam in izzivom ki izhajajo iz lokalnega okolja posamezne občine.

Po vzgledu izvedenega Pilota 1 na območju občine Šalovci, bodo lahko druge zainteresirane podeželske občine v svojem lokalnem okolju implementirale podobne rešitve, ki bodo temeljile na konceptu Modela Trajnostna mobilnost na podeželju, vendar bodo hkrati reševale lokalno mobilnostno problematiko in bodo prilagojene potrebam lokalnih ljudi. Slabe prometne povezave ne vplivajo negativno le na nadaljnji gospodarski razvoj, ampak tudi na družabno življenje ljudi, povečujejo socialno izključenost posameznikov (predvsem starejših ljudi) ter povečujejo odseljevanje prebivalcev (predvsem mladih) iz podeželja v mesta. Lega določenih občin na hribovitem, redko poseljenem ozemlju, daleč od glavnih prometnih povezav, je povzročila neskladnost v razvoju, ki se je iz leta v leto le še povečeval. Implementacija modela Trajnostna mobilnost na podeželju je zato odlična priložnost za izvedbo ukrepov, ki bodo ustvarili nove možnosti na podeželju, povečali privlačnost podeželja, izboljšali prometno povezanost lokalnega območja ter okrepili medgeneracijsko sodelovanje in socialno vključenost. Zagotavljanje brezplačnih prevozov starostnikom je hkrati tudi okolju prijazen projekt, saj bodo prostovoljci vozili električne avtomobile. Poleg tega bodo občine, v času ko bo vozilo prosto, le-to uporabljale tudi za druge namene, ter s tem promovirale in spodbujale trajnostno mobilnost in vplivale na zmanjšanje CO2 izpustov.

Starejšim, invalidom in drugim predstavnikom ranljivih skupin bomo z implementacijo modela Trajnostna mobilnost na podeželju povečali dostopnost do zdravstvenih, poštних, bančnih in drugih storitev, hkrati pa zainteresiranim posameznikom ponudili priložnost aktivnega sodelovanja ter družbeno koristnega udejstvovanja. Vsak takšen projekt pomeni motivacijo in hkrati priložnost za razvoj novih podjetniških idej,

ki bodo pomenile izboljšanje obstoječega stanja ter prispevale k generiranju novih razvojnih priložnosti. Tako bomo razvili mobilnostni sistem, ki ne bo več omejeval ali oteževal gibanja, ampak ponudil novo obliko trajnostnih prevozov na podeželju. Model je zastavljen tako, da bo ljudem pomagal k aktivnemu vključevanju v družbo, krepil medgeneracijsko sodelovanje, spodbujal prostovoljstvo, itd.

Z implementacijo modela Trajnostna mobilnost na podeželju želimo:

- zadovoljiti potrebe prebivalcev (predvsem predstavnikom ranljivih skupin) po trajnostni mobilnosti ter hkrati zmanjšati promet in prispevati k izboljšanju kakovosti življenja in bivanja na obravnavanem območju;
- prispevati k zmanjšanju škodljivih emisij, ki jih povzroča motorni promet ter prispevati k zmanjšanju onesnaženosti okolja;
- izboljšati sodelovanje in povezovanje ljudi na obravnavanem območju;
- zmanjšati stroške prevozov;
- spremeniti potovalne navade prebivalcev;
- prispevati k boljšemu osebnemu počutju in kakovosti življenja prebivalcev obravnavanega območja.

2.5. Implementacija Modela 1 v praksi

Koncept modela Trajnostna mobilnost na podeželju temelji na novem pristopu k načrtovanju prometa na podeželju. Izzive in probleme občin, ki so povezani s prometom, si prizadeva rešiti z ukrepi trajnostne mobilnosti, kot je to na primer nakup električnega avtomobila ter zagotavljanje brezplačnih prevozov starostnikom s pomočjo prostovoljcev. To bo prispevalo tudi k krepitvi medgeneracijskega sodelovanja ter večjemu vključevanju starostnikov v družbo.

Implementacija modela bo potekala po naslednjih korakih:

- a) kupljen bo električni avtomobil
- b) Izdelan bo akcijski načrt prevozov,
- c) izvedeno bo usposabljanje za potencialne uporabnike, prostovoljce, predstavnike občin ter druge zainteresirane posameznike, ki bodo posredno ali neposredno vključeni v proces testiranja in izvajanja modela Trajnostne mobilnosti na podeželju,
- d) potencialne uporabnike in prostovoljce bomo animirali in spodbujali k aktivnemu vključevanju,

- e) pripravljen bo material namenjen ozaveščanju prebivalstva o pomenu trajnostne mobilnosti ter informiranju prebivalstva o novi storitvi na podeželju,
- f) izvedena bosta 2 dogodka namenjena informiranju in ozaveščanju o novi mobilnostni storitvi na podeželju (za občine in potencialne uporabnike),
- g) monitoring in evalvacija pilota.

2.5.1. Priprava akcijskega načrta

V okviru projekta Pametne vasi, Model Trajnostna mobilnost na podeželju mora biti za Pilot 1 napisan Akcijski načrt za izvajanje brezplačnih prevozov na trajnostni način.

Predlagamo da se Akcijski načrt pripravi po naslednjih korakih:

1. Korak: Analiza stanja in identifikacija problema
2. Opredelitev lokalnih deležnikov
3. Določitev ciljev akcijskega načrta ter ukrepov za njihovo uresničevanje
4. Analiza tveganja
5. Monitoring in evalvacija.

Seveda pa je vsebina Akcijskega načrta odvisna od potreb, izzivov in problemov ki izhajajo iz določenega okolja in jo lahko posamezni pripravljalci prilagodijo po svoje.

Identifikacija problema ter analiza stanja na obravnavanem območju je zelo pomemben korak v procesu priprave Akcijskega načrta. Pri tem je zelo pomembno, da prepoznamo ključne izzive, probleme in potenciale določenega okolja, da lahko določimo prave cilje in predlog čim boljših ukrepov za izboljšanje stanja.

Nič manj pomembna ni analiza tveganja, v kateri opredelimo možna tveganja. Tako se lahko pripravo in izognemo morebitnim tveganjem, ki bi ogrozila uspešno doseganje zastavljenih ciljev.

Cilji akcijskega načrta morajo biti jasni ter realno dosegljivi, prav tako ukrepi za njihovo uresničevanje. Za vsak zastavljen cilj je potrebno podati tudi jasen predlog ukrepa, določiti nosilca, izvajalca ter rok izvedbe.

Da ne pride do zmešnjave in nereda pri izvajanju prevozov je potrebno že na začetku določiti red in disciplino kar se izvajanja prevozov tiče, ter pripraviti načrt izvajanja brezplačnih prevozov.

Kot prvo je potrebno določiti uporabnike, ki bodo lahko koristili brezplačne prevoze z električnim avtomobilom. Brezplačni prevozi na podeželju so namenjeni uporabnikom, ki ne vozijo sami, nimajo sorodnikov in imajo omejene možnosti uporabe javnega potniškega prometa (avtobus, železnica). Pri tem imamo v mislih predvsem oddaljenost od avtobusnih ali železniških postajališč ali težavo zaradi nizkih mesečnih dohodkov. Brezplačni prevozi jim bodo omogočili dostop do zdravniške oskrbe, brezplačni prevoz do javnih ustanov, trgovin ter drugih pomembnih institucij.

Uporabniki, ki bodo prevoz potrebovali bodo to sporočili na določeno kontaktno številko, kjer bo oseba zadolžena za organizacijo prevozov poskrbela za pravočasno izvedbo prevoza osebe. Uporabnik torej pokliče na brezplačno številko, kontaktna oseba ki se oglasi pa o željenem prevozu obvesti prostovoljnega šoferja oziroma šoferko ter nato prevoz potrdi uporabniku, ki je klical.

Brezplačne prevoze bodo izvajali prostovoljci in sicer: študenti, brezposelne osebe, mlajši upokojenci, člani društev ali drugi posamezniki, ki želijo s prostovoljnim in družbeno koristnim delom pomagati starostnikom. Pogoji da nekdo postane prostovoljni šofer je, da ima veljavno vozniško dovoljenje B-kategorije, je komunikativen, priazen in pripravljen pomagati starejšim. Pri tem mislimo ne le na nesebično žrtvovanje prostega časa in prevažanje starejših p opravkih, ampak tudi na pomoč pri vstopu in izstopu iz avtomobila, pri vzpenjanju po stopnicah, pri nošenju vrečk, ipd.

Zaželeno je, da prostovoljci, ki bodo opravljali prevoze na terenu, sodelujejo z občinami, centri za socialno delo, patronažno službo in drugimi institucijami, kar bo prispevalo k vzpostavitvi učinkovite mreže brezplačnih trajnostnih prevozov ter krepitvi medgeneracijskega sodelovanja in vključevanja starostnikov v družbo.

Prevozi se bodo opravljali z električnim avtomobilom, zagotovljenim s strani občine nosilke projekta. Tako uporabniki, kot prostovoljci, ki bodo brezplačne prevoze izvajali, so dolžni skrbeti za red in čistočo vozila ter kulturne in spoštljive medsebojne odnose, v izogib težavam, zameram in jeznim pogledom, ki bi zrušili trud vseh vpletenih, ki si prizadevajo za krepitev medgeneracijskega sodelovanja in večjo vključenost starejših v družbo.

Prevozi se bodo opravljali na podeželskem območju obravnavanih občin, točnih linij pa ni možno določiti, ker so lokacije vstopa in izstopa uporabnikov ter dolžine poti, odvisne od potreb uporabnikov.

2.5.2. Predlog ciljev Akcijskega načrta in ukrepov za njihovo uresničevanje

Cilj 1:	Izvajanje ukrepov za razvoj trajnostne mobilnosti
----------------	--

Ukrep 1: Nakup električnega avtomobila

Nosilec:

Izvajalec:

Rok izvedbe:

Ukrep 2: Izdelava načrta brezplačnih prevozov

Nosilec: Občina Šalovci

Izvajalec:

Rok izvedbe: Junij 2020

Ukrep 3: Testiranje Pilota 1

Nosilec: Občina Šalovci

Izvajalec:

Rok izvedbe: Marec 2020

Cilj 2:	Povečanje uporabe trajnostnih prevoznih sredstev (e-avtomobili, e-kolesa, itd) in zmanjšanje CO2 emisij
----------------	--

Ukrep 1: Izvajanje brezplačnih prevozov za starostnike z uporabo električnega avtomobila

Nosilec:

Izvajalec:

Rok izvedbe:

Ukrep 2: Izobraževanje zaposlenih na občinah, prostovoljcev in uporabnikov storitev brezplačnih prevozov ter drugih zainteresiranih, o pomenu trajnostne mobilnosti

Nosilec:

Izvajalec:

Rok izvedbe:

Ukrep 3: Informiranje starejših o možnostih in pogojih uporabe brezplačnih prevozov

Nosilec:

Izvajalec:

Rok izvedbe:

Cilj 3: Dostopnost javnega potniškega prometa (avtobusni, železniški)
--

Ukrep 1: Brezplačni prevoz starostnikov do najbližje avtobusne ali železniške postaje

Nosilec:

Izvajalec:

Rok izvedbe:

Cilj 4: Dostopnost javnih storitev (zdravstvene storitve, storitve občinske uprave, storitve pošte, banke, itd)

Ukrep 1: Brezplačni prevoz starostnikov do javnih storitev skladno s potrebami

Nosilec:

Izvajalec:

Rok izvedbe:

Cilj 5: Skrb za stalen pretok informacij in vsebin s področja skrbi za starejše
--

Ukrep 1: Objava informacij o aktivnostih Občine Šalovci povezanimi z življenjem starejših

Nosilec:

Izvajalec:

Rok izvedbe:

2.5.3. Finančni načrt izvedbe ukrepov

Finančno načrtovanje mora biti usklajeno tako z načrtom predvidenih aktivnosti oziroma ukrepov, s terminskim načrtom izvedbe le-teh ter s proračunom občine nosilke izvedbe projekta oziroma proračunom drugega pravnega subjekta, ki bo nosilec izvedbe projektnih aktivnosti.

Tabela 22: Finančni načrt izvedbe aktivnosti oziroma ukrepov (predlog)

Ukrepi	Enota	Količina	Vrednost na enoto	Skupaj EUR z DDV	Predvidena sredstva sofinanciranja
Nakup električnega avtomobila	kom				0,00
Izdelava načrta brezplačnih prevozov	kom				0,00
Izvajanje brezplačnih prevozov za starostnike z uporabo električnega avtomobila (stroški vzdrževanja e-avtomobila)	km				0,00
Izobraževanje zaposlenih na občinah, prostovoljcev in uporabnikov storitev brezplačnih prevozov ter drugih zainteresiranih, o pomenu trajnostne mobilnosti	kom				0,00
Objava informacij o izvajanju brezplačnih prevozov za starostnike z e-avtomobilom v javnih medijih	Št. objav				0,00
Drugi stroški					
Skupaj					

Vir: lastni

3.5.4. Terminski načrt izvedbe ukrepov

Za vse predlagane ukrepe je potrebno predvideva terminski okvir izvedbe ter finančni načrt izvedbe, v okviru proračunskih zmožnosti občine nosilke izvedbe projekta. Pri načrtovanju časovnega okvirja izvedbe posameznih aktivnosti oziroma ukrepov je potrebno upoštevati logično sosledje dogodkov, v izogib zapletom oziroma zamikom pri izvedbi, ki bi lahko povzročili težave in posledično nedoseganje zastavljenih ciljev.

Tabela 23: Terminski načrt izvedbe aktivnosti oziroma ukrepov (predlog)

Ukrepi	Od _____ do _____
Nakup električnega avtomobila	
Izdelava načrta brezplačnih prevozov	
Izvajanje brezplačnih prevozov za starostnike z uporabo električnega avtomobila (stroški vzdrževanja e-avtomobila)	
Izobraževanje zaposlenih na občinah, prostovoljcev in uporabnikov storitev brezplačnih prevozov ter drugih zainteresiranih, o pomenu trajnostne mobilnosti	
Objava informacij o izvajanju brezplačnih prevozov za starostnike z e-avtomobilom v javnih medijih	
Drugi stroški	
Skupaj	

Vir: lastni

3.5.5. Monitoring in evalvacija

Monitoring in evalvacija rezultatov sta za doseganje zastavljenih ciljev zelo pomembna, saj bomo z nenehnim spremljanjem doseženih ciljev in rezultatov zagotovili kakovost izvedenih storitev ter pozitivno vplivali na zadovoljstvo uporabnikov.

3.5.6. Nakup električnega avtomobila za izvajanje brezplačnih prevozov

V sklopu projekta bo za namen testiranja in vzpostavitve pilotnega modela Trajnostne mobilnosti na podeželju, po pravilih javnega naročanja, kupljen električni avtomobil. S kupljenim električnim avtomobilom bodo prostovoljci izvajali brezplačne prevoze za starostnike ter gibalno ovirane osebe.

Vzporedno z nabavo električnega avtomobila bodo potekale tudi druge aktivnosti z namenom zagotovitve vzpostavitve učinkovitega sistema brezplačnih prevozov na podeželskih območjih.

Spremljanje izvajanja brezplačnih prevozov ter evalvacija števila opravljenih prevozov in dolžine poti se bo vršila na sledeči način:

- Beleženo bo število prostovoljcev, ki bodo opravljali brezplačne prevoze z električnim avtomobilom;
- Beleženo bo število poti, ki bodo opravljene v določenem obdobju, na primer: v mesecu maju 2020 je bilo opravljenih xx; pri tem se kot 1 pot šteje povratna vožnja od lokacije prevzema uporabnika do vrnitve;
- Beležene bodo dolžine opravljenih poti (število kilometrov).

Predlog tabele za spremljanje izvedenih prevozov:

Mesec _____ 2020	Model avtomobila _____
Število prevozov	
Število kilometrov	
Število različnih uporabnikov	
Število uporabnikov skupaj	
Število sodelujočih prostovoljcev	
Število oddelanih prostovoljskih ur	

Število uporabnikov (različnih in skupaj) ter število opravljenih kilometrov so ključni kazalniki ki bodo mesečno spremljani.

3. ZAKLJUČEK

V Občini Šalovci izvajajo različne aktivnosti namenjene starejšim občanom in občankam v občini, vendar se zavedajo, da je vse to kar zagotavljajo še zdaleč premalo za zagotavljanje, kakovostnega, zdravega in aktivnega staranja v občini.

Z sodelovanjem in izvedbo tega projekta bo Občina Šalovci pomembno prispevala k izboljšanju trajnostne mobilnosti v občini, k ustvarjanju boljših pogojev za življenje, k povečanju dostopnosti do storitev. Okrepilo se bo medgeneracijsko sodelovanje in družbena pripadnost posameznikov ter povečala socialna vključenost starejših in drugih predstavnikov ranljivih skupin.

4. VIRI

Analiza obstoječih možnosti za vzpostavitev koncepta Pametnih vasi, junij 2019

Avant2go, spletni vir: <https://avant2go.com/hr/cities/murska-sobota>, dostop 10.12.2019

Avtobusni promet Murska Sobota, vir: <https://www.apms.si/voznired>, dostop 19.12.2019

Celostna prometna strategija Mestne občine Murska Sobota, Maj 2017, spletni vir:

Center starejših Hodoš, spletni vir: <https://www.hrastovec.org/index.php/cs-hodos>, dostop: 17.1.2020

Dom Brigita, Puconci, spletni vir: <https://www.info-slovenija.si/sl/imenik/obrt-in-storitve/socialno-varstvo/oskrbni-dom-brigita-puconci>, dostop: 17.1.2020

Dom Kuzma, spletni vir: <http://www.dom-kuzma.si/kontakti>, dostop: 17.1.2020

Dom starejših Rakičan, spletni vir: <http://www.ds-rakican.com/>, dostop: 17.1.2020

Dom starejših Rakičan, Zloženka Dostava kosil na dom, spletni vir: <http://www.ds-rakican.com/wp-content/uploads/2014/05/jedilnik-dostava-kosil-zlozenka.pdf>, dostop: 17.3.2020

DOMANIA, spletni vir: <http://www.domania.si/o-zavodu>, dostop: 17.1.2020

EUROPOP2010 population projections for Slovenia by sex and age, 2010-2060, spletni vir:

https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/en/10_Dem_soc/10_Dem_soc_05_prebivalstvo_55_arhiv_20_europop_2004_2008/05U3002S.px/, dostop 16.12.2019

Eurostat, spletni vir: <https://ec.europa.eu/eurostat>, dostop 16.12.2019

[file:///C:/Users/Jožica/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Celostna%20prometna%20strategija%20Mestne%20obcine%20Murska%20Sobota%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Jožica/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Celostna%20prometna%20strategija%20Mestne%20obcine%20Murska%20Sobota%20(2).pdf), dostop: 10.12.2019

Inštitut RS za socialno varstvo, Analiza izvajanja pomoči na domu – Analiza stanja v letu 2018, spletni vir:

https://www.irssv.si/upload2/Analiza%20izvajanja%20PND%20za%20leto%202018_29.8.2019_pop.pdf, dostop: 17.1.2020

Inštitut RS za socialno varstvo, spletni vir: <https://www.irssv.si/index.php/pomoc-na-domu>, dostop: 16.1.2020

Mestna občina Murska Sobota, spletni vir: <http://www.murska-sobota.si/novice/po-soboti-odslej-tudi-z-izposojenim-kolesom-sobo%C5%A1ki-biciklin>, dostop 11.12.2019

Ministrstvo za infrastrukturo, Direkcija RS za infrastrukturo, Pregledna karta cestnega omrežja Slovenije,

https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/DRSI/Fotografije/Splosno/8c8cb096a7/DRSI-Pregledna_karta_cestnega_omrezja.jpg, dostop: 27.1.2020

Ministrstvo za infrastrukturo, Direkcija RS za infrastrukturo, spletni vir:

<https://podatki.gov.si/dataset/78f6fe18-7580-4787-8d05-9720c5b22bd2/resource/210fa4aa-42db-4a1c-920e-651367412986/download/2018dolzinecestpoobcinah.pdf>, dostop dne 4.12.2019

Mobilni GIS portal Občine Šalovci, spletni vir:

<https://gis.iobcina.si/gisapp/m/?a=salovci#a=salovci&zoom=0&lat=186437.13119&lon=596832.4094&layers=BFTTTTTTFFFFFFFFFFFFFFFTTTTTT>, dostop: 27.1.2020

Nacionalni inštitut za javno zdravje, spletni vir: <http://obcine.nijz.si/Vsebina.aspx?leto=2019&id=165>,
dostop: 10.1.2020

Pomurec.com, spletni vir:

<https://www.pomurec.com/vsebina/30964/FOTO> Dozivate pustolovscino med Mursko Soboto in Dvorcem Rakican s turisticnim vlakcem, dostop 10.12.2019

Ponudba storitev za oskrbo starejših na domu, 29.4.2016, Vijola Bertalanič,, spletni vir: [http://www.zdus-zveza.si/docs/NAZDRAVJE/Ponudba storitev za oskrbo starejsih v Pomurju.pdf](http://www.zdus-zveza.si/docs/NAZDRAVJE/Ponudba_storitev_za_oskrbo_starejsih_v_Pomurju.pdf), dostop: 20.1.2020

Ponudba storitev za oskrbo starejših v Pomurju, Bertalanič, 2016, spletni vir: http://www.zdus-zveza.si/docs/NAZDRAVJE/Ponudba_storitev_za_oskrbo_starejsih_v_Pomurju.pdf, dostop: 17.3.2020

Prevoz.org, spletni vir: <https://prevoz.org/kakodeluje/>, dostop 9.12.2019

Prostofer, spletni vir: <http://www.prostofer.si/>, dostop 10.12.2019

Sharing Economy e Trasporto di Persone: normiamo il carpooling, spletni vir:

http://ivancatalanodep.blogspot.com/2016/05/sharing-economy-e-trasporto-di-persone_16.html,
dostop: 9.12.2019

Slovenske železnice, spletni vir: https://www.slo-zeleznice.si/images/infrastruktura/Program_omrezja_2019/s_4/PO_2019_4_Priloga_3A_Tehnicni_podatki_o_progah.pdf, dostop: 5.12.2019

Slovenske železnice, spletni vir: https://www.slo-zeleznice.si/images/infrastruktura/Program_omrezja_2019/s_4/PO_2019_4_Priloga_3A_Tehnicni_podatki_o_progah.pdf, dostop: 5.12.2019

Slovenske železnice, spletni vir: <https://www.slo-zeleznice.si/sl/infrastruktura/javna-zelezniska-infrastruktura/zelezniske-proge>, dostop, 5.12.2019

Slovenske železnice, spletni vir: <https://www.slo-zeleznice.si/sl/infrastruktura/javna-zelezniska-infrastruktura/zelezniske-proge>, dostop, 5.12.2019

Sopotniki.org, spletni vir: <https://www.sopotniki.org/>, dostop 11.12.2019

Sprememba strategije lokalnega razvoja LAS Goričko 2020 za programsko obdobje 2014-2020, spletni vir:
<http://www.las-goricko.si/las-goricko-2020/slr-2014-2020-in-drugi-dokumenti/>, dostop: 12.06.2018

LAS Goričko 2020

LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA

Vodilni partner: BISTRA HIŠA Martjanci – SMART HOUSE Martjanci

Martjanci 36 - 9221 Martjanci

+386 (0)2 538 16 64

info@las-goricko.si

www.las-goricko.si

Statistični urad Republike Slovenije, spletni vir: <https://www.stat.si/statweb>, 9.12.2019

Wikipedia, Seznam železniških prog v Sloveniji, spletni vir:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_%C5%BEelezni%C5%A1kih_prog_v_Sloveniji#/media/Slika:Railway_map_of_Slovenia.png, dostop: 27.1.2020

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, spletni vir: https://www.ess.gov.si/trg_dela, 10.12.2019

Zdravje v občini, 2019, spletni vir: <http://obcine.nijz.si/Dokumenti/pdf/2019/obcine/33.pdf>, dostop: 10.1.2020

Zdravstveni dom Murska Sobota, Patronažna in babiška služba, spletni vir: <https://www.zd-ms.si/nase-enote/patronazna-in-babiska-sluzba>, dostop: 17.1.2020

Zlata mreža Prostofer, spletni vir: <http://www.prostofer.si/obcine>, dostop: 4.1.2020